

Evropa volá Československo

Navečer 28. října 1918 vydal Národní výbor v Praze první zákon, jenž dostal jméno „Zákon ze dne 28. října o zřízení samostatného státu československého“. Jeho první věta zní: „Samostatný stát československý vstoupil v život.“ S těmito prostými slovy se co do vznešenosti, významu a důsledků dají srovnat pouze slova manifestu, který první zákon doprovázel: „Lide českoslo-

MOJMÍR POVOLNÝ

venský, vše, co podnikáš, podnikáš od tohoto okamžiku jako nový svobodný člen velké rodiny samostatných svobodných národů!“ Československá republika vstoupila do Evropy.

Jestliže manifest ukládal československému lidu, že nesmí zklamat „očekávání celého kulturního světa“, dějiny první republiky mu dávají dobré vysvědčení, že tomuto očekávání učinil čestné a důstojně zadosť. Doma svoboda, demokracie a úsilí o sociální spravedlnost. Na evropském poli mír, bezpečnost a spolupráce.

Každý z nás chová vzpomínku na první republiku v Evropě po svém. Jedni jsou dosud jejími pamětníky. Jiní ji znají z knih. Na nejmladší generaci dýchá z atmosféry, která obklopuje dnešní Československo, jako touha po světle, do kterého patří. Všichni víme, že republika měla v Evropě důstojné místo.

Prof. V. Černý píše ve svých *Pamětech* o státní návštěvě prezidenta Masaryka v Paříži v říjnu 1923 a o inauguraci Institutu slovanských studií, které byl přítomen v malé delegaci československých studentů z lycea v Dijonu: „Jádrem slavnosti (...) byla presidentova přednáška, kterou všichni přítomní v sále i na tribuně, včetně (francouzského prezidenta) Milleranda, vyslechli stojíce, ten projev nám strašně lichotil, cítili jsme přímo husí kůži, že ten starý muž Francii i světu za něco platí, a s ním i naše vlast.“

Možná jsme své postavení v Evropě mezi první a druhou světovou válkou trochu idealizovali a úlohu Československa trochu přeceňovali, ale v hlavních věcech československé evropské politiky dala historie za pravdu Masarykovi, Benešovi, Štefáníkovi a všem, kdo se na ní podíleli. Dnes to víme lépe než kdykoli předtím: Československo nemá jiného místa než v demokratické Evropě.

Dodnes nese republika důsledky izolace od Evropy. Od Stalinem nadiktovaného odmítnutí Marshallova plánu v létě 1947 přes komunistický puč v roce 1948, začlenění do sovětského bloku, rozdrčení Pražského jara až po Jakešův nedávný nesmyslný plán ještě větší integrace československého hospodářství s hospodářstvím sovětským a odpor jeho režimu vůči jakékoli smysluplné reformě rostlé ze této izolace na úkor hmotného i duchovního blaha a cti československých občanů a prestiže československého státu. Komunistické Československo je v současné Evropě *quantité négligeable*.

Evropa na své cestě míjí stát, který před jednácti lety do ní vstoupil tak hrdě a odpovědně. Zatímco v Československu komunisté utvrzují svou diktaturu, kterou nadto zbrutálili v policejní stát, v

(Pokračování na straně 2)

Východní Německo v pohybu

Máte-li dojem, že jste už tenhle obrázek někde viděli, nemýlíte se. Byl promítán v celém světě na televizních obrazovkách jako záběr o východoněmeckých uprchlících, kteří v Praze přelézali plot do dvora západoněmeckého

Snímek, ač dost výmluvný, neříká všechno. Policajtovo úsilí zabránit uprchlíkovi přelézt plot viděl z okna velvyslanectví západoněmecký diplomat. Nemeškal, vyběhl na chodník, řekl strážníkovi, že je diplomat a bere uprchlíka v ochranu. Strážník jen zaslutoval a přestal se o uprchlíka zajímat. Scéně přihlížel další policajt, který vedle sebe držel za loket jiného východoněmeckého uprchlíka, jenž byl v poutech. Strážník se zeptal diplomata, zda by byl ochoten vzít v ochranu i jeho uprch-

velvyslanectví, kde hledali přístřeší a odkud se posléze zvláštními vlaky z Prahy přes východní Německo dostali do nových domovů ve Spolkové republice

Foto: dpalepa

líka. Když diplomat přisvědčil, strážník hbitě sňal uprchlíkovi pouta, přistrčil jej k diplomatovi a se zřejmou úlevou, že se sprostil nepřijemné situace, odcházel. Bylo na něm vidět, jak je rád, že má tuhle diplomatickou lapálii za sebou.

Epizoda vystihuje, jaké byly v těch dnech v Praze poměry. Byly to dny zmatku a čím vyšší místa, tím většího zmatku. Jenže do kanceláře ministerského předsedy a do úřadoven ministrů nebylo vidět. Policij bylo vidět a bylo na jejím chování

patrné, že neví, co má dělat. Není divu, nevěděla to ani vláda. Chvillemi nařizovala západoněmecké velvyslanectví obklopit a nikomu nedovolit vstup, zabraňovat uprchlíkům v cestě „zadním vchodem“, přes plot. Chvillemi nařizovala dát věcem volný průběh, nezasahovat a ať dělají uprchlíci, co chtějí.

Ovšem není divu, že neměla vláda pevnou linii a že tudíž nevěděla, co rozkazovat.

Jinam ji táhlo srdce, jinam rozum, *Dokončení na str. 4*

Václav Havel : Slovo o slovu

V historické svatopavelské katedrále ve Frankfurtu nad Mohanem, do posledního místa zaplněné zástupci politických, literárních a nakladatelských kruhů, byla v neděli 15. října slavnostně udělena spisovateli Václavu Havlovi Mirová cena německých knihkupců. Na slavnost přišel prezident Spolkové republiky Německo, Richard von Weizsäcker, v průvodu kancléře Helmuta Kohla. Shromáždění povstalo, aby vzdalo hold prvnímu občanům republiky: první občané republiky přišli, aby vzdali hold českému spisovateli, prvnímu

Cechovi, který byl touto významnou cenou poctěn.

Shromáždění uvítal mluvčí Bursovního sdružení německých knihkupců a starosta města Frankfurtu. Laudatio přednesl významný francouzský filozof André Glucksmann. Za Václava Havla, jemuž byla účast na slavnosti znemožněna, pronesl jeho projev spisovatelův přítel, německo-švýcarský herec Maximilian Scheel. Havlov projev přednesl s velkým porozuměním. Projev, napsaný „Slovo o slovu“ zněl takto:

schopnost vědět, že umřeme, a přesto žít — není to všechno snad prostředkováno, či přímo tvořeno také slovem?

Je-li Slovo Boží zdrojem veškerého Božího stvoření, pak ta část tohoto stvoření, kterou představuje lidské plémě, je sama sebou jen dík jinému Božímu zázraku, totiž zázraku lidského slova. A je-li tento zázrak klíčem k dějinám člověka, pak je zároveň i klíčem k dějinám společnosti, ba možná že je tím prvním jen proto, že je tím druhým; kdyby totiž slovo nebylo druhem komunikace mezi dvěma či více lidskými „já“, nebylo by asi vůbec.

To všechno nějakým způsobem vlastně odvědycky víme nebo aspoň tušíme; pocit zvláštního významu a váhy slova je v povědomí lidstva zřejmě od nepaměti přítomen.

Alé nejen to: dík zázraku slova

víme asi lépe než ostatní živočichové, že toho ve skutečnosti víme velmi málo, totiž že existuje tajemství. Tváří v tvář tomuto tajemství — a cítíce zároveň onu pro nás téměř konstitutivní moc slova — pokoušíme se od nepaměti oslovit to, co je nám tímto tajemstvím zahaleno, a svým slovem to ovlivnit. Jako věřící se modlíme k Bohu, jako magici vyvoláváme či zaklínáme duchy a zkoušíme tak svým slovem zasahovat do přírodních i lidských dějů, jako příslušníci novodobé civilizace — ať už věřící, či nevěřící — skládáme ze svých slov vědecké teorie a politické ideologie, jimiž želíme — tu úspěšně a tu neúspěšně — tajemnému běhu světa a jimiž tento běh — tu úspěšně a tu neúspěšně — ovlivňujeme.

Čili: ať už si to uvědomujeme či nikoliv, ať už si to vysvětlujeme

Dokončení na str. 5

Z historie nelze vystoupit

Závěrečná kapitola knihy Viléma Hejla ROZVRAT (Mnichov náš osud. Autor, který letos v lednu neočekávaně a věru předčasně zemřel, v knize rozebírá význam a politický dopad tří osudových československých výročí: roků 1938, 1948 a 1968. Kniha vyjde v exilovém nakladatelství 68 Publishers v kanadském Torontu.

Doma žijící historik konstatuje: „Český národ dnes? Většinou upachtění a nespokojení lidé s malými cíli.

VILÉM HEJL †

Dovedou kritizovat, ale vše končí u negace. Usilovat o něco, co přesahuje hranice jejich bezprostředního nebo osobního zájmu, se jim nechce. „My nic nemůžeme, za nás rozhodují jiní,“ slyšíme kolem sebe. V tomto postoji se neobráží jen pocit bezmocnosti lidí žijících v nedemokratickém zřízení, ale také národní komplex malosti, výrazný znak novodobého českého vývoje. „Tolik ve stati „O české malosti (a také velikosti)“ Jaroslav Mezník, píšící dále, že „pro komplex malosti je charakteristické přesvědčení, že nepřilíš velké národní společenství není schopno výrazně ovlivňovat vlastní osud, nemá si klást velké cíle, nemá se pokoušet hledat nové cesty a má se, ve snaze přežít, pouze skromně přizpůsobovat svému okolí. „Mezník potom upozorňuje, že „u některých ‚malých‘ národů komplex malosti nenajdeme; jako příklad lze uvést Holanďany, Švédy a Nory.“ Připomněl bych ještě jiné - Švýcary a Izraelce, přinejmenší ty.

Prožili jsme tři porážky a malověrní soudí, že „tak bude vždy“. Existuje-li v naší moderní historii nějaký chronický svár, je to konflikt malosti a odvahy, konflikt poddanství a občanství. Vskutku neslavné porážky z let 1938, 1948 a 1968 dávají za pravdu první alternativě, ba jsou — jak doloženo dříve — přijímány přímo s masochistickým uspokojením. Stalo se jenom, co se stát nevyhnutelně muselo, nemohly nás potkat jiné konce, než jaké nás potkaly, na prstech jsme si prý mohli v osmnáctém roce spočítat, co se stane o dvacet a třicet let později. Když se potom těchto politických jasnovidců, tolik si jistých svou znalostí dějin a jejich údajných zákonů zeptáme, jaká budoucnost nás čeká, dočkáme se buď chlapácké moudrosti, že „lidstvo stejně v nejbližší době vyhyne... takže všechny úvahy jsou na hovno“, což je v tom konečném prohlášení alespoň pokud jde o předchozí vývoje docela pravda, anebo nostalgického snu po zaplivaném zápečí v nějakém habsburském mocnářství či ve Spojených státech evropských, kde budeme — ať tam, či onde — se svéprávnosti zbavíme i odpovědnosti za vlastní osud, anebo slibu, že z obrozeného, reformovaného, demokratizovaného, k „leninským normám“ vráceného Sovětského svazu se stane něco, čím sice nikdy nebyl, ale čím odjakživa měl být a po zákonu dějin tedy jednou bude, a on nám potom za průkopnické zásluhy z roku 1968 vykáže číslované sedadlo po své pravici.

Lze tedy volit jenom mezi apokalypsou a utopií. Přes všechny různosti mají všechny varianty první i druhé volby či alternativy jeden společný kořen — vycházejí z předpo-

(Dokončení na straně 2)

RUDÉ PRAVO ODSOUZENO

Městský soud v Praze projednával odvolací řízení ve sporu Ing. Petra Uhlá se Zdečkem Hořením. Vloni v červnu uveřejnilo Rudé právo článek, jehož obsahem se cítil dotčen na cti ing. Uhlá a noviny žaloval. Obvodní soud pro Prahu I. letos 15. května dal Uhlovi za pravdu a odsoudil Rudé právo k uveřejnění tiskové opravy. Jak Uhl, tak Hoření se odvolali a Městský soud jako odvolací instance rozhodl, že Rudé právo musí uveřejnit tiskovou opravu. Je to první případ, že Rudé právo prohrálo proces tohoto druhu.

STUDENTI GHANDIHO V BRNĚ

Na náměstí Svobody v Brně se 2. října o páté odpoledne objevila skupina patnácti mláďenců a dívek, oblečených v bílém. Byli to členové Hnutí za nenásilí, stoupenci učení Maháthmy Ghándiho, jehož výročí 120. narozenin oslavovali. Příslušníci Veřejné bezpečnosti skupinu nenásilných násilně vytlačili do Běhounské ulice na stanici. Co se tam dalo, nebylo oznámeno, ale lze si to představit. Pro nenásilný odpor nemá čs. bezpečnost velké pochopení.

Evropa volá Československo

(Dokončení ze strany 1)

západní Evropě už není jediného nedemokratického státu. Svobodné hospodářství pozvedlo evropskou životní úroveň na stupeň, se kterým se výkon kdysi světově soutěživého československého hospodářství nedá srovnat. Evropa hýří pestrostí kultury, ale v Československu je svobodná kultura podzemní záležitostí.

Konečně zatímco se Evropa sjednocuje, československý komunistický režim se na ni dívá ze střelných věží přes minová pole a ostnatý drát a hlídá všechny cesty, aby se do Československa evropská nákaza nedostala. Politicky se straní i svých polských a maďarských partnerů v sovětském bloku, protože nemá ani jejich odvahu podívat se pravdě do očí. Hospodářsky se republika utápí nadále v Radě vzájemné hospodářské pomoci, která není ani radou, ani vzájemnou, o pomoci ani nemluvě.

Do roku 1992 bude Evropa k nepoznání. Na této cestě je bezesporu mnoho překážek. Co se plánuje dnes, nemusí se stát skutekem zítra. O čem se bude jednat letos, nemusí skončit dohodou za rok. Leckterý sen může zůstat pro Evropu snem i v roce 1992. Jedno však je jisté. Evropu samostatných svobodných států na její cestě ke stále větší jednotě už nic nezastaví.

Přitom svobodná Evropa nezavírá dveře před ostatní Evropou. Maďarsko a Polsko už na ně klepou. Sám Gorbačov by rád vešel do společného evropského domu. Italský novinář Arigo Levi napsal na adresu Poláků a Maďarů asi toto: „Přijďte, dveře jsou otevřeny, čekáme na vás.“ Proč ne na adresu Československa? Protože Evropa má své podmínky, které jsou velmi jednoduché, ale bezvýhradné: svobodu a demokracii. Bez nich nelze překročit práh do svobodné Evropy.

Svobodu a demokracii Československo jednou mělo. Na těchto dvou hodnotách bylo postaveno jako samostatný stát. Z nich vzkvétalo i v Evropě, zmítané meziválečnými politickými a hospodářskými bouřemi. Dokud svobodu a demokracii mělo, patřilo do Evropy nejen jako kus jejího zeměpisu, nýbrž především jako podílík na její civilizaci, kultuře a všem snažení. Bez nich od roku 1948 živoří na periférii Evropy a jako věčná připomínka nad ním visí Masarykova deviza, že státy se udržují těmi ideály, ze kterých vznikly.

Evropa dnes volá Československo, aby se vrátilo ke svým — a jejím — ideálům a aby se vrátilo do ní. To zatím nevědí nebo nechťejí vědět komunističtí klepřlci na Pražském hradě a na ústředním sekretariátě KSČ v ulici zrádce Ludvíka Svobody č. 12. Avšak vědí to všichni českoslovenští občané a z hloubi duše si nepřejí nic více než nový 28. říjen.

Je nepřístojné tvrdit, že nám 28. říjen v roce 1918 spadl do klína jako dar spojenců. Ať si o tom naši skeptici znovu přečtou Masarykovy a Benešovy paměti, ať se podívají na bolestiplnou odysseu Štefánikovu, ať se poučí u Jaroslava Opaty (*Filozof a politik: Tomáš Garrigue Masaryk 1882-1893*) a Jiřího Kovtuna (*Masarykův triumf: Příběh konce velké války*).

Tím méně nám někdo připraví a daruje nový 28. říjen a otevře cestu, abychom po ní mohli vykročit do Evropy jako „svobodný člen velké rodiny samostatných svobodných národů“. Tu si musíme otevřít sami. Už je naryšována prací a obětmi všech nezávislých iniciativ a hnutí. Dnes jde o to, aby se toto úsilí o svobodu a demokracii stalo věcí všech československých občanů.

Z historie nelze vystoupit

(Dokončení ze str. 1)

kladu, že naše (nebo veškeré) dějiny jsou už hotovy, dovršeny, a zbývá je pouze uzavřít soudným dnem nebo vstupem do ráje na zemi, ať novohabsburského, spojeneckoevropského nebo „skutečně“ (tedy ne „reálně“) socialistického — tam někde se už nás na věčné časy vystřízlivělých ujme rovněž na věčné časy nějaký opatrovník a uchrání nás před nebezpečným dobrodružstvím odvahy k rozhodování o vlastním osudu. Všechno je přece už definitivně a nezvratně determinováno a zbývá tudíž jenom — extrémní protiklady jsou velmi často principiálně totožné — i v pojetí finivě intransigentních antimarxistů a antikomunistů „Svoboda jako poznání nutnosti“.

Ať apokalyptický nebo utopický, každý historický fatalismus je projevem hlubokého nepochopení povahy dějin. S vůlí lidí a národů prostě vůbec nepočítá. Začátkem našeho věku patřily mezi iluze domněle popřené dějinami, jimiž se nezabýval nikdo jen trochu dbalý módnosti svého intelektuálního kostýmu nebo solidnosti svého politického jména, například takové dnes samozřejmé reality, jako sjednocení natříkrát rozděleného Polska v jednom samostatném státě, nezávislá Indie, Palackého myšlenka státního spojení Čechů a Slováků anebo vznik židovského státu v Palestině, státu, který ve čtyřech vítězných válkách proti mnohanásobné přesile ubránil svou existenci. To všechno přece bylo historií už několikrát popřeno a usvědčeno z pošetilosti, protože — zrovna jako v případě té Itálie první poloviny XIX. století — prokazatelně nemůže být jinak, než že Polákům je souzeno prohrát každé povstání, jako byli poraženi už ve třech předchozích, údělem Indů je jednou provždy podřít se britským sahíbům a neprovokovat jejich nevoli nerozumným odporem, židé zůstanou navždy jenom hauzírníky a lichváři, jimž není nic tak vzdáleno jako pouhé pomyšlení, že by kdy našli odvahu o něco bojovat, a my musíme být vděční za mocnářství, které se nás ujalo a chrání nás před nebezpečím světa. Jak málo let mělo uplynout, aby se ze všech těchto nezvratných pravd stala odložená veteř!

Ovšem — s jednou výjimkou. My máme kajícíně litovat neuvážené odvahy našich předků z roku 1918. My, jenom my. My jsme se přece přesvědčili, že jejich odvaha k rozhodování o vlastním osudu byla jenom herostratským zločinem na nenahraditelném řádu světa, přinejmenším toho nejbližšího. Pochybují, že se kdy našel jediný Ital, tvrdící, že všechny krize a problémy jeho země zavinilo *Risorgimento*, nepotkal jsem jediného Poláka, který by litoval obnovení polského sjednocení nezávislého státu a nejen by se ohlížel po poměrech z doby před 1914 jako po ztracených zlatých časech, ale dokonce by toužil po jejich návratu, nevěřím, že by Izraelci vyměnili svoji svobodnou, ale chronicky ohroženou samostatnou existenci za bezpečí ghetta pod nějakým třeba osvětleným panovníkem. Takovou filosofii kapitulace a rezignace známe jenom u nás. Dnes někdo dokonce tvrdí, že mluví jménem většiny národa.

Připustíme, že by to byla pravda. Obávám se, že většina také příkyvovala antisemitským žtvanicím za hilsneriády, většina se nezúčastnila prvního ani druhého odboje, většina jen přihlížela likvidaci naší demokratické ústavnosti po II. světové válce a potom teroru, perzekuci a diskriminaci v padesátých letech a

většina se podvolila „normalizačnímu“ nátlaku po srpnové okupaci a neodporovala kampani proti Chartě 77. Před I. světovou válkou býval hodně osamělý Masaryk, mnohdy mu zbýval jen nepočetný hlouček přátel; dnes doma na jednoho Václava Havla, Josefa Zvěřinu nebo Karla Pecku připadají celé tisíce řádné příspěvky placích a vždy ukázněně hlasujících členů partaje. Jsme tedy předurčení svým charakterem a dějinami k poddanství? Tři Mnichovy, tři kapitulace v rozmezí třiceti let by tomu mohly nasvědčovat.

Z historie nelze vystoupit, historii nelze zrušit a nelze žít mimo historii — to jsou tužby nebo fikce fantastičtější než stroj času. Součástí historie je však i naše doba. Svým dnešním životem, dnešními činy nebo nečinnostmi, rozhodnostmi nebo váháním, odvahou nebo zbabělostí, důsledností nebo lhostejností už výrazně ovlivňujeme podobu jedenadvacátého století. Naše doba je stejná, jako byly všechny předchozí a jako budou všechny následující — vždy rozhodoval a rozhoduje výsledek střetnutí daných skutečností a vůle skutečností odolávat, skutečnosti měnit a skutečnosti vytvářet. Historie neminula a historie teprve nepřijde; žijeme uprostřed historie, tisíc let za námi a tisíc let před námi, stojíme v historii oběma nohama a vězíme v ní až po krk, nikam z ní neunikneme a nikdo nás jí nezpřestí, právě jako žádný náš čin nebude zapomenut a neposuzován, nezůstane bez odezvy, výsledků, následků, důsledků.

Známe minulost, víme o starých — i nepříteli starých! — porážkách a cítíme z nich odvozená traumata a je tomu tak dobře, protože jinak bychom žili v lichtotivém sebeklamu. Z dějin dalekých i blízkých však slyšíme také výzvu k velikosti — od Velké Moravy přes přemyslovský stát k husitství nejen jako k době rozhořčených válek, ale také k dalším dvěma stoletím úsilí o náboženskou opravdovost a zároveň toleranci; do naší historické paměti je vepsáno obrození, vývoj od žalostně chudých začátků v josefinské epoše po vznik a vzestup moderního politického národa, který potom v legiích za I. světové války dokázal bojovat o svou plnou svéprávnost a samostatnost a ve druhém odboji ji bránil; později národa, jehož odpor proti komunistické totalitě byl lánem ve stovkách věznic a lágrů a přece přetrvával, jak se ukázalo v roce 1968, a v němž se pak Chartou 77 formulovalo východisko z posrpnového marasmu a obroda uvědomělého, seběvědomého občanství. Z naší minulosti nikdy nevymizí pobělohorský urválek Příbík Jeníšek z Újezda a Antonín Koniáš, zůstane v ní Konědelík se Švejkem a Emanuel Moravec ze Zdeňkem Nejedlým, ale je to všechno? Determinují naši přítomnost a budoucnost jen oni? Neznají stejné problémy i jiné národy, pocházel snad Vidkun Quisling z Posázavi? Každý národ samozřejmě vždycky volí, v čem bude pokračovat, na koho navazovat, ke komu se hlásí. A my máme také takovou minulost; nemusíme upadat ani do komplexu méněcennosti, ani do nihilismu.

Kdo chce nebo nemůže jinak, smí připsat rozhodující význam minulým porážkám a kapitulacím — nebude v tom v historii první. Existuje však i jiná volba, jediná, jež vede k lidsky důstojné budoucnosti. Neztratí na ceně, zůstane-li přechodně třeba v menšině. Nejde-li to jinak, mějme tedy odvahu být menšinou.

Stanislav Devátý v ilegalitě

Krajský soud v Brně měl 11. října rozhodovat ve veřejném zasedání o odvolání Stanislava Devátého proti rozsudku Okresního soudu ve Zlíně, jímž byl Devátý odsouzen k trestu 21ti měsíců nepodmíněně. Obžalovaný Stanislav Devátý se k procesu nedostavil. Brzy po zahájení řízení se přihlásila zástupkyně Nezávislého mírového sdružení Jana Petrová a odevzdala předsedovi senátu Vasilu Fedorkovi prohlášení, v němž Stanislav Devátý oznámil, že se rozhodl uchytil do ilegality a že v ní setrvá tak dlouho, dokud mu bude hrozit trest vězení za nezávislou činnost. Předseda senátu přiložil prohlášení k soudním spisům a potom, poněvadž obžalovaný se nedostavil, odročil soudní řízení na neurčito.

K líčení přišlo na padesát přátel Stanislava Devátého, mezi nimi i členové Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných Václava Havla a Petruška Sustrová. Přišli také diplomatictí zástupci, paní McGregorová z britského velvyslanectví a Ed Kaska z amerického. Dostavil se i nezávislý britský novinář Edvard Lukas.

Po odročení soudního řízení přečetla Jana Petrová na chodbě soudní budovy shromážděným přátelům prohlášení Stanislava Devátého, v němž uvedl: dostal stovky dopisů, v nichž ho i zcela neznámí lidé žádali, aby v případě uvěznění neohrožoval svůj život protestní hladovkou. Devátému jeho životní zásada odporovat zlu vždy a všude mu proto velí, aby protestoval. „A jediný protest, který člověku v bezprávném státě zbývá, je občanská neposlušnost. Z toho důvodu oznamuji — napsal v prohlášení Devátý — že se nehodlám podrobit rozsudku nelegitimních soudců, kteří odsuzují nezávisle na důkazech a v rozporu jak s ústavou, tak i mezinárodními závazky této republiky. Jelikož nemám jiné východisko, odcházím do ilegality, v níž setrvám tak dlouho, dokud mi bude hrozit neoprávněné uvěznění. Není mou vinou, že jsem nucen použít tento krajní postoj, není mou vinou, že respektování základních práv a svobod člověka platí v této zemi stále jen na papíře. Odpovědnost za to padá jednoznačně na nynější státní a mocenské orgány. Jsem však

České slovo

NOVINY ČESKOSLOVENSKÉHO EXILU

Vychází měsíčně. Vydává, za redakci a inzerci odpovídá dr. A. Benešová, tel.: 637 70 96 (jen dopoledne). Řídí šéfredaktor Meloun.

Veškerou korespondenci posílejte na: *České Slovo*, Postfach 860604, D-8000 München 86.

Jegliche Korrespondenz bitte an: *České Slovo*, Postfach 860604, D-8000 München 86.

Zeitschrift der tschechoslowakischen Exulanten. Inhaber 100%. Verleger und verantwortlich für die Redaktion u. Anzeigen: Dr. A. Benes, Justin, H. Hilpertstr.2, 8000 München 83.

Druck: G. Fimberger, Clemensstr. 27, 8000 München 40

Roční předplatné: normální poštou 25 DM, letecky 14-18 \$ (podle země), cena jednotlivých výtisků 2, 50 DM nebo 1, 20 \$.

Bankovní konto: *Commerzbank, Bülowstr. 7, 8000 München 80, č. konta 3710373*. Při bankovních převodech z ciziny musíme hradit bank. výlohy v částce 5 DM. Zvýšte tedy, prosím, zaslanou platbu o 5 DM.

Poštovní konto: *České Slovo, Dr. A. Beneš, Nr. 431 04-806, Postscheckamt München*.

Předplatné lze uhradit šekem, „Money Orderem“ nebo též v dopise příslušnému zástupci.

Zástupci Českého Slova

a roční předplatné v jednotlivých zemích:

AUSTRÁLIE: lodí 20 \$A, letecky 30 \$A

František Nový, Mount Compass, S. Australia 5210

DÁNSKO: 90 DKr.

FRANCIE: 75 Fr.

Alois Čížek, 37 Av. J. Segretrain, F-93220 Gagny, tel.: /1/ 43882466

JIŽNÍ AFRIKA: lodí 25 Rnd., letecky 33 Rnd. Jiří Nechytíl, 9 Bushhau Rd., West Turfontein Johannesburg, South Africa

KANADA: lodí 14 \$ Can., letecky 17 \$ Can. P. a L. Stanislav, 1723-58 St.N.E., Calgary, Alta. T1Y 1M8

NORSKO: 90 NKr

RAKOUSKO: 155 ÖSch.

K. Pecháček, Schiessgraben 5, 2500 Baden-Leesdorf Sparkasse Baden, Kt.Nr. 0001-112 853

ŠVÉDSKO: 90 SKr.

Radomír Talpa, Box 412, S-20124 Malmö

ŠVÝCARSKO: 24 ŠFr.

Ilija Pittner, Wallrütlistr. 88, CH-8404 Winterthur

USA: lodí 13 \$, letecky 15 \$

L. Drobilková, 555 Mt. Prospect Ave., Apt. 2D, Newark, NJ 07104

VELKÁ BRITÁNIE (IRSKO): 8,00 UK liber

Ministr Johanes v New Yorku

Čs. ministr zahraničí Johanes měl u příležitosti Valného shromáždění Spojených národů v New Yorku několik rozhovorů s jinými ministry zahraničí, kteří přijeli na zasedání. Významné bylo Johannesovo setkání s americkým ministrem zahraničí, James A. Bakerem. Bylo první, k němuž po jedenácti letech došlo. Baker čs. ministrové řekl, že zlepšení vztahů mezi oběma státy bude záviset do velké míry na tom, jak bude Československo dodržovat lidská práva. Americký ministr odevzdal Johannesovi částečný seznam politických vězňů, žalařovaných v Československu. Johannes opakoval, co řekl už několikrát předtím, že čs. vláda upravlí trestní zákonodárství tak, aby odpovídalo helsinským dohodám a mezinárodně uznávaným normám lidských práv. A pokud se týče dodržování, Johannes souhlasil, aby byla zřízena společná americko-československá pracovní skupina, která by dodržování závazků sledovala. Johannes informoval ministra Bakera o plánované hospodářské reformě v Československu, ale velký úspěch nesklidil: ministr Baker poznamenal, že vyhlášená ekonomická reforma nemůže mít úspěch, jestliže ji nebude provázet politická reforma.

S ministrem Johannesem se setkal také západoněmecký ministr zahraničí Genscher. Jednal s ním o uvolnění východoněmeckých uprchlíků, kteří se utekli na západoněmecké velvyslanectví v Praze — o těžké záležitosti s Johannesem jednal i sovětský Ševerdnadze — a pak ještě o tom, aby čs. vláda dovolila Václavu Havlovi zájezd do Frankfurtu, aby tam mohl převzít cenu, kterou byl poctěn. V Havlově případě vláda nevyhověla a Havel nedostal povolení jet do Frankfurtu.

plně přesvědčen o tom, že probouzející se občanské vědomí v československé společnosti se už nedá znovu uspat ani zvyšujícími se represemi. Touha po svobodě, spravedlnosti a budování svého vlastního štěstí je totiž nezákladnější lidskou přirozeností a nelze ji nikdy natrvalo umrtvit. Jsem si zcela jist, že ani mé současné postavení mi nebude bránit v aktivní práci ve prospěch skutečně svobodného a demokratického Československa,“ napsal v prohlášení Stanislav Devátý.

PERZEKUCE

Nejnovější operace Sboru národní bezpečnosti se sice odehrála v Praze, ale přesto na mezinárodní úrovni a s obvyklou mezinárodní ostudou. Do Prahy bylo na 19. říjen svoláno setkání Čs. helsinského výboru s delegací Mezinárodní helsinské federace pro lidská práva z Vídně. Čs. helsinský výbor je členem Mezinárodní federace.

Dva dny před setkáním se 17. října sešel čs.výbor v bytě členky dr. Libuše Šilhánové v Praze k poradě. Když účastníci odcházeli z domu, policie je zadržela a naložila do policejních vozů i s předsedou Jiřím Hájkem. Byli zadrženi Zdeňek Jičínský, Ladislav Lis, Bedřich Placák a Jan Štern. Putovali na různé policejní okrsky v Praze a domů byli propuštěni až pozdě v noci.

Nebyli jediná vystavení ústrkům. Z Vídně se 16. října vydal na cestu do Bratislavy Gerald Nagler, generální tajemník Mezinárodníhelsinské federace. Ač měl platné čs. vizum, byl mu vstup do Československa odepřen bez udání důvodů a vizum zrušeno. Předsedovi Mezinárodní federace, Janu Karlovi ze Schwarzenberka a dalšímu funkcionáři, Maxu van der Stoelovi, čs. úřady vizum ani nedaly. Max van der Stoel je bývalý holandský ministr zahraničních věcí. O den později, 17. října, čs. velvyslanectví ve Vídni oznámilo Geraldů Naglerovi, že mu bylo vydáno nové vizum. Generální tajemník ještě týž den přicestoval do Prahy. Rovněž Janu Karlovi ze Schwarzenberka oznámilo velvyslanectví, že mu bylo vystaveno vstupní vizum. Definitivně bylo vizum odepřeno van der Stoelovi. Bývalý holandský ministr zahraničí do Československa nesmí. Později se ukázalo, že o nic nepřišel.

Když se totiž 19. října šli v Praze v restauraci U piaristů k plenárnímu zasedání členové Čs. helsinského výboru, aby porokovali s delegací Mezinárodníhelsinské federace, dřív, než mohlo být zasedání zahájeno, než padlo uvítací slovo, přičítali se příslušníci Sboru národní bezpečnosti - v uniformách i v civilu a - až na jednu výjimku - čs. účastníky zadrželi. Zadržena byla totiž i paní Jerry L. aberová, která není čs. občan a na zasedání přišla jako členka výkonného výboru Mezinárodní federace. Je ředitelkou organizace Helsinki Watch, což je americká sekce Mezinárodní federace.

Jen šťastnou náhodou unikli zadrženi členové výboru Václav Havel a Václav Malý. Doprovázeli na setkání předsedu Mezinárodní federace, Jana Karla ze Schwarzenberka, generálního tajemníka Naglera a hosta, poslance rakouského parlamentu Kurta Bergmanna. Když byli u restaurace, zadrženi členové na ně z policejních aut mávali a varovali je.

Tato skupina místo schůze, kterou policie znemožnila, zasedla a vypracovala společné komuniké, v němž konstatovala, že zásah policie je v hrubém rozporu se Závěrečným aktem konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě z Helsink i se závěrečným dokumentem této konference z Vídně. Komuniké týž večer zveřejňovaly rozhlasové a televizní stanice v celé Evropě. Zase ostuda, tím větší, když se oznamuje po zprávách o desetitisícových protestních shromážděních ve východním Německu.

Perzekuční úsilí v Československu ovšem probíhá i na jiných rovinách a nejvíce se zaměřuje na prohlášení Několik vět. Pod prohlášení se už podepsalo 36 000 signatářů a denně se hlásí noví. Bezpečnostní orgány drsně postihují všechny lidi, kteří Několik vět rozšiřují. Za to už je pronásledováno přes sto osob. Jsou vyšetřováni, zadržováni, pokutováni, podrobeni domovním prohlídkám, perzekvováni na pracovištích a vystavováni svévoli policie. Přesto - a nebo snad právě proto - se ve všech vrstvách občanstva zájem o prohlášení zvyšuje a mnozí shledávají, že jim Několik vět mluví ze srdce - a podpisují je. Tak se k sobě podpisy řadí, dojíčky i medičky, sochaři i tesaři, zámečníci i hudebníci. Není v Československu oboru, aby nebyl pod prohlášením signatářem zastoupen.

Společná schůze tří čs. vlád

Na zámku v Kolodějích u Prahy se 2. října sešly ke společné schůzi čs. federální vláda s vládou českou a s vládou slovenskou. Bylo to poprvé po dvaceti letech, že k takové společné schůzi tří vládních kabinetů došlo. Hlavní slovo měl předseda federální vlády Adamec, mluvil o hospodářské nerovnováze, čímž mínil neúspěchy, k nimž na různých úsecích národního hospodářství dochází, naznačoval, že nedojde-li k pořádku ve finančním hospodaření, nastane řada nepříjemných změn: zdražení, snižování mezd, nezaměstnanost. Ladislav Adamec varoval — a mílil tím i do řad některých komunistů — před domněnkami, že „žijeme v normálních podmínkách“.

Konec studené války...

V USA a samozřejmě i v Evropě se poslední dva roky vedou vážné diskuse o mezinárodních vztazích hlavně se zaměřením na historismus. Ještě před dvěma lety zásluhou prof. P. Kennedyho se vedly debaty o tom, zda je Amerika, případně celý Západ ve fázi soustavného úpadku. Pak se zásluhou Gorbáčovovy glasnosti začalo uvažovat o tom, zda nadešel konec Studené války. To vše překonal letos v létě americký, celkem málo známý časopis „National Interest“, když uveřejnil studii s názvem „Konec historie“. Její autor Francis Fukuyama, náměstek ředitele plánovacího oddělení amerického státního departmentu, po vzoru hegelovské a marxovské dialektiky vyhlásil, že svět dospěl k poslednímu stupni svého historického vývoje, že ideologický vývoj dosáhl konečně svého konce vítězstvím západní liberální demokracie nad zbytky absolutismu, jehož poslední fází byly fašismus a komunismus. XX. století skončí podle Fukuyamy jasným vítězstvím ekonomického a politického liberalismu... Liberální demokracie se nyní uplatňuje jako poslední, ideální vláda lidu. Fukuyama dodává, že nastává nudné období pohých ekonomických aktivit, plánů, rozpočtů a ovšem kompjutrů.

Fukuyama vysvětluje, že XX. století se vyznačovalo ideologickými spory, zápasy a válkami. Mezitím zejména v USA byly odstraňovány třídní přehradu a ekonomická privilegia, která byla přežitkem feudalismu, tedy ne důsledkem západní liberální demokracie (jak tvrdili marxisté a leninisté, kteří tak pro ni vymysleli hanlivý pojem „kapitalismus“).

Co je posláním perestrojky ?

Na tuto otázku je možno odpovědět několika slovy nebo krátkou úvahou či knižně vydanou studií. Především je zapotřebí krátce konstatovat, že nynější enormní technologický rozvoj zajistil člověku význam, který ideologie K. Marxe, dovršená třídní likvidací J. V. Stalina, nikdy nepředpokládala. Marxův komunismus počítal s člověkem závislým na zpracování surovin, obsluze strojů, na obdělávání zemědělské půdy, prostě na hrubém pracovním výkonu při centrálně regulované mzdě a pla-

ZDENĚK ŠEDIVÝ

tech. Komunistický systém vznikl, téměř bez výjimek, v zaostalých oblastech, kde odbornost, kvalifikace, znalost, vzdělání, to vše patřilo do kategorie „třídní nepřítel“. Proto také byrokratický systém, který používal Lenin jako nástroj teroru, není schopen inovace. Tato vlastnost je dána jen člověku, který se těší svobodě. Byrokraticky řízený kolektiv, rozpisové nařizování výrobního plánu je ryze dialektickou záležitostí a současně také zárukou všeobecné stagnace.

Centrální plánování, které používá komunistický režim, není schopno se adaptovat. Plán se nařizuje rozpisem „shora“ bez ohledu na lokální možnosti výroby v podnicích. Proto se centrální plánování ukázalo neaplikovatelné a komunistický režim jej mohl používat jedine jako nástroj třídního teroru. Plán je stanoven centrálně a rozepisován směrem „dolů“ bez ohledu na znalosti lokálních poměrů či koordinaci zdrojů, přísunu materiálů, surovin, součástí atd. Tato forma centrálního plánování předpokládá jen plnění plánu. Centrální plán výrobní podmínky nevytváří, nýbrž je jen rozpisově nařizuje a pak je odůvodňuje ideologickými formulacemi o potřebách komunistické společnosti. Tato forma centrálního plánování je diktována ideologií leninismu jako nezbytná součást kontroly strany nad pracujícími, společnostmi a národy, kteří jsou nuceni žít v oblasti komunistického imperia. Tento systém může existovat jen za pomoci silné vrstvy byrokracie, která svým rozsahem vylučuje flexibilitu a adaptovatelnost poměrů na pracovišti. Ve věku elektroniky je centrální plánování nepřekonatelnou překážkou jakéhokoli pokroku a spolu se stranickou kontrolou umrtvilo všechny formy výroby a života v komunistické části světa. Perestrojka má tento stav v budoucnosti změnit. Mnozí lidé předpokládají, a tento dojem se snaží glasnost ve službách propagandy vyvolat, že jde o velkou a zásadní změnu. Mnozí představitelé politického světa a novináři na západě, spekulují s tím, že tato změna by mohla otfást komunistickým světem a národům v této oblasti umožnit lepší způsob života. I když glasnost vyvolala různé emoce, zůstává vše až na další v mezích možnosti akceptovatelných vládnoucí elitě.

Perestrojka, (rekonstrukce, přestavba atd.,)

Fukuyama dále tvrdí, že socialistická alternativa neměla nikdy velké vyhlídky v severoatlantické oblasti; v USA, Anglii a v severozápadní Evropě neměli komunisté nikdy vážnější vliv. Podle něho je však důležitější, že k mar-

...konec ideologické historie?

kantním ideologickým změnám směrem k liberální demokracii došlo na Dálném východě, zejména v Japonsku. Posledním hřebíkem do rakve dialektického materialismu je ovšem nynější vývoj v Sovětském svazu a jiných zemích východní Evropy — a do určité míry i v Číně a jinde. Sověti a rudá Čína sice nemají ještě liberálně demokratické systémy, avšak už dospěly k vývojovému bodu, kdy nemohou ani předstírat, že představují úspěšný model nové, vyšší formy lidské společnosti. Zývání marxistických a leninských polobohů a slibování sociálních zázraků a ráje na zemi se ukázalo nesmyslem. Sovětskýsocialismus zbankrotoval.

Liberální demokracie se začala uplatňovat jednak r. 1776 (USA), jednak r. 1789 (Francie). Další revoluce byly vedeny ve jménu ideologií, které o sobě tvrdily, že jsou pokrokové a že odstraní dosavadní společenské rozpory. Historie však odhalila jejich pravou podstatu: nereálnost a utopismus. Zápas s těmito ideologiemi však mezitím pomohl postavit na pevné základy univerzální, homogenní, skutečně demokratický stát.

vůbec neodstraňuje centrální plánování a kontrolu. Rozpisové prikazování plánu „shora“, nebere v úvahu, jak jsme již řekli, lokální možnosti výroby. Perestrojka chce však postupovat jinak. Předstírá, že chce vzít v úvahu výrobní možnosti podniku, že chce zainteresovat pracujícího člověka, respektovat jeho znalosti, schopnosti, řemeslnickou zručnost a učinit jej součástí centrálního plánování. Ideologií perestrojky, jak dokazuje glasnost, je plánovat směrem „zdola“, vzít tedy v úvahu podmínky pracoviště a podniku. Glasnost má pro tento postup označení jako decentralizace nebo demokratizace. Tyto výrazy nejsou v žádném případě nové. Glasnost a propaganda nás nutí, abychom uznali, že v době technologického rozmachu centrální plánovač a centrální kontrolor, tedy strana, se rozhodli převést část rozhodování na lidi na pracovišti, kteří ovládají místní podmínky. Tento postup by měl zvýšit odpovědnost podniku, která se v tomto případě přenáší z neschopné byrokracie na pracoviště a na pracující.

V centrálně plánované a kontrolované výrobě v komunistických režimech, a Československo je jedním z nich, všechny podniky plní nebo téměř plní či překračují stanovený plán. Jinak by nebyly přesčasy, nebyly by premie a zajištěné mzdy, nehledě k tomu, že zasloužili pracovníci, hlavně v administrativě, by asi těžko mohli být odměňováni důležitými a výnosnými úřady. Plán se tedy plní, alespoň na papíře, a v číslech statistik. Z toho je zřejmá prosperita a všeobecný dostatek. Ve skutečnosti je tomu právě naopak. O prosperitě a dostatku nemůže být vůbec řeči.

Plán nařizovaný rozpisem „shora“ vedl nutně k padělání výrobních a pracovních výkazů, jinak se nemohl splnit plán a nebyly premie ani přesčasy, nehledě k tomu, že postavení byrokratů mohlo být vážně ohroženo. Perestrojka, plán připravovaný „zdola“, může kalkulovat tedy také jen s nesprávnými údaji a vymyšlenými statistickými čísly. Zodpovědný postup ve společnosti klamu a lži, který vychoval socialistického člověka, je iluzorní záležitostí. Perestrojka nebo-li přestavba to je teorie kvadratury kruhu. Pokud se pronikavě nezmění existující struktura, a to není v žádném případě v plánu, potud nedojde k žádné změně organizační a tím méně k politickým změnám ve společnosti.

Bez svobodně fungujícího trhu a volně se tvořících cen musí jakékoliv úsilí o decentralizaci či demokratizaci skončit jen tam, odkud mělo vyjít, totiž v návratu k centralizmu a k utužení vedoucí role strany ve společnosti.

Perestrojka a glasnost nebyly přece „usneseny“ vedoucí elitou strany k tomu, aby vedly k demokratizaci, reorganizaci výroby a pracující třídy nebo dokonce politického života. V době globální krize komunismu má za úkol zredukovat na čas význam leninské doktriny a tím přispět k záchraně sovětského imperia.

ABY BYLO JASNO

Fukuyama připouští, že existuje ještě řada nevyřešených otázek. Klade se např. otázka, jaký bude další vývoj Ruska a Číny. Fukuyama namítá, že jakmile se tyto státy vzdají ve své zahraniční politice marx-leninských dogmat,

když budou pokračovat ve svém vývoji směrem k volnému trhu a konsumerismu, nebude mezi nimi a námi velký rozdíl. Určitou roli

KŘESOMYSL

může hrát také náboženský fundamentalismus. Avšak Fukuyama poukazuje na to, že moderní liberalismus byl pozitivním východiskem z náboženských společností, které nedovedly zajistit ani mír ani stabilitu, o slušné životní úrovni ani nemluvě.

Na námitku, že výbušnou silou může být nacionalismus, Fukuyama odpovídá, že nacionalismus sám o sobě není v rozporu s liberální demokracií. Naopak. Do určité míry může být výbušný ve Třetím světě, ale jen v místním, omezeném měřítku. Něco jiného je otázka řady národností v Sovětském svazu. Bude-li však glasnost či perestrojka pokračovat ve svém vývoji k vyššímu stupni skutečné liberální demokracie, otázka nacionalismu může tam být lehce vyřešena opravdovou federací, konfederací či podle starého finského vzoru.

Fukuyama je přesvědčen, že imperialismus a nacionalistická expanzivnost byly zdiskreditovány už v první polovině tohoto století a že základem existence dnešních mocností už nejsou armády či rozsáhlá teritoria, nýbrž ekonomické základy. Marx-leninismus odchází a „commonmarketismus“ přichází.

To však podle Fukuyamy neznamená konec mezinárodních konfliktů, protože svět je stále ještě složen jednak z historických, jednak z posthistorických oblastí. Je zde možnost konfliktů mezi zeměmi staré a nové historické fáze. Pokračovat budou etnické a nacionalistické spory, které neměly možnost se projevit, tím méně prosadit se za ideologické války. Avšak ideologický fanatismus a boje o abstraktní cíle budou nahrazeny chladnými ekonomickými kalkulacemi, technologickým vývojem se Hegela je sice dobrý argument pro debatu akademiků. Avšak z celé známé historio-
spotřebitele.

Fukuyamovy myšlenky jsou nyní již několik měsíců předmětem diskusí a debat, hlavně kritických, ve všech světových jazycích. První komentáře byly velmi lakonické: Teorie, která slibuje konec všech teorií... Lidstvo dosáhlo své nejvyšší moudrosti a tak historie dospěla ke svému konci...

Našli se však komentátoři, kteří hned udeřili hřebík na hlavičku: Fukuyama vrací vtipně marx-leninistům i s úroky to, co sto let kydali na liberalismus a demokracii.

Pokud jde o konec historie, mnozí komentátoři připomínají, že Fukuyama není ve svém tvrzení první a zřejmě ani poslední. Hegel oznámil konec historie už r. 1806, když Napoleon porazil pruskou monarchii. A po něm přišel ovšem Marx s tvrzením, že komunismus ovládne svět a tím se dovrší vývoj lidstva.

Historička Gertrude Himmelfarbová napsala, že po zkušenostech s komunismem a nacismem ztratila důvěru ve věčné reality s výjimkou reality nepředvídaného vývoje. Americký publicista Irwing Kristol, jeden z prvních amerických studenoválečníků, píše: „Je možné, že jsme Studenou válku vyhráli. To je dobré, ba skvělé. To však také znamená, že náš nepřítel už nejsou Oni, nýbrž My Sami.

S. S. Rosenfeld, zkušený americký žurnalista, poznamenává: „Gorbáčov je také historie. Co se stane, když bude odstraněn? Začne nová historie?“ Jiný americký publicista Charles Krauthammer: „Není to historie, která skončila. Skončila jen světová politická debata o otázce, kterou položil už Plato: Co je politika? Odpověď: Demokratická vláda založená na pluralismu; plná občanská práva a smíšené hospodářství... Západní idea liberální demokracie v této debatě sice zvítězila, avšak o univerzalizaci této ideje nelze ještě mluvit. Svět se ještě nestal jediným společným trhem. Dovolávat se Hegela je sice dobrý argument pro debatu akademiků. Avšak z celé známé historie lidstva (asi tři tisíce let) se dovidáme o nespočetných případech toho, jakého zla je člověk schopen. Zlo je součástí lidské povahy stejně jako dobro. Zlo se vždy projevovalo ve

Dokončení na str. 4

společenském a politickém rozhodování, vedlo ke konfliktům a tvořilo tak historii..."

Některí publicisté položili otázku, proč Fukuyamova hypotéza o konci historie vyvolala tak velký ohlas v celém světě. Odpověď je zřejmá: jednoduchá: Až dosud nám byly nabízeny většinou jen chmurné předpovědi — úpadek západních mocností, jaderná zkáza celého světa atd. Avšak Fukuyama nabízí pozitivní utopii, načasovanou na konec našeho milénia.

Ale je to přece jen utopie. Co se stane, když Moskva pošle tanky do Lotyšska nebo když Gorbačov „ze zdravotních důvodů odstoupí"? Nastane nová realita, nová historie?

ABY BYLO JASNO

Prof. Samuel Huntington z Harvardovy univerzity odpověděl Fukuyamovi přímo ve zmíněném časopise „National Interest". Především ve formě otázek: Jsme si jisti, že nynější mezinárodní zmírnění napětí není jen přechodným cyklickým zjevem, jakého jsme byli svědky několikrát v minulosti? Nevrátí se gorbačovské nebo postgorbačovské Rusko do starých předsovětských kolejí, kdy o chování Rusů nerozhodovala sice ideologie, ale ruské geografické a geopolitické imperativy?

Prof. Huntington připouští, že demokratické státy se staly ve čtyřicátých letech „zónu míru" a že ve světě bude tím méně válečných konfliktů, čím více se bude tato „mírová zóna" rozšiřovat. Problémem však je, že pouze 60 ze 167 svrchovaných států světa má demokratický vládní systém, že počet demokratických států sice roste, ne však soustavně, nýbrž podle pravidla „dva kroky kupředu, jeden krok zpátky"; a že vládní systém nebyl vždy zábranou nebo příčinou války: k válce vedly obyčejně územní spory mezi sousedy. A čím více, se budou uvolňovat aliance, tím větší bude nebezpečí konfliktů mezi sousedy, jakou jsou například Turecko a Řecko.

Prof. Huntington dále tvrdí, že není vyloučeno ani oživení starých ideologií, že ke konfliktům může dojít i mezi liberálně demokratickými státy a že vítězství jedné ideologie neznamená, že se najednou nevynoří jiná, zcela nová ideologie. Prof. Huntington dodává, že konec Studené války, tedy období, kdy mezi velmocemi nedošlo k válečnému konfliktu, nemusí ještě znamenat konec „Dlouhého studeného míru"; (tento pojem začal razit před několika lety americký historik John L. Gaddis). Naděje lidstva na benigní konec historie je tak stará jako lidský rozum, dodává prof. Huntington; avšak předpokládat, že se tak skutečně stane, je nerealistické. Plánovat budoucnost na tom, že se tak stane, přivolává katastrofu.

Debaty a diskuse pokračují. Některí publicisté přecházejí z kritiky Fukuyamovy hypotézy na různé scénáře toho, co nás může v budoucnosti čekat.

Za prvé — dosavadní bipolární svět prý se mění v multipolární. A to může vést k chaosu. Dobrým vztahům mezi hlavními mocnostmi může stát v cestě nacionalismus a protekcionismus. Třetí svět má už chemické zbraně a jednoho dne bude mít také jaderné. Když k tomu připojíte nnáboženský fanatismus, místní konflikty se mohou vyvinout ve větší válku. Je však víc než pravděpodobné, že průmyslové mocnosti budou spolupracovat na stabilizaci mezinárodních vztahů. Ani jedna z nich nechce krizi nebo válku.

Za druhé — může dojít k ekonomické integraci bloků: Západní Evropa a její společný trh; východní Asie v čele s Japonskem; Severní a Jižní Amerika v čele s USA; Východní Evropa v čele s Ruskem atd. Soutěživost může být prospěšná, ale může také vést k nepřátelství.

Za třetí — unipolarita, jeden svět. Levicoví publicisté skládají naděje ve Spojené národy a v Mezinárodní soudní dvůr. To však hraničí opět s utopií. Pravicoví komentátoři předpovídají vytvoření kondominia kapitalistických mocností: Pax Kapitál?

Můj psací stroj však přímo žádá, abych se pokusil zjistit, co by na Fukuyamovu hypotézu řekl T. G. Masaryk. Podle mého názoru by asi příliš nezměnil svůj výrok na adresu Marxů a Leninů, jak jej zaznamenal Čapek:

„Neblahou v politice je netrpělivost. Když tak povázím, že lidské dějiny, pokud o nich máme památky, trvají snad jen nějakých deset tisíc let, že jsme teprve na prahu vývoje, jak pak si mohu myslet, že nějaký ten vážnost, cesarista nebo revolucionář jedním rázem tento vývoj definitivně dovrší? Není tomu ani dvěstě let, co bylo zrušeno nevolnictví a otroctví, ještě mím, co byla zrušena roboty; sotva sto, ne, sotva padesát let, co se vědomě a soustavně pracuje na sociálních problémech dělnictva a malých lidí vůbec. Představte si, že máme před sebou ještě statisíce, milióny let — a to chceme být již se vším hotovi?"

ČSSR 89 — dialóg alebo konfrontácia

5. až 8. októbra sa konalo v západonemeckom Frankene už po štrnásťkrát stretnutie českých a slovenských exilových intelektuálov o dianie vo vlasti. Usporiadateľom bol Opus Bonum na čele s neúnavným opátom Anastazom Opaskom a Richardom Belcredim. Význačnou, podľa niektorých účastníkov historickou črtou sympózia, bola účasť delegácie

JÁN ŠALGOVIČ

Zväzu československých spisovateľov. Za Zväz slovenských spisovateľov sa na stretnutí zúčastnil jeho vedúci tajomník Ladislav Ballek a literárny kritik Milan Šútovec; za Zväz českých spisovateľov šéfredaktor časopisu Literárny měsíčník Vladimír Kolár a spisovateľ Petr Prouza.

Stretnutie bolo koncipované ako voľné pokračovanie permanentného sympózia Československo 88, ktoré vlní v októbri rozhonala v Prahe polícia a ktoré sa potom uskutočnilo vo Viedni. Nosnou časťou boli prednášky a diskusie, rozdelené na niekoľko tematických okruhov.

V prvom - zameranom na sociálno-ekonomický vývoj v Československu v 80-tych rokoch - dominovala prednáška nezávislého českého intelektuála Petra Pitharta, ktorý ju účastníkom sympózia zaslal z Prahy. V štúdiu dôvodil, že hlboká kríza zasiahla celú československú spoločnosť. Ďalej konštatoval, že v Československu vlastne každý chce reformy. Mnohí sa ich však začínajú obávať a málokto sa odváži niečo za ne riskovať. Petr Pithart ďalej zdôraznil, že centrum dosiaľ nepustilo z rúk ani jednu z dôležitých ekonomických pák; ekonomická reforma je (zatiaľ) akousi neuskutočnenou chimérou. Do „sociálno-ekonomickéj časti sympózia poslal z Prahy príspevok tiež ekonóm Rudolf Žukal. Zaujímavý referát predniesol Karel Kuehnl.

Ďalším tematickým okruhom bola náboženská situácia v Československu. Pohnutým spôsobom predniesla svoj referát Iva Kotrlá z Československa, ktorá na konkrétnych prípa-

doch opisovala neutešenú situáciu kresťanstva vo vlasti. Profesor Karel Skalický z Ríma charakterizoval v prednáške 70-te roky ako eufórie normalizátorov, zatiaľ čo roky 80-te označil za éru, keď platia tie isté princípy ako predtým, nie však hovorené a proklamované takým arogantným spôsobom, ako dovtedy.

V časti sympózia, venovanej situácii v Československu na literárnom poli, vystúpili - okrem iných - Petr Král a Ján Vladislav. Príspevok do Frankenu zaslal aj Milan Jungmann z Prahy. Živú odozvu medzi publikom vyvolalo najmä Vladislavovo vytúpenie. Na príklade básnika Petra Holana charakterizoval situáciu medzi spisovateľmi v 50-tych a 60-tych rokoch.

Takmer na všetkých prednáškach a diskusiách sa zúčastnili aj delegáti z Československa. Vladimír Kolár nezapadol do otvorenej atmosféry tohoročného sympózia. Na rozdiel od Kolára prehovoril Ladislav Ballek mďernejším spôsobom. Do svojho príspevku zabudoval citát Dominika Tatarku „Kultúra se nezačína od roku jeden, či od nejakej revolúcie" a pripomenul tradíciu zakladateľov československého štátu T.G.Masaryka a M.R.Štefánika. Spisovateľ Petr Prouza obhajoval v svojej reči politiku tzv. „malých krokov". Milan Šútovec sa v hlavnom príspevku obmedzil na prečítanie časti referátu o slovenskej literatúre po roku 68. Českí a slovenskí spisovatelia sa okrem toho viackrát zúčastnili na diskusiách. V rámci sympózia sa z časových dôvodov nestihli prečítať viaceré zaujímavé príspevky autorov z Československa, ako aj žijúcich v exile. Tieto však boli účastníkom stretnutia k dispozícii aspoň ako kópie na prečítanie. Tohtoročný Franken bol medzníkom. Po prvý raz sa na ňom zúčastnila delegácia Zväzu československých spisovateľov, po prvý krát jeden jej člen (Ladislav Ballek) poskytol rozhovor rozhlasovej stanici slobodná Európa. Vyše 120 účastníkov naň prišlo v zvedavom očakávaní, ako tento prvý pokus symbiózy „oficiálnej", „samizdatovej" a exilovej literatúry dopadne. Nikto nebol sklamaný.

Východní Německo v pohybu

(Dokončení ze strany 1)

a při tom ani zdaleka nemohla rozhodovat svobodně. Podléhala mocným vlivům, jichž nemohla nedbat. Především se chtěla zavděčit soudruhům ve Východním Berlíně, protože po odpadnutí Polska a Maďarska to byli politicky její nejbližší a nejvlivnější spojenci. Přání vedoucích soudruhů v NDR plnila pražská vláda tím raději, že ze svých vlastních důvodů východoněmecké uprchlíky nenáviděla. V Praze je čtyřicet let výraz uprchlík pojmem pro něco hrůzného: uprchlíci jsou zásadně zrádci (nezrádci se vůbec nevyskytují) a ti východoněmečtí vlastně zrazovali nadvakrát: odchodem ze země nejen oslabovali Východní Německo hospodářsky, ztrátou pracovních sil, ale zároveň i politicky, protože útekem vystavovali režimu nejhorší vysvědčení. Kdykoliv Východní Berlín požádal, dala Praha rozkaz k nějakému zásahu proti uprchlíkům.

V jiných dobách by se Praha poradila s Moskvou, ale tentokrát se to nehodilo, neboť se obávala, že by se jí stanoviské Moskvy nelíbilo. Moskva si však našla cestu, jak dát vědět Praze, co má dělat. Za nejistoty, kdy se nevědělo, zda bude dovoleno východoněmeckým uprchlíkům odjet z Prahy, televizní komentátoři v New Yorku přepadli ve Spojených národech sovětského ministra zahraničí Ševardnadzeho s otázkou, jaké má stanovisko k situaci v Praze. „Ale to přece není naše záležitost," odpověděl sovětský ministr, „to je věc dvou německých států," dodal s úsměvem, z něhož se dalo vyčíst, že Moskva má jeden jediný zájem: rychle

tahanici s uprchlíky ukončit a zamést krizi pod koberec. Východoněmecká situace přivedla Gorbačova do velice nesnadného postavení. Především byl vázán skutečností, že Demokratická republika je spojenec z Varšavského paktu, takže je třeba vůči ní postupovat loyálně. Ale Gorbačov nemohl zapomenout na Honeckerův neskrývaný, odmítavý odpor ke glasnosti a perestrojce a k reformám vůbec, což byl právě důvod, proč tolik uprchlíků odcházelo. Viděno reálně to bylo tak, že Honecker byl Gorbačovův nepřítel a uprchlíci jeho spojenci. Moskva si dala záležet, aby do uprchlické šlamastyky nebyla ani v nejmenším zavlčena, nesměl na ni padnout ani stín podezření, že nadržuje tomu nebo onomu.

V zákulisí zřejmě naléhala na to, aby se krize ukončila. Ale ukončit se dala jen jediným způsobem, takovým, který by byl přijatelný uprchlíkům. Náhle nebyly pány situace mocné vlády, ale bezmocní uprchlíci. A ti zjevně — až na pár jednotlivců — nebyli ochotni přistoupit na řešení, které si přál Východní Berlín a s ním Praha, aby se totiž vrátili domů. Na použití nějakých donucovacích prostředků nebylo ani pomyšlení, vždyť se celé drama odehrávalo na myslitelně nejširší veřejnosti, na televizních obrazovkách před zraky celého světa. O osudu uprchlíků se jednalo na místech, vzdálených tisíce mil od Budapešti, Varšavy a Prahy, ale nelze říci, že se jednalo bez nich. U stolů politiků a diplomatů, kteří o nich hovořili, sice přímo zastoupení nebyli, ale byli tam přítomni televizními scénami dětských kočárků, podáva-

ných přes plot na západoněmeckém velvyslanectví v Praze, scénami o dětech, prostrkovaných mřížovím a byl tam i záběr o uprchlíkovi, z něhož český policajt strhával kalhoty.

Vývoj se odjezdem z Prahy neukončil. Přišli noví uprchlíci do Lobkovického paláce, ale nebylo jich mnoho. Na tisíc jich však přišlo do Varšavy, odkud je dopravovala do Spolkové republiky letadla polského Lotu. A denně na sta východních Němců přecházelo a ještě přecházejí do západního Německa z Maďarska přes Rakousko.

Opět, už podruhé, zasáhl západoněmecký ministr zahraničí Genscher. Ve Spojených národech v New Yorku zase vyhledal čes. ministra Johanese, s důrazem uplatnil celou váhu Spolkové republiky a žádal, aby byla z Prahy propuštěna do západního Německa i druhá várka východoněmeckých uprchlíků. Johannes, s nímž nepochybně před tím mluvil i Ševardnadze, nemohl než zavolat Prahu a oznámit vládě, jak s ním ministr Genscher hovořil. V Hrzánském paláci v Praze byli rázem před volbou, zda setrvat na přátelství k východnímu Německu anebo dát přednost hospodářským stykům se Spolkovou republikou. Zvítězil rozum, hospodářské styky vyhrály. A policie dostala rozkaz východoněmeckých uprchlíků si nevšímát, Čs. červený kříž, který do té doby nával uprchlíků ignoroval, si náhle uvědomil své humanitární poslání a poslal na velvyslanectví sedm pracovníků, náhle bylo vládě uprchlíků líto — aspoň navenek. Náhle směli uprchlíci chodit na velvyslanectví hlavním vchodem a nemuseli šplhat přes plot.

Zásľuhu o to, že si východoněmečtí uprchlíci neodnesli z našeho hlavního města docela černý obraz, mají obyvatelé Prahy. Vycházeli uprchlíkům vstříc, jak mohli. Vysvětlovali jim, jak se dostanou na velvyslanectví v Lobkovickém paláci, v mnoha případech nelenili a dovedli je na dohled budovy, po ránu dávali zkrehlým maminkám a dětem šálky čaje nebo kávy, pomáhali v tom nejnutnějším a chovali se k východním Němcům jako k lidem v nouzi. Sympatie k nim dávali nápadně najevo. Když uprchlíci nasedali před velvyslanectvím do autobusů a odjížděli na nádraží, Pražáci jim tleskali, volali slávu a měli z jejich úspěchu radost. Ztotožňovali se s nimi jako s průkopníky svobody.

Černou kaňkou na tomhle obrazu, kterou však východoněmečtí uprchlíci už nemohli vidět, byl osud jejich Trabantů a Wartburgů. Nechali jich v ulicích Prahy na devět set. Ihned se našli Pražáci, kteří v opuštěných vozech objevili laciný, okamžitý zdroj náhradních součástek a vozidla vandalizovali. Na protesty občanů, kteří jim za to nadávali, nedbali. Policie byla nevšímavá. Zjistila 85 autolupičů.

Rychlejší tempo dostal vývoj ve východním Německu samém. Honecker na oslavách 40. výročí NDR pronesl labutí píseň, „Gorbi" — jak ho nazývají východní Němci — v televizním rozhovoru zdůraznil nutnost reformy, došlo k demonstracím v několika městech. Demonstrovaly sta nespokojených. Policie tvrdě zasáhla. Demonstranti se nedali zastrašit a za týden už jich nebyla sta, ale statisíce. Starostové několika velkých měst navázali s nimi dialóg. Policie už nezasahovala. A pak přišel 18. říjen a na zasedání ústředního výboru byl Honecker po osmnácti letech vlády sesazen a zvolen jeho nástupce, Egon Krenz. Co změna znamená, vystihl jeden západoněmecký večerník titulkem: Honecker je pryč, ale ten nový není o nic lepší.

Přeloženo do českých poměrů, stalo se to, že na Jakešovo místo nastoupil Štěpán. Staré víno v nové láhvi, řekl jeden komentátor. Že by Krenz, donedávna nejvyšší estébák, který schvaloval popravý studentů v Číně, zavedl v zemi reformy, jaké si přeje opozice, nelze si představit ani při největším vypětí fantazie. Ve všech západoněmeckých komentářích se projevuje hluboké zklamání. Rázný, zásadní nesouhlas s volbou Krenze oznámili mluvčí opozičních kruhů. Tímto šiditkem se východoněmecká veřejnost ošálit nedá. Touha po reformách, po svobodných volbách, je příliš hluboce zakořeněna, než aby ji bylo možno uchlácholit, kosmetickou úpravou na nejvyšším místě.

Když z Prahy odjela druhá várka východoněmeckých uprchlíků, dostal mluvčí vlády otázku, na které nezáleží... Důležitý byl povzdech, jímž se o krizi zmínil. Řekl něco v tom smyslu, že ačkoliv je marxista „děkuje pánubohu za to, že je ta záležitost za námi. Prožívali jsme velmi kritické chvíle..." Vládní mluvčí by se neměl Pána Boha zřikat. Jako současné východní Německo, i Československo bude prožívat kritické chvíle — zda za měsíc, v zimě, na jaře nebo za dva roky, nemůže nikdo vědět. Ale prožívat je bude a mluvčímu se pánbůh bude hodit, právě proto, že je — ten mluvčí — marxista. Svými útky vyšlapávali východoněmečtí uprchlíci cestu reformám i v Československu. (re)

POJIŠTĚNÍ NÁVŠTĚV Z ČSSR

Či jiné země. Jistě Vám přijde vhod možnost uzavřít výhodné pojištění na nemoc, úraza úmrtí, event. převoz nemocného či zemřelého na náklady pojišťovny (i nad stáří 85 let). Pojištění od 0.22 šv.Fr na osobu a den!!

Informujte se u

AGENTUR PAZDERA

CH 01-932 32 22 • D 00411-932 32 22

Kreuzplatz 20, CH-8008 Zürich
Provoz 24 hodin denně, dtto neděle a svátky

Václav Havel : Slovo o slovu

si to vysvětlujeme jakkoliv, jedno se zdá být zřejmé: že na světodějnou moc svého slova odvždycky — a v jistém smyslu právem — věříme..

Proč říkám „právem“?

Je opravdu lidské slovo tak mocné, že může měnit svět a ovlivňovat dějiny? A pokud někdy tak mocné bylo, platí to o něm i dnes?

Žijete v zemi, kde je velká svoboda slova. Té svobody může užívat kdekdo ke kředeému, aniž si toho musí nevyhnutelně ostatní všimnout, natož se tím zabývat. Může se vám tudíž zdát, že význam slova přeceňuji prostě jen proto, že žiji v zemi, kde se za slova stále ještě zavírá do vězení.

Ano, žiji v zemi, kde jsou váha a radioaktivní záření slova denně stvrzovány sankcemi, které svobodné slovo na sebe přivolává. Nedávno si celý svět připomínal dvousté výročí Velké francouzské revoluce, a tím jsme si museli vzpomenout i na slavnou deklaraci práv člověka a občana, deklaraci, v níž se praví, že každý občan má právo vlastnit tiskárnu. V týchž dnech, tedy přesně dvě stě let po této deklaraci, byl můj přítel František Stárek odsouzen na dva a půl roku do vězení za to, že vyráběl nezávislý kulturní časopis *Vokno* - nikoli snad v soukromé tiskárně, ale na skřipajícím předpotopním cyklostylu! Krátce před tím byl můj přítel Ivan Jirous odsouzen k šestnácti měsícům vězení za to, že na psacím stroji vytkl jen to, co každý ví: že v naší zemi bylo mnoho justičních vražd a že i dnes může být nespravedlivě uvězněný člověk ve vězení utýrán. Můj přítel Petr Cibulka je ve vězení za to, že šířil samizdatově vydané texty a nahrávky nekonformních zpěváků a hudebních skupin. Ano, to všechno je pravda. Žiju skutečně v zemi, kde sjezd spisovatelů nebo nějaký projev na něm může otřást systémem. Umíte si představit něco podobného ve Spolkové republice Německo? Ano, žiju v zemi, kterou před jednadvaceti lety otřásl text mého přítele Ludvíka Vaculíka, který se jmenoval — jakoby proto, aby potvrdil mé vývody o moci slova — „2000 slov“; tento text, mimo jiné, sloužil jako jeden z důvodů k tomu, aby jisté noci přepadlo naši zemi pět cizích armád. A není vůbec náhoda, že ve chvíli, kdy toto píši, otřásá zdejšími režimem jedna stránka textu nazvaná — jakoby opět na ilustraci toho, co tu říkám — „Několik vět“. Ano, žiji opravdu v systému, kde slovo může otřásat všemi mocenskými aparáty, kde slovo může mít větší sílu než deset divizí, kde pravdivé slovo Solženicynovo bylo pocítěno jako cosi tak nebezpečného, že bylo třeba jeho autora násilím vsadit do letadla a vyvézt. Ano, žiju tam, kde slovo Solidarita bylo schopno otřást celým mocenským blokem.

To všechno je pravda, bylo o tom už hodně napsáno a mluvil o tom už na tomto místě můj vzácný předchůdce Lev Kopelev.

Mně teď ale běží o něco trochu jiného. Nechci mluvit jen o neuvěřitelné váze, kterou nabývá svobodné slovo v totalitních poměrech, nechci ilustrovat tajemnou moc slova jen tím, že jsou země, v nichž může několik slov vážít víc než jinde celý vlak dynamitu.

Chci mluvit obecněji a pohlédnout na své téma v jeho širších a rozporuplnějších souvislostech.

Žijeme ve světě, v němž je možné, aby na občana Velké Británie kdosi mocný z úplně jiné země zcela veřejně a bezostyšně namířil smrtící šíp jen proto, že dotyčný napsal určitou knihu. Ten mocný člověk to udělal údajně jménem miliardy svých souvěrců. Ale nejen to: v tomto světě je možné, aby se určitá — doufejme, že jen malá — část této miliardy s vyneseným rozsudkem identifikovala.

Co to je? Co to znamená? Je to jen mrazivý závan fanatismu, podivně oživajícího v době různých helsinských konferencí a podivně oživovaného dosti drtivými důsledky dosti drtivé expanze evropanství do světů, které o dovoz cizí civilizace původně nestály a kterým nakonec tento dvojsmyslný dovoz způsobil stamiliardové a nikdy nesplnitelné dluhy?

Zajisté, to všechno to samozřejmě je.

Ale je to i cosi víc: je to symbol.

Symbol záhadné mnohoznačnosti, kterou ona velká moc slova má.

Ano, moc slova není jednoznačná a průhledná. Není to jen osvobodivá moc slova Walesova nebo varovná moc slova Sacharovova, není to jen moc — zřejmě nesmyslně vyložené — knížky Rushdieho.

Vedle slova Rushdieho tu je totiž i slovo Chomejního. Vedle slova elektrizujícího spo-

lečnost svou svobodou a pravdivostí je tu i slovo hypnotizující, šalivé, fanatizující, zběsilé, podvodné, nebezpečné, smrtelné. Slovo — šíp.

Myslím, že nemusím právě vám obsáhle vykládat o černé magii některých slov, protože jste na vlastní kůži v poměrně nedávné době zažili, k jak nevýslovným dějinným hrůzám může za určité politické a sociální konstelace vést hypnoticky uhrančivé a zároveň nesku-tečně šílené slovo jednoho průměrného maloměstáka. Nechápu sice, čím mohl část vašich otců a matek uhranout, ale zároveň chápu, že to muselo být cosi velice sugestivního a velice zákeřného, když to bylo schopno, být jen na krátkou chvíli, uhranout i onoho velkého ducha, který dal tak nový a pronikavý smysl slovům „das Sein“, „das Da Sein“ a „die Existenz“.

Co chci říct: slovo je úkaz tajemný, mnohoznačný, ambivalentní, zrádný. Může být paprskem světla v říši tmy, jak kdysi nazval Bělskij Ostrovského *Bouři*, ale může být i smrtelným šípem. A co je nejhorší: může být chvíli tím a chvíli oním, může být dokonce obojím současně!

Jaké bylo vlastně slovo Leninovo? Osvobozující, nebo naopak šalivé, nebezpečné a posléze zotročující? Zájemci o dějiny komunismu se o to dodnes vášnivě přou a zřejmě ještě dlouho přit budou. Já osobně jsem si na tomto slově všiml hlavně toho, že bylo trvale vzteklé.

Jaké bylo vlastně slovo Marxovo? Vrhlo světlo na celou jednu skrytou rovinu společenských mechanismů, nebo to byl jen nenápadný prázárodek všech pozdějších strašných Gulagů? Nevím, nejspíš asi obojí současně.

A co slovo Freudovo? Odkrylo tajný kosmos lidské duše, anebo to byl jen zárodek iluze, kterou se dnes omamuje polovina Spojených států amerických, totiž že se lze zbavit svých trápení a svých vin tím, že jejich brimě odložíme do interpretace dobře zaplaceného odborníka?

Soud o pobuřování květinami

Skupina pěti slovenských aktivistů — byli to dr. Ján Čarnogurský, profesor dr. Miroslav Kusý, spisovatelka Hana Ponická, Anton Selecký a dr. Vlado Maňák — vyzvala počátkem srpna občany Bratislavy, aby v 21. výroční den okupace Československa 21. srpna položili květiny na místa, kde za příchodu okupačních vojsk padli nevinně někteří obyvatelé města. Klást květiny pokládají však režimní vládcí a jim podřízené úřady za některých okolností za zločin, který nelze nepotrestat. Bylo tomu tak i v případě pěti jmenovaných slovenských aktivistů. 14. srpna na příkaz vyšetřovatele StB, majora Ladislava Verčeka, schválený na prokuratuře soudružkou Majcichovou, vnikla policie do jejich bytů, samozřejmě bez ohlášení, a provedla domovní prohlídky. Sebrala spoustu písemného materiálu, sebrala a uvěznila i Jána Čarnogurského a profesora Kusého, kdežto ostatní tři — spisovatelka Hana Ponická, Selecký a dr. Maňák zůstali na svobodě, ale v jejich stíhání se pokračovalo.

Čím se provinili? Nepřátelstvím k socialistické vlasti, pobuřováním, podvratnou činností ve spojení s cizí mocností, hanobením normalizace — byla spousta těch obvinění, a na každé z nich doklady, proti kterým obvinění přinášeli svoje doklady, žalobu vyvracející, nekonečné otázky vyšetřovatelů, nekonečné čtení materiálu, nebylo tomu konce a pořád ještě nebylo jasné, čeho se vlastně obvinění dopustili a v jaké míře.

Československá i mezinárodní veřejnost si však uvědomovala, že jde o svévolné pronásledování občanů, kteří mají jiné smýšlení, než jaké dovoluje režim. Vznikla lavina protestů. Ozvali se především slovenští spisovatelé, významné slovenské osobnosti, k jejichž žádosti prezidentu republiky o propuštění vězněných připojil svůj podpis i Alexander Dubček. Protestovaly občanské iniciativy z Prahy, protest Prozatímního výboru Masarykovy společnosti podepsaly i dr. Anna a Herberta Masarykovy, vnučky prezidenta T. G. Masaryka, nechyběl podpis Václava Havla, nesouhlas projevíli i maďarští spisovatelé ze Slovenska. V katolických chrámech se za pět obviněných modlili s kněžími a věřícími i ateisté, zastal se jich biskup Ján Korec, otevřený dopis předsedovi slovenské vlády Pavlu Hrivňákovi poslalo Hnutí za občanskou svobodu-Slovensko. Prezidentu Husákovi adresoval protestní telegram Mezinárodní výbor na podporu Charty 77, podepsaný jmény Yves Montand, Günther Grass,

Ale šel bych ještě dál a ptal bych se ještě provokativněji: jaké bylo vlastně slovo Kristovo? Byl to začátek dějin spásy a jeden z nejmocnějších kulturotvorných impulsů v dějinách světa, anebo to byl duchovní prázárodek křížáckých tažení, inkvizicí, hubení amerických kultur a posléze celé té rozporuplné expanze bílé rasy, která způsobila tolik tragédií, včetně té, že dnes největší část lidského světa spadá do smutné kategorie světa prý až třetího? Já si pořád myslím, že to bylo spíš to první, ale nemohu zároveň ignorovat stohy knih, které dokazují, že i v tom nejčistším raném křesťanství bylo už nevědomě zakódováno cosi, co na pozadí souhry tisíce jiných okolností, včetně relativní trvalosti lidské povahy, mohlo určitým způsobem duchovně otevřít prostor i oněm hrůzám, o nichž jsem se zmínil.

Slova mají také své dějiny.

Byly například doby, kdy slovo socialismus bylo pro celé generace ponižených a utlačených magnetickým synonymem spravedlivějšího světa a kdy pro ideál, tímto slovem vyjadřovaný, byli lidé schopni obětovat dlouhá léta života a třeba i život sám. Nevím, jak ve vaší zemi, ale v mé vlasti se z téhož slova — tedy ze slova socialismus — stal už dávno docela obyčejný pendrek, kterým od rána do večera tloučou po zádech všechny své svobodomyšlné spoluobčany jacísi zbohatlí a v nic nevěřící byrokrati, nazývající je „nepřáteli socialismu“ a „antisocialistickými silami“. Skutečně: v mé zemi to slovo je už dávno bohupustým zaříkadlem, kterému je nejlépe se vyhnout, nechce-li se člověk stát podezřelý. Byl jsem nedávno na jedné docela spontánní a žádnými disidenty neorganizované manifestaci, protestující proti výprodeji nejkrásnějších částí Prahy nějakým australským milionářům. A když tam jeden řečník, bouřlivě proti tomuto projektu vystupující, chtěl posílit svůj apel na vládu zdůrazněním, že za záchranu svého domova bojuje ve jménu socialismu, začal se shromážděný dav smát. Ne proto, že by

Cena Olofa Palmeho Václavu Havlovi

Švédský velvyslanec v Praze Lars-Ake Nilsson navštívil 2. října Václava Havla a oficiálně mu oznámil, že nadace pamětního fondu Olofa Palmeho udělila Václavu Havlovi cenu za rok 1989, a to „za jeho důsledné a odvážné vystupování ve prospěch pravdy a demokracie“. Spisovatel Havel za počtu poděkoval a projevil naději, že s cenou spojená částka 100 000 švédských korun, které se zřekl, bude věnována ve prospěch čs. kultury. Cena Olofa Palmeho má být v listopadu odevzdána Havlovi osobně švédským ministrem zahraničí Stenem Anderssonem na zvláštní slavnosti ve Stockholmu. Švédští politikové se domnívají, že čs. úřady dají Havlovi povolení Švédsko navštívit a dají záruky, že mu bude umožněn návrat do Československa. Zřejmě v tom směru v Praze vyjednávají.

byl proti sociálně spravedlivému společenskému řádu. Ale prostě proto, že uslyšel slovo, kterým se po dlouhá léta a ve všech možných i nemožných souvislostech zaklíná režim, který dokáže lidi jen manipulovat a ponižovat.

Podivné osudy mohou mít slova! Tentýž druh svobodomyšlných a statečných lidí může být jednou uvrhován do žalářů proto, že nějaké slovo pro něj něco znamená, a podruhé proto, že pro něj totéž slovo už nic neznamená, neboť se ze symbolu lepšího světa změnilo v jazykové zaklínadlo přihlouplého diktátora.

Žádné slovo — alespoň v onom poněkud metaforickém smyslu, v jakém tu slovo „slovo“ používám — neobsahuje jen to, co mu přisuzuje etymologický slovník. Každé v sobě obsahuje i osobu, která ho vyslovuje, situaci, v níž ho vyslovuje, a důvod, proč ho vyslovuje. Totéž slovo může jednou zářit velkou nadějí, podruhé vysílat jen paprsky smrti. Totéž slovo může být jednou pravdivé a jednou lživé, jednou oslňující a jednou šalivé, jednou může otevírat nádherné perspektivy a jednou může jen pokládat na zem kolejnice vedoucí do celých souostroví koncentračních táborů. Totéž slovo může být jednou stavebním kamenem

z Komunistické strany Československa a v současné době je jeho protisocialistická orientace a aktivní činnost proti republice známa v Československu i v cizině. Je známa i skutečnost, že Milan Šimečka starší i mladší jsou za svou protisociální činnost honorováni ze zahraničí — konstatoval nadporučík StB JUDr. Hřebčík.

Ačkoliv se svými návrhy Anton Selecký u StB nepochodil, přece jen se zasloužil o to, že jimi prokuraturu a soud upozornil na mimořádnou choulostivost vyšetřovaného případu, v němž nelze akt položení květin trestat, aniž se řeklo, kdy a proč k němu mělo dojít. A začít dnes u soudu mluvit o sprnové okupaci před jednadvaceti lety, je to poslední, co by se soudu — a vládě — hodilo, zejména nyní, kdy se k okupaci odmítavě vyjádřily Polsko a Maďarsko. Proto se zase znovu začalo uvažovat o míře obvinění a úvahy nepochybně ovlivnily i protestní telegramy, připsy a žádosti, posílané nejvyšším místům v Praze a v Bratislavě.

Znovu vzal prokurátor spis, zase zkoumal, které odstavce uplatnit a opět obvinění změnil, tentokrát k lepšímu. Ján Čarnogurský a Miroslav Kusý budou za podvracení republiky souzeni podle odstavce 1 paragrafu 98 trestního zákona, takže už nejsou ohroženi trestem v rozpětí 3 až 10 let odnětí svobody, nýbrž v rozpětí 1 až 5 let. Prokurátor o této změně rozhodl 28. září.

Dne 6. října byl z vyšetřovací vazby propuštěn na svobodu profesor dr. Miroslav Kusý. O půl čtvrtě odpoledne vyšel ze železné brány věznice Justičního paláce v Bratislavě, provázen obhájcem dr. Tiborem Möhmem, po sedmi týdnech vyšetřovací vazby trochu pohublý a rozpačitý. O propuštění se dověděl před půlhodinou. Objal se s manželkou Jolanou a s dcerkou, stiskl ruce přátelům, kteří ho přišli pozdravit a mezi nimiž byla i Hana Ponická a Milan Šimečka jr. V jeho příchodu bylo pocho-pitelně hodně radosti, ale i trochu žalosti. Přišel sám, bez Čarnogurského. V Bratislavě se vědělo, že toho dne měl senát Městského soudu rozhodovat o propuštění obou vězň-ných. Kladné bylo rozhodnuto jenom o profesoru Kusém. Rozhodnutí o dr. Ján Čarnogurském padlo 9. října. Senát Městského soudu v Bratislavě rozhodl v tomto případě záporně. Dr. Ján Čarnogurský z vyšetřovací vazby propuštěn nebyl. Zůstává ve vězení, ale opuštěn není. Světová veřejnost ho má stále na očích a jeho osud pozorně sleduje.

Václav Havel : Slovo o slovu

Dokončení

miru a jindy může každá jeho hláska dunět ozvěnou kulometů.

Gorbačov chce zachránit socialismus zavedením trhu a svobody slova, Li Peng zachraňuje socialismus masakrováním studentů a Ceausescu zbuldozerizováním svého národa. Co to slovo vlastně znamená v ústech jednoho a v ústech druhých dvou? Co je to za mysteriózní věc, která je tu tak různými způsoby zachraňována?

Zmínil jsem se o francouzské revoluci a o té krásné deklaraci, která ji provázela. Tu deklaraci podepsal pán, který byl jednou z prvních osob, jež byly jménem tohoto nádherně humánního textu popraveny. A po něm to byly stovky a snad tisíce dalších. Volnost, rovnost, bratrství — jak nádherná slova! A jak děsivé může být to, co znamenají: volnost rozepnuté košile před popravou, rovnost v rychlosti, s níž padá na krk gilotina, bratrství v jakémsi podezřelém nebi, kde vládne Nejvyšší Bytost!

Celým světem dnes zní nádherně nadějně slovo „perestrojka“. Všichni věříme, že se za tím slovem skrývá naděje pro Evropu a celý svět.

A přesto — přiznávám se — se občas chvěji strachem, aby se to slovo nestalo zase jen novým zaříkadlem, aby se nakonec nezměnilo zase jen v pendrek, kterým nás někdo tluče. Nemyslím teď na svou vlast, kde to slovo má v ústech jejich vládců asi takový význam jako slovo „náš mocnár“ v ústech Josefa Švejka. Myslím na něco jiného: totiž na to, že i onen statečný muž, který dnes sídlí v Kremlu, vysílá občas — možná jen ze zoufalství — na stávkující dělníky nebo na bouřící se národy či národnostní menšiny nebo na příliš neobvyklé názorové menšiny obvinění, že ohrožují perestrojku. Chápu ho, splnit ten gigantický úkol, který si předsevzal, je nesmírně těžké, všechno to visí na vlásku a téměř cokoliv může opravdu asi ten vlásek přetrhnout a všichni pak budeme padat do propasti. Ale přesto si říkám: nejsou v tomhle „novém myšlení“ povážlivé relikty myšlení starého? Nezaznívá tu ozvěna dávných myšlenkových stereotypů a mocensko-jazykových rituálů? Nezačíná se slovo perestrojka už tu a tam trochu podobat slovu socialismus, zvláště když je jím občas nenápadně uhozen po hlavě týž člověk, který byl tak dlouho a tak nespravedlivě bit slovem socialismus?

*

Vaše země vnesla do moderních evropských dějin velký vklad: první vinu détente, svou známou Ostpolitik.

Ale i tohle slovo dokázalo být leckdy pěkně dvojsmyslné. Znamenalo samozřejmě první záblesk naděje na Evropu bez studené války a železné opony; zároveň však — bohužel — nejednou znamenalo i rezignaci na svobodu, a tím na základní předpoklad každého skutečného míru: mám stále ještě v paměti, jak se mi počátkem sedmdesátých let leckterí mí západo-němečtí kolegové a přátelé vyhýbali z obavy, že by jakýmkoli kontaktem se mnou, kterého nemá zdejší vláda v lásce, mohli tuou vládu zbytečně provokovat, a tím křehké základy rodící se détente ohrožovat. Nemluví o tom samozřejmě kvůli sobě jako takovému, a už vůbec ne proto, že bych se litoval. Vždyť já už tehdy litoval spíš je než sebe, protože jsem to nebyl já, ale oni, kdo se dobrovolně vzdávali své svobody. Zmiňuji se o tom proto, abych jen z jiné strany znovu osvětlil, jak snadno se může dobře miněná věc změnit ve zradu svého vlastního dobrého úmyslu — a to opět jen skrze slovo, jehož smysl nebyl zřejmě dost bedlivě strážěn. Taková věc se může stát velmi snadno, člověk si toho téměř nevšimne, stane se to nenápadně, tiše, pokradmu — a když to nakonec člověk zjistí, zbývá mu už jen jediná možnost: pozdní údiv.

Jenomže to je přesně onen ďábelský způsob, jímž nás dokážou slova zrazovat, nejsme-li při jejich užívání trvale obezřetní. A často — bohužel — i docela malá a jen chvilková ztráta obezřetnosti může mít tragické a neodčinitelné následky. Následky dalekosáhle překračující nehmotný svět pouhých slov a dalekosáhle vstupující do světa až po čertech hmotného.

*

Dostávám se konečně ke krásnému slovu mír. Čtyřicet let ho čtu v naší zemi na každé stránce a v každém výkladu. Čtyřicet let jsem, tak jako všichni mí spoluobčané, vychováván k alergii na toto krásné slovo, protože jsem, tak čtyřicet let znamená: mohutné a stále mohutnější armády jakožto údajnou záštitu míru.

Navzdory tomuto dlouhému procesu systematického vyprazdňování slova mír; ba víc než jen vyprazdňování: jeho naplňování právě opačným významem, než jaký podle slovníku má;

navzdory tomu všemu se podařilo několika donkichotům z Charty 77 a několika jejich mladším kolegům z Nezávislého mírového sdružení toto slovo rehabilitovat a vrátit mu jeho původní smysl. Museli ovšem tuto sémantickou „perestrojku“ — totiž obrácení slova mír z hlavy opět na nohy — čímsi zaplatit. Téměř všichni mladí předáci Nezávislého mírového sdružení si museli pár měsíců za to odsedět. Mělo to ale smysl: jedno důležité slovo bylo zachráněno před svým totálním znehodnocením. A to není, jak se tu pořád pokouším vysvětlit, zdaleka jen pouhá záchrana slova. Je to záchrana čehosi daleko důležitějšího.

Všechny důležité děje reálného světa — krásné i obudné — mají totiž vždycky svou předehru ve sféře slov.

*

Jak jsem už řekl, mým dnešním úmyslem není předávat vám zkušenost člověka, který poznal, že slovo stále ještě něco váží, když se za ně musí platit i vazením. Mým úmyslem bylo vyzpovídat se z jiné zkušenosti, kterou jsme v tomto kousku světa s váhou slov učinili a která — jak jsem pevně přesvědčen — má univerzální platnost: totiž ze zkušenosti, že se vždycky vyplatí být ke slovům podezíravý a dávat si na ně pozor a že žádná opatrnost tu nemůže být zbytečně velká.

Podezřivavosti ke slovům se dá rozhodně zkazit míň než přemrštěnou důvěrou v ně.

Ostatně není přesně to — podezíravost ke slovům a jejich usvědčování z hrůzy, která v nich může nenápadně dřímát — nejvlastnějším posláním intelektuála? Vzpomínám si, že André Glucksmann, můj milý předřečník, mluvil kdysi v Praze o tom, že intelektuál má být jako Kasandra, protože jeho úkolem je dobře slyšet slova mocných, hlídat je, varovat před nimi a věštit, co by mohla zlého znamenat či přinést.

*

Všimněme si jedné věci: po staletí jsme měli — vy a my — to jest Němci a Češi — rozmanité potíže se svým soužitím ve střední Evropě. Za vás mluvit nemohu, ale za nás myslím mohu odpovědně říct, že pradávne a po staletí nejrůzněji přživované národnostní animozity, předsudky a vášně v posledních desetiletích z nás, Čechů, vyprchaly. A není vůbec náhoda, že se to stalo v době, kdy jsme byli postiženi totalitním režimem. Ten v nás totiž vypěstoval tak hlubokou nedůvěru ke všem generalizacím, ideologickým floskulím, frázím, heslům, myšlenkovým stereotypům a podbíživým apelům na ty či ony vrstvy našich emocí, od nejnižších až po nejvyšší, že jsme dnes většinou už imunní k jakékoli hypnotizující návnadě, byť by měla i tak sugestivní podobu, jakou ji tradičně dává apel nacionální či nacionalistický. Dusící příkrov tisíců prázdných slov, pod nímž musíme tak dlouho žít, v nás vyvinul tak silnou nedůvěru ke světu šalivých slov, že jsme dnes schopni lépe než dříve vidět lidský svět takový, jaký opravdu je: totiž jako složité společenství tisíců a milionů neopakovatelně jedinečných lidských bytostí, které mají vedle stovek krásných vlastností i stovky vad a špatných sklonů, které však nikdy nelze prostě sežehlit žehličkou dutých frází a devalvovaných slov do jedné homogenní masy — jako například třídy, národa nebo politické síly — a jako takové je en bloc chválit nebo odsuzovat, milovat nebo nenávidět, hanobit nebo oslavovat.

To je jen malý příklad, k čemu je nedůvěřivost ke slovům dobrá. Příklad zvolený s ohledem na příležitost, při níž je užít, totiž pro chvíli kdy má Čech tu čest promlouvat k publiku převážně německému.

*

Na počátku všeho je slovo.

Je to zázrak, kterému vdčíme za to, že jsme lidmi. Ale je to zároveň nástraha, zkouška, lest a test. Větší možná, než se může zdát vám, kteří žijete v podmínkách velké svobody slova, tedy v poměrech, kde na slovech zdánlivě tolik nezáleží.

Záleží na nich.

Záleží na nich všude.

Totéž slovo může být jednou pokorné a podruhé pyšné. A nesmírně snadno a velmi nenápadně se může slovo pokorné proměnit ve slovo pyšné, zatímco jen velmi těžce a velmi dlouze se mění slovo pyšné ve slovo pokorné. Pokusil jsem se to ukázat na osudech slova mír v mé zemi.

Tento svět a především Evropa se v závěru druhého tisíciletí po Kristu ocitá na zvláštní křižovatce: dlouho nebylo tolik důvodů k naději, že všechno dobře dopadne, a nikdy

L I T E R Á R N Í N O V I N Y

Nezávislý měsíčník Lidové noviny, vydávaný v Praze od počátku roku 1988, byl časopis, jehož obliba u čtenářů rostla od čísla k číslu. Právem. Byly to noviny dobré úrovně, k politice režimu kritické, zasvěceně informující o všech bolestných problémech, ať ekologických, ekonomických nebo legálních. Lidové noviny už v době vzniku a neustále potom vyjednávaly s úřady o registraci. Nikdy jim nebyla povolena, ale mlčky se trpělo, aby vycházely. Až v minulých měsících se zavedla praxe, že po každém novém čísle dostal šéfredaktor Jiří Ruml z Národního výboru v Praze oznámení, aby zaplatil 500 Kčs pokuty za přestupek. Dopustil se ho tím, že vydával Lidové noviny.

Na pokutě však nezůstalo. Dne 12. října přišla policie a zadržela šéfredaktora Jiřího Rumla i redaktora Rudolfa Zemana. U obou byla provedena domovní prohlídka. Byli zatčeni a obviněni z trestného činu pobuřování. Hrozí jim trest odnětí svobody od jednoho do pěti let. Zároveň s jejich zatčením bylo oznámeno, že bude novelizován tiskový zákon tak, aby bylo vydávání nezávislých publikací zcela znemožněno.

Redakční rada Lidových novin proti zatčení redaktorů Rumla a Zemana protestovala, žádala zastavení útoků režimu na nezávislý tisk a stažení návrhu nového zákona.

Také občanské iniciativy se postavily za lidové noviny. Hnutí za občanskou svobodu vidí v zatčení redaktorů další příznání současných představitelů moci, že nechtějí a snad ani nejsou schopni vést dialog. Demokratická

iniciativa v prohlášení uvedla, že v době nezadržitelného postupu svobody slova a projevu v celé Východní Evropě, se čs. státní moc snaží postupovat dál směrem ke stalinské minulosti. Svoboda Lidových novin je i naší svobodou, prohlásila Demokratická iniciativa.

Předsedovi vlády Ladislavu Adamcovi poslali 18. října dopis nezávislí spisovatelé, žádali pro redaktory Rumla a Zemana svobodu, protože jejich činnost byla v souladu s ústavně zaručeným právem na svobodu slova a kromě toho přispívala k rozvíjení demokracie a je v duchu i jím požadovaného dialogu. Mezi jedenácti podepsanými jsou uvedena i jména Ludvíka Vaculíka, Sergeje Machonina, Hany Ponické.

DEKUJEME ZA VYROVNÁNÍ PŘEDPLATNÉHO

Právo sebeurčení pro středovýchodní Evropu

Kongres Wolnej Polski v Europie uspořádal 26. září k 50. výročí podpisu paktu mezi Hitlerem a Stalinem v Mnichově tiskovou konferenci. Předseda spolku, dr.Ludwig Frendl oznámil, že Kongres svobodného Polska vznesel apel na Evropský parlament, aby vyzval Gorbačova, aby národům ve středovýchodní Evropě umožnil plně uplatnění práva na sebeurčení. Zástupci Čs. poradního sboru pro Západní Evropu spolu s dalšími organizacemi se k apelu připojili a doporučili, aby byl apel zaslán též americkému prezidentu Bushovi.

Pět rozhovorů Karla Hvíždaly mapuje pět způsobů vzpoury:

vzpouřu životem v pravdě v knize

Václav Havel

Dálkový výslech

vzpouřu životem v tradici v knize

Karel Jan Schwarzenberg

Knížecí život

vzpouřu myšlením v knize

Václav Bělohradský

Myslet zeleň světa

vzpouřu klaunstvím v knize

Pavel Landovský

Soukromá vzpoura

vzpouřu vírou v Boha v knize

Iva Kotrlá

Nevítaný svědek

Rozhovor odpovídá životnímu tempu konce tohoto století: čte se jako detektivka a poskytne vám informace jako encyklopedie.

Objednávám následující rozhovory Karla Hvíždaly či plakáty k těmto knihám a zavazuji se, že je zaplatím do 14 dnů po obdržení.

- ☐ Myslet zeleň světa s V.Bělohradským /19.-DM/
- ☐ Dálkový výslech s V.Havlem /28.-DM/
- ☐ Soukromá vzpoura s P.Landovským /28.-DM/
- ☐ Knížecí život s K.J.Schwarzenbergem /28.-DM/
- ☐ Nevítaný svědek s I.Kotrlou /28.-DM/
- ☐ Plakát s portrétem P. Landovského /12.-DM/
- ☐ Plakát s portrétem K.J.Schwarzenberga /12.-DM/
- ☐ Plakát s portrétem I. Kotrlé /12.-DM/

Vyplňte prosím čitelně a pošlete na adresu:

Karel Ritter Verlag, Fahrenheitsstr. 23, 5300 Bonn 1, West Germany

Jméno:

Adresa:

Datum:

Podpis:

nebylo zároveň tolik důvodů k obavě, že kdyby dopadlo všechno špatně, byla by to katastrofa definitivní.

Není těžké doložit, že všechny hlavní hrozby, jímž musí dnešní svět čelit, od atomové války přes katastrofu ekologickou až po katastrofu sociálně civilizační (tím myslím prohlubující se propast mezi bohatými a chudými jednotlivci i národy), mají kdesi ve svých útrokách skrytu jednu společnou příčinu: nenápadnou proměnu slova původně pokorného ve slovo pyšné.

Pyšné si člověk začal myslet, že jako vrchol a pán tvorstva rozumí kompletně přírodu a může si s ní dělat, co chce.

Pyšné si začal myslet, že jako majitel rozumu je schopen kompletně pochopit své vlastní dějiny a napláňovat pak všem šťastný život a že mu to dává dokonce právo každého, komu se jeho plán nezamlouvá, smést z cesty v zájmu údajně lepší budoucnosti všech, k níž nalezl ten jediný a pravý klíč.

Pyšné si začal o sobě myslet, že když umí rozbít atomové jádro, je už tak dokonalý, že mu nehrozí nebezpečí atomového zbrojního soupeření, natož atomové války.

Ve všech těchto případech se osudově zmýlil. To je zlé. Ale ve všech těchto případech začíná už svůj omyl chápat. A to je dobré.

Tím vším poučení, měli bychom všichni a společně bojovat proti pyšným slovům a vnímavě pátrat po kukaččích vejcích pýchy ve slovech zdánlivě pokorných.

To není, jak zřejmo, úkol zdaleka jen lingvistický. Jako výzva k odpovědnosti za slovo a ke slovu je to úkol bytostně mravní.

Jako takový není ovšem zakončen před horizontem námi dohlédnutelného světa, ale až někde tam, kde přebývá ono Slovo, jež bylo na počátku všeho a jež není slovem člověka.

Nebudu vysvětlovat, proč tomu tak je. Daleko lépe totiž, než bych to byl schopen učinit já, to učinil už váš velký předek Immanuel Kant.

Zemřela Vlasta Vrázová

V rodném Chicagu, kde před 87 lety — 18. června 1902 přišla na svět — nyní zemřela: Vlasta Vrázová, zasloužilá, v amerických krajan-ských kruzích nejznámější pracovnice. Její otec byl cestovatel Staňko Vráz, její dědeček Augustin Gerninger, zakladatel prvních českých novin ve Spojených státech. Jeho deník Svornost vyšel v Chicagu v roce 1875. Vrázova rodina se v roce 1919 přestěhovala do Prahy, kde Vlasta dělala otci dvacet let sekretářku. Brzy po nacistické okupaci se rodina vrátila do Spojených států. Vlasta se zapojila ihned do práce v odboji a působila po dobu války na čs. velvyslanectví ve Washingtonu.

Po válce vyhlášená Americká sociální pomoc Československu — American Relief for Czechoslovakia — vyslala do Prahy dva zástupce, z nichž jedním byla Vlasta Vrázová. Americká pomoc pamatovala především na podvyživené, tuberkulózou ohrožené děti. Pro ně — bylo jich na 250 000 — dodala práškové mléko a vejce, čokoládu. Dětské kliniky a porodnice vybavila lékařskými přístroji a zařízením. Mimořádným darem bylo 80 dojných krav, které věnovala jedna americká církev. Vlasta Vrázová v karanténě stanici krávy přidělovala do jednotlivých oblastí státu.

První cesta Vlasty Vrázové jako ředitelky Americké pomoci vedla do Brna, kde ve spolupráci s učitelem a sociálním pracovníkem Karlem Korkem zjišťovala stav Americké domoviny. To byl ústav, založený a vybudovaný po 1. světové válce jako společný dům pro nemajetné studenty a učně. Zřídil jej továrník Severa ze Cedar Rapids s pomocí amerických krajan-ských organizací. Zakladatel si přál, aby studenti a učňové bydleli spolu a naučili se navzájem oceňovat práci druhého. Ústav byl na jaře roku 1945 za bojů o Brno bombardováním těžce poškozen. Vlasta Vrázová o tom podala telegrafickou zprávu krajanům v Cedar Rapids, kteří na opravu třetího a druhého poschodí poslali milión korun.

Celková pomoc Americké organizace, spočívající především v potravinách, v ošacení i v jiných nezbytnostech, činila čtyři milióny dolarů. Zásahu o to měla Vlasta Vrázová.

A odměna za tuto nezištnou a zásluhnou pomoc?

V době zuřivé protiamerické kampaně čs. komunistického režimu byla Vlasta Vrázová 9. dubna 1949 zatčena a uvězněna. Na zákrok amerického velvyslance v Praze byla po desetidenním věznění propuštěna a zároveň vypovězena z Československa.

Po návratu do Chicaga se Vlasta Vrázová zapojila do činnosti Československé národní rady Americké. Přes čtyřicet let zasvětila všechnu svou činnost této vrcholné organizaci Američanů českého, slovenského a podkarpatoruského původu. V letech šedesátých byla její předsedkyní a pak deset let generální tajemnicí. Současně byla redaktorkou Věstníku Čs. národní rady americké, a též její anglické přílohy. Velmi se zasloužila o novelizaci amerického emigračního zákona, který umožnil desetitisícům československých uprchlíků emigraci do Spojených států. Účastnila se řady konferencí s představiteli americké vlády, kongresu a byla též hostem amerických prezidentů, jimž tlumočila požadavky Čs. národní rady americké, usilující o obnovu svobody a demokracie v Československu. Její odchod je těžkou ztrátou pro exil i pro věc svobody a demokracie.

Jožka Pejskar

Ing. Bohuslav Šulc

V ing. Bohuslavu Šulcovi, který náhle zemřel 16. září 1989, odchází ve věku 74 let československý vlastenec, muž ryziho charakteru, šlechetného srdce a mnohým nenahraditelný přítel. Bohuslav Šulc byl vynikající osobností už od mládí, kdy těsně před válkou jako starosta Spolku posluchačů Vysoké školy technické v Brně organizoval studentský politický život. Po počátku II. světové války unikl do zahraničí, vstoupil do československé armády a s ní se vrátil do vlasti jako vítěz. O jeho největším úspěchu — o zásluhách na mezinárodní odezvě 17. listopadu — píšeme na jiném místě. V roce 1948 se ing. Bohuslav Šulc vrátil z Československa do Anglie, kde se významně uplatnil jako chemický inženýr. Po celých čtyřicet let pobytu v Anglii — už i jako penzista — obětavě pracoval v exilových organizacích, pomáhal každému, kdo o pomoc požádal. Jeho ztráta zanechává v exilu mezeru, kterou nebude snadno vyplnit. Rodině ing. Šulce, jeho vdově a oběma dcerám, projevují nejupřímnější soustrast všichni přátelé. Popel ing. B. Šulce bude uložen k poslednímu odpočinku v Brookwood Military Cemetery, Surrey, dne 29. října 1989 ve 13.30 hod. (kam)

Vzrušení, napětí, vědomí osudovosti současných dnů a událostí, naděje vyhlídky na lepší zítřky — všechny tyto pocity nejsou výsadou dneška. Za jiných okolností a v jiných formách je

Vznik Čs. zahraniční armády ve Francii

Dne 20. září 1939 byla ve vojenském táboře v Agde vztyčena čs. státní vlajka a v pohnutí ji pozdravili první dobrovolníci, jejichž začáteční řídčí řady se rozmnožily pozdějšími příchody z Polska, Jugoslávie, Alžíru a odjinud.

Letos o padesátém výročí vzniku čs. armády přijelo do Agde dvacet čs. zahraničních vojáků, žijících ve Francii, a přidružila se k nim skupina čtyřiceti, kteří přijeli z Československa. Společně navštívili Agde a další jihofrancouzská města, kde bývali posádkou, Pezenas, Beziers a Portel. Všude byli vřele přivítáni starosty měst, bývalými francouzskými vojáky i obyvatelstvem. Při průvodu v Agde šli čs. vojáci v čele a do kroku jim vyhrávaly dvě kapely. U památníku v táboře položili čs. vojáci i zástupci místních organizací věnce. Starosta vděčně vzpomněl účasti čs. vojáků při obraně Francie ve 2. světové válce. Zástupci Čs. obce legionářské v zahraničí, vedení mj. M. F. Kašparem z Londýna, položili v obci Paulhan desku k

Osudy Československého legiónu v Polsku

Skoro v týchž dnech, kdy v jižní Francii vznikl zárodek pozdější čs. armády v zahraničí, prožívali velmi krušné dny příslušníci Československého legiónu v Polsku. Byli to čeští a slovenští vojáci a důstojníci, kteří po Mnichovu odešli do Polska, aby se tam přičlenili k polské armádě a v jejích řadách bojovali proti Hitlerovi. Na dny 17. - 19. září připadlo padesáté výročí přechodu čs. legiónu z Polska. Když 17. září začala Rudá armáda podle nacisticko-sovětského paktu „osvobozovat“ část východního Polska s Lvovem, nedostatečně vyzbrojený čs. legión pod vedením tehdejšího plk. I. Svobody se snažil dostat do Rumunska. Plk. Svoboda podléhal hlavnímu veliteli, generálovi Lvu Prchalovi. Ale do Rumunska se dostala jenom část legiónu, která později — zásluhou plk. Heliodora Píky — se dostala na Střední východ, kde se právě tvořil pod vedením plk. Karla Klapálka známý čs. polní prapor „vý- chodní“, který se znamenitě osvědčil v rámci

porážku ve světě prožívali Češi a Slováci právě před půlstoletím. Měsíce září, říjen a listopad roku 1939 byly naplněny událostmi — radostnými i tragickými. Připomeňme si je.

pomníku M. R. Štetánika. V sousední obci Pezenas, kde byl v roce 1940 posádkou čs. první pěší pluk, starosta umožnil hostům z Československa bezplatný pobyt v rekreačním středisku. V obci Portel dostali čs. dělostřelci darem vojenský prapor a na pomníku padlých byla odhalena deska, připomínající jejich pobyt. Po třech dnech pobytu na jihu Francie se účastníci — dnes už se sedmi nebo osmi křížky na zádech — přesunuli do Paříže, kde se zúčastnili slavnostního zažehnutí ohně u hrobu Neznámého vojína pod Vítězným obloukem. Vzpomínkový zájezd byl ukončen návštěvou vojenského hřbitova v La Targette u Arrasu, kde jsou uloženy tělesné pozůstatky mnohých čs. legionářů z obou světových válek, padlých na různých bojištích ve Francii. K památníku na hřbitově byl položen věnec. Po rozloučení s přáteli se čtyřicet příslušníků bývalé čs. armády v zahraničí vydalo na cestu domů.

polské brigády karpatských střelců v osmé anglické armádě. Druhá část Čs. legiónu v Polsku neměla štěstí. Při ústupu do Rumunska se opozdila v Haliči — německá armáda bombardovala polské železnice, mosty i silnice, takže postup byl nemožný. Tuto skupinu u dědiny Hluboczek sovětská armáda ve dnech 17. až 19. září zajala, hnala na východ do lůna „bratrské“ země, která se tehdy chovala macešsky. Skupina, vedená ruským legionářem, škpt. Fantou, prošla v zajetí obávanými, zavšivenými lágry NKVD od Kamence Podolského až po Oranku. Většina vojáků zahynula a zbytek dorazil do Buzuluku v lednu 1942 a stal se jádrem pozdějšího československého armádního sboru v SSSR — ale to už je jiná — smutná kapitola. Teď je na místě vzdát u příležitosti 50. výročí vzniku Čs. legiónu v Polsku poctu padlým a ubitým spolubojovníkům, kteří obětovali životy za československou svobodu.

Pravomil Raichl-Novotný, Oregon

První demonstrace v Praze

Doma, v roce 1939, v tehdejším Protektorátu Čechy a Morava politická nálada lidí kvasila. Odbojové skupiny si toho byly vědomy a hledaly způsob, jak by mohl národ jasně projevit, na čí straně stojí a jaké jsou jeho válečné cíle. „Z tohoto uvažování a citění“ — píše Prokop Dřtina ve svých pamětech „Československo, můj osud“ — „vznikla známá stávka cestujících v pražské tramvaji ve výročí Mnichova 29. září 1939.“

„Toho dne pražská veřejnost bojkotovala pražskou tramvaj za tím účelem, aby nějakým způsobem vzpomněla výročí mnichovské pohromy, protestovala proti okupační moci a vůbec na sebe upozornila doma i za hranicemi jak své přátele, tak své nepřátele. Aby se vůbec ukázalo, že tu doma mimo protektorátní vládní činitele a nakomandovaný protektorátní tisk je ještě nějaká vnitřní síla národa, která je sice skrytá, ale která se může jednoho dne projevit. Hledal se přitom takový způsob projevu, na který by Němci nemohli přímo skočit a svou policejní mocí jej potlačit. A tu se vynořila myšlenka pasivního projevu veřejného mínění tím, že v den prvního výročí Mnichova se půjde do zaměstnání pěšky, stejně tak po práci domů a že vůbec se toho dne nebude po celý den používat tramvají, aby jezdily provokativně neobsazené a prázdné. Když se tato tichá, mlčenlivá demonstrace připravovala, byla dohodnuta mezi P. Ú., Obranou národa, P.V.V.Z. a snad ještě dalšími skupinami odboje na jedné straně a mezi zaměstnaneckými odbory na druhé. Ty měly sehrát a též sehrály v této demonstraci hlavní roli. Byli to odbojáři především národně socialističtí a sociálně demokratičtí, kteří s námi tuto demonstraci dohodli a také její organizaci a přípravu na sebe vzali.

Stávka pasažérů se provedla dokonale především v časných hodinách ranních, kdy šlo do práce dělnictvo, a dařila i zdařila se i později, kdy byl hlavní proud do práce zaměstnanců obchodních, kancelářských, úředníků i soukromých povolání. Ulicemi proudily nepřetržité řady obyvatelstva z jednoho konce města na

druhý. Bylo to imponující, ta jednota, neboť tramvaje ráno ještě osvětlené zely prázdnotou. Nikdo si netroufal do nich sednout, jen Němci a německé uniformy — podle nich kráčí masy lidí spěchajících do práce! Největší oběť tehdy přineslo dělnictvo, neboť musilo si na ni pěkně přivstát. Přineslo tuto oběť disciplinovaně a přispělo tak nejvíce k plnému zduru celé akce.

Nacisté byli v prvním okamžiku nevídanou situací zřejmě překvapeni. Ale brzo se vzpamatovali a pochopili, proti komu tato originální demonstrace je a proti komu směřuje a nemajíce proti ní jiné zbraně, chopili se pohotově sobě vlastní — nordické lsi! Vymyslili si, že Pražané takto demonstrovali proti — židům! Nechtějí prý jezdit se židy ve společných vozech, a proto pražskou tramvaj bojkotovali. Nevadilo jim, že židé stejně již nesměli tehdy z jejich vlastního rozkazu jezdit tramvají jinak než ve vlečňácích, ani nevysvětlili, proč se tato „protižidovská“ demonstrace konala právě v den prvního výročí mnichovské konference. Rozumí se samo sebou, že se té průhledné lži nevěřilo ani doma, ani v cizině.“

Dramatický 28. říjen 1939

Byl to pohnutý 28. říjen s osudovými následky. Pražané, povzbuzení politickým úspěchem tramvajové stávky, o které se psalo v novinách a mluvilo v rozhlasích celého světa, chtěli znovu projevit svou touhu po svobodě a vzepřít se nacistickému ponižení. Poněvadž Pražané nesměli odít své domy a budovy vlajkami a prapory, oděli se sami trikolorami ve státních barvách. Především mládež nosila trikolory a nápadně se jimi honosila. O 28. říjnu 1939 Dřtina v pamětech píše:

„Odnášel jsem si z hlavních pražských ulic dojem imponující. Prošel jsem Příkopy a Václavským náměstím krátce před polednem, a to již demonstrace byla v plném proudu na chodnících, kdežto jízdní dráhu zabral po zuby ozbrojený pluk Deutscher Wehrmacht. Mezi chodce ozdobené státními odznaky a vlajkami

— bůhví kde se najednou vzaly — se již misili SSmani v černých uniformách s rajštůtky a bičiky, ale ještě nedocházelo k vysloveným srážkám. K tomu došlo až odpoledne, kdy se už střílelo a kdy byli i mrtví a těžce raněni byl medik Jan Opletal.“

Den 28. říjen 1939 byl především dnem vysokoškolských studentů. Vysokoškoláci udávali tón. Shlukovali se v malých kroužcích, provolávali slávu Československu, a rychle se rozcházeli, když se přibližovali nenáviděné uniformy nebo lidé, v nichž tušili, že jsou agenty. Mnozí vysokoškoláci měli na hlavách masaryčky, čepice vzoru, který nosival Masaryk. Esesmani a gestapáci sráželi vysokoškolákům tyto čepice z hlav a když se studenti bránili, neváhali mřít na ně revolverem. Odpoledne je začali zatýkat a pak se vůbec začalo zatýkat ve velkém. Na Václavské náměstí přijela německá vojenská auta, jejichž posádky — esesáci a gestapáci — uzavíraly úseky chodníků a každého, kdo byl v obklíčeném prostoru, hnaly do aut. Do auta musela matka s nákupními taškami, musel tam i venkovský ohnutý stařeček s holí. V Pečkárně byli vyslechnuti, někteří zbiti a mnozí šli do koncentráku.

Jeden takový hlouček vysokoškoláků se utvořil na rohu Žitné ulice. Když k němu přicházeli němečtí agenti, začal se rozcházet. Jeden student se chtěl ukrýt v průjezdu nejbližšího domu, ale byl ze tří kroků střelen německým agentem do břicha. Byl to student medicíny, Jan Opletal. Byl převezen do nemocnice, ale přes všechnu lékařskou péči zranění podlehl. Student Jan Opletal zemřel.

Demonstrační pohřeb Jana Opletala

Na návštěvních tabulích ve všech fakultách Karlovy univerzity i na Vysokém učení technickém se 14. listopadu studenti na vyhláše dočetli: „Kolegové, kolega Jan Opletal, který byl zraněn 28. října nacisty, zemřel. Je naší povinností vyprovodit tuto hrdinou obět nacistického teroru na poslední cestě.“

Dostavte se proto v plném počtu zítra 15. listopadu o půl deváté k Hlavovu patologickému ústavu, kde se s hrdinou rozloučíme. Přednšky se zítra nekonají.“

Ráno 15. listopadu — vzpomíná účastník tehdejších událostí, Jaroslav Strnad — se jen stěží prodíráme špalíry studentek a studentů, kteří roubí cestu od patologického ústavu až na Slupi. Jejich tváře jsou zamlklé, připadají mi jaksi starší než na fakultě a na schůzích.

Krátce po deváté vychází z patologického ústavu smutný průvod. Kolegové nesou rakev s tragicky zesnulým Janem Opletalem, za rakvi kráčí rodina Opletalova, která přijela z moravského Nákla, a pak věnce, spousta věnců, a jako na povel se připojujeme všichni, kteří jsme stáli podél cesty, za rakev. Před kostelíkem svatého Václava je rakev naložena na auto, které Jana Opletala odváží do rodné vsi. Když se vůz dává do pohybu, zpívá tisícíhlavý zástup státní hymny. Tím rázem se stává z pohřbu veřejná demonstrace, tím rázem nabývá charakteru protistátní akce. Neboť sotva hymny dozní, už je slyšet povely.

„Rozejděte se, prosím, rozejděte se! Běžte domů!“

To volají čeští strážníci a volají spíše prosebně než rozkazem. Snad právě proto si z nich nikdo nic nedělá. Zástup si jich nevnímá a nechává je za sebou. Před Emauzským klášterem unikáme kordonu policistů postranními uličkami směrem ke Karlovu náměstí.

Cíl určitý není. Jednu chvíli se zdá, že bude uspořádán projev v budově techniky. Ale ta je obklíčena policií. I táhne se dál, aniž je znám účel pochodu. Je v tom cosi opojného moci demonstrovat i přes všechny zákazy, moci křičet hesla zatracující Hitlera a nacisty vůbec. Je to úžasné, když vedle vás, za vámi, před vámi dupou kamarádi a vy víte, že jdou týmž směrem, že myslí totéž, co vy, že by se v téhle chvíli nerozpakovali jít až za nejzazší meze. Takový okamžik, kdy vám jsou všechny následky lhostejné, kdy jdete, jdete a nezprítomňujete si, že na příštím kroku bude číhat smrt, jen jdete, kupředu, kupředu, a nic vás nezdrží a nic vás nezastaví, takový okamžik svobody je omamný.

A lidé, lidé se na nás z chodníků usmívají a povzbuzují nás pohledy. Vodičkovu ulici policie uzavřela. Nepustí nás na Václavské náměstí. Nechtě, však my se tam dostaneme jinudy. Jungmannovou se hrne plno studentů, živelně jako velká voda se jde auto, cestou nejméně odporem. Proti nám jede zeno a na něm německý voják se chystá nás fotografovat. Stačí skok a už s tou krabičkou neuděláš do smrti snímek. Už

Dokončení na další straně

Stalo se před padesáti lety

Dokončení

po ní šlapou studenti opití nádhrou zdanlivě volnosti. Jen jeď dál, rychle, rychleji, ať už jsi raději z dohledu. Na téhle ulici jsme pány my!

Ale všechny přechody k Václavskému náměstí jsou zaprány policajty. V každé ulici, v každém průchodku jich stojí četa, a neuhne, když se srazí s čelem průvodu. A nějak se ti nechce užít násilí proti vlastním lidem, zvláště když tušíš, že na jejich záda jsou naniřeny revolyvery esesáků. A tak se dáváme jiným směrem, Národní třídou k nábreží a k právnické fakultě. Před kavárnou Metro stojí německé auto. Šotér ve vojenské uniformě se cítí ohrožen tím sběhem studentů a sahá po revolveru. Ale v témže okamžiku už je odzbrojen a válí se na zemi. Električky zastavují, nemohou jet dále, strháváme z nich nenáviděné dvojja-zyčné tabulky, šlapeme po nich a na nábreží je házíme do Vltavy. Pochodujeme stále kupředu, vstříc svému osudu...

U právnické fakulty na ně čekali. Vyhrnuli se z kamionů po zuby ozbrojení a vrhli se na pře-kvapené studenty. Část jich pochytali, část se podařilo utéci postranními uličkami, část jich unikla na právnickou fakultu. Rychle vzklozili do přednáškových síní a tvářili se, jako by tu byli odjakživa. Físesáci nenechali na sebe dlouho čekat. Vnikli do učeben a chtěli zadržat. Jen odvážný zákrok děkana právnické fakulty dok-tora Weniga je přinutil k ústupu z akademické pudy.

To byl začátek, předzvěst, jako když z dálky vidíš blesky. Bouře se rozpoutala až třetího dne 17. listopadu.

V Masarykově koleji dne 16. listopadu 1939, může být něco po čtvrté, jsme vzbuzeni kro-kem na chodbách. V zápetí se buší na dveře našeho pokoje, a dříve než se vzpamatujeme, někdo je vyrazí. Ve sporém světle baterky za-hlednu německou uniformu. Moc německy neumím, ale z řevu, který velitel vydává, chápou, že mám jít ven. Vybíhám na chodbu, tak jak jsem, v pyžamu, bos. Kolega, který se mnou bydlí, si chce natáhnout kalhoty. Voják ho uhodí pažbou pušky do zad a vykopává ho za mnou. Na chodbách už stojí obyvatele ved-lejších pokojů. Ach, stát, stát, stát, bez hnutí, beze slova. Umí to mláď? Chce se zjistit co s nimi bude, chce se promluvit, aspoň slovíčko zachytit, aspoň povzbuzující pohled. Leč každý, kdo se pokusí tuto přirozenou touhu proměnit v čin, odnáší si onoho rána krvavá ústa a rozbitou hlavu. Ticho a nejistota svírají. Německé povely ostře kontrastují s naším vynuceným mlčením. Prohlídky pokojů byly jen zběžné. Ale přece jen trvá aspoň pro nás věčnost, než jsme nahnáni do vojenských kamionů. Nejistota byla zlá. Hůře však zůstane obledná jistota.

První stanicí byla Ruzyň. V jízdně je ka-ždému vyhotoven zatykač a zanedlouho už jsme na cestě do koncentračního tábora Oranien-burgu.

Tři tisíce nás 17. listopadu odjíždělo. Kolik se jich vrátilo? Kolik jich zahynulo v trpkých berlínských zimách když museli se zápalen plic ležet ve sněhu, kolik jich zemřelo na tyfus, na úplavici, slabost, hlad, bití. A kolik jich přišlo zpět s podlomeným zdravím?

Já jsem bydlel u rodičů a tím jsem tomuto masakru unikl. Dozvěděl jsem se o něm až z vyhlášek. Rudé hlásaly černým písmem, že jako

trest za demonstrace, při nichž byl ohrožen život příslušníků německé branné moci, se české vysoké školy zavírají na tři roky, větší počet studentů že byl odvezen do koncen-tračního tábora, a devět vůdců, že bylo zastře-leno. Zíral jsem vyjeveně na plakát. Několikrát za sebou jsem četl jména zastřelených:

Adamec... Černý... Freuwirth... Klíma... Koula... Matoušek... Skorkovský... Weinert... Šafránek... Adamec... Černý... Klíma... Koula...

Byli prý zatčeni 16. listopadu v noci na své schůzi a popraveni několik hodin poté na nároží ruzyňských kasáren. Bez soudu, bez-právně. Jedinou jejich vinou bylo, že stáli v čele Československému svazu studentstva. Některé z nich jsem znal osobně. S červenolícími Adam-cem a s jednorukým Koulou jsem se bavil ještě před několika dny na fakultě. Je možné, že je už nikdy neuvidím?

Popraveni byli: Docent dr. Josef Matoušek, nadějný historik, žák prof. Pekaře, syn býva-lého národně demokratického ministra; JUDr. Jaroslav Klíma; prof. Jan Weinert; dr. Fran-tišek Skorkovský; JUC Josef Adamec, JUC Bedřich Koula, IngSt Jan Šafránek, MUC Jan Černý, IngC Marek Freuwirth.

Oběti nebyly nadarmo

Rána z revolveru Jana Opletala zabila, ale neumlčela. Neumlčela ani skupinu poprave-ných v Ruzyni, kterou za tak málo dní po svém skonu vzal Jan Opletal k sobě do hrobu. Tra-gický osud jich všech — spolu se zavřením čes-kých vysokých škol — otřásl světovým veřejným míněním. Lidé ve svobodných zemích ztrnuli hrůzou nad údělem, jemuž bylo Československo vystaveno. Nacisté, kteří násilím 15. března 1939 Československo změnili, násilím ze 17. listopadu 1939 je opět oživil. Hlasů, jež byly doma umlčeny popravami a žalářováním ve věznicích a v koncentračních táborech, ujali se kolegové, kterým se poště-stilo probít se do svobodného světa. Jedním z mnohých, kteří se Spojených státech, ve Francii a ve Velké Británii pozvedli svůj hlas, byl i Bohuslav Šulc, vysokoškolský studentský pra-covník z Brna. V roce 1940 byl v Anglii jako vojín v čs. zahraniční armádě. V červenci toho roku s hrstkou jiných studentských funkcion-ářů v armádě se zasloužil o ustavení U-středního svazu čs. studentstva v zahraničí, je-hož prostřednictvím navázal styk se student-skými organizacemi svobodných národů. Zá-sluhou Bohuslava Šulce a jeho spolupracovníků byl den 17. listopad oficiálně v Londýně prohlá-šen za Mezinárodní studentský den. V čele s britskou National Union of Students se stu-dentská veřejnost čtrnácti národů postavila za tento návrh, s nímž se ztotožnily všechny brit-ské univerzity a všechny ústřední studentské svazy. Byl to významný úspěch. V Londýně za-ložená Mezinárodní studentská rada pečovala, aby se od roku 1941 slavil 17. listopad jako Mezinárodní studentský den. Na oběti 17. listopadu v Praze se rozpomínali studenti ve Spojených státech, v Kanadě, Austrálii, na Novém Zélandu, ve Švédsku, Švýcarsku, Argentíně, Mexiku, Chile, Equadoru a jinde. Ke dni studentstva vydal v roce 1942 zvláštní poselství prezident Roosevelt, o rok později den pozdravil několika větami de Gaulle.

Je na nás, abychom 17. listopadu, na oběti padlé před půl stoletím, vzpomněli i my.

Středisko Informací a služeb pro Čechy a Slováky

poskytuje aktuální informace a potřebné služby týkající se

- asylového řízení
- Asl/G paragraf 17 „Duldung“
- pracovního povolení
- povolení pobytu
- oprávnění pobytu
- nabytí něm. státního občanství
- rozhodnutí o amnestii ze dne 27. října 1988
- legalizaci pobytu v NSR
- vyjmutí ze státního občanství ČSSR
- tvorby kapitálu, cenné papíry a fondy
- uložení kapitálu
- financování vlastního bytu a rodinného domku
- možnosti kreditu
- daňového vyrovnání a přiznání
- registrace a zápočtu odpracova-ných let v ČSSR

- finančního zajištění v případě invalidity
- finančního zajištění v důchodu
- zákonných povinností vůči Úřadu důchodového pojištění
- novelizace daňového zákona k 1. 1. 1989
- novelizace zákona o nemocen-ském pojištění k 1. 1. 1989
- reformy zákonn. důchodového pojištění

- Naši odborníci Vám poradí v otázkách pojištění
- Pomůžeme Vám při koncipování úředních dopisů a vyplňování for-mulářů
- Vaše záležitosti můžete projed-návat v mateřštině

- Pro naši činnost je nezbytně nutný soustavný průzkum o postavení našich krajanů v sociálním pojištění ve Spolkové republice. Proto také my potřebu-jeme kontakt s Vámi.

Úřední hodiny: středa 10 - 16 hodin • telefon (089) 551 44 109

Iduna Versicherungen, Bausparen, Investment

Československé oddělení

8000 München 2, Sonnenstrasse 23, 5. poschodi

IDUNA

Immer der richtige Rahmen

99 let Marie Provazníkové

Ne, milí přátelé, nepřehlédli jste se. Ta devě-tadevadesátka stojí pevně. Tak pevně, jako kdysi stávala bývalá náčelnice žen ČOS, Marie Provazníková, na náčelnickém můstku na sle-tech v Praze a později na sletech sokolů v zahra-níčí. A my se na tu bezmála stovku díváme s úžasem a obdivem. Je to číslo ve věku jednot-livce přímo závratné. Vratíme-li se však ve vzpomínkách zpět, zdá se nám těch 99 roků najednou neuvěřitelně málo v poměru k práci, kterou jubílantka ve službě vlasti a sokolské myšlence vykonala. I když to byla pro ni práce radostná, nebyla nikdy lehká. Vyžadovala sebe-disciplínu, houževnatost, odříkání a v kri-tických chvílích našeho národa velkou osobní odvahu. A tu Marie Provazníková prokázala. Zhostila se i nejtěžších a nejzodpovědnějších úkolů s úspěchem. Svou činnost neskončila ani emigrací do USA, ani pensijním věkem. Účast-nila se i v zahraničí neúnavně aktivní sokolské činnosti. Hledala nové cesty, vedla, organiso-

vala, radila, neznala odpočinek. A pak, už s podlomeným zdravím a když, jak sama píše, byla zraku jenom nitka, napsala knihu *TO BYL SOKOL*, do které vměstnala zkušenosti svých 99 let a v níž my starší nalézáme i kus svého ži-vota, kus svého osudu. Pro ty mladší je a bude příkladem, kolik záslužné práce může vykonat zanícený a obětavý jednotlivec. Kniha *TO BYL SOKOL* je programem, výzvou a odkazem, který nás zavazuje, abychom podle svých sil, v zájmu národa, pomáhali udržovat plamen zažehnutý Tyršem a Fügnerem. Až opět zaplane naplno v republice, osvobozené od komunismu, bude to i nemalou zásluhou Marie Provazníkové, které za desetitisíce sester a bratrů i jejich obdivovatelů z řad nesokolských, ze srdce přejeme, aby se toho dožila. A to chce protrhnout cílovou pásku stovky. K tomu Ti, milá sestro Marie, přejeme hodně síly!

Lubomír Kaválek

STO LET SOKOLA VÍDEŇ XVI

Ve dnech 14. — 17. září vzpomněla tělocvičná jednota Fügner-Sokol Vídeň XVI. stého výročí založení. Jubileum oslavila cvi-čeb-ní hodinou všech složek od žactva až po členstvo, slavnostní členskou schůzí, na níž byla zasloužilým sestrám a bratrům odevzdána čestná uznání a promitnutím ozvučeného, barevného filmu arch. Oty Česky o historii jednoty. Ke stému výročí gratulovalo Čs. sokolstvo v zahraničí, Jan Waldauf, sokolská župa vídeňská, jednoty Sokol Vídeň II, Vídeň XX. Blahopřál i Orel a Akademický spolek ve Vídni.

PENÍZE MÍSTO VĚZENÍ

V novele trestního zákona, která bude předložena Federálnímu shromáždění na pod-zim, se navrhuje, aby soudy mohly ukládat místo vězení peněžitý trest u trestaných činů, u nichž horní hranice trestu odnětí svobody nepřevyšuje tři roky. Praxe se dá ovšem uskutečnit jen v případě, že to poměry pachatele umožňují. Kdo peníze nebude mít, půjde sedět.

Podle novely se bude kvalifikovat jako přestupek opuštění republiky, pokud ovšem nebylo provázeno násilným překročením hra-nice nebo něslo o nositele státního tajemství. Jestliže šlo, zůstává opuštění republiky nadále trestným činem.

Za přestupek se bude považovat pytláctví. Nově se zavádí trestný postih šíření choroby AIDS. Trestným činem bude vandalství a přísněji se bude posuzovat přijímání úplatků. Při zpracovávání novely přihlížel autorský kolektiv Generální prokuratury k tomu, že ČSSR měla ze socialistických států na počet obyvatel nejvyšší počet soudně trestaných osob.

SVATOŘEČENÍ ANEŽKY PŘEMYSLOVNY

Na slavnost svatořečení Blahoslavené Anež-ky Přemyslovny dne 12. listopadu v Římě budou z Československa vypraveny zvláštní vlaky. Vedení církevními hodnostáři, zúčastní se kněží, bohoslovci, řádové sestry a věřící slavnosti svatořečení, audience u Svatého Otce a ve volném čase si prohlédnou památky.

AMERICKÝ DOLAR = 105 Kčs

Čs. občané, kteří nemají v zahraničí příbuzné nebo přátele, kteří by jim poslali tvrdé devizy, za něž by mohli cestovat, platí na černé burze za západoněmeckou marku 25 Kčs a nyní už i 30, za americký dolar 50 Kčs, ale taky spíš už víc. Na první, zářijové meziodnikové devizové akci se poprávka a nabídka dolaru ustálila na výši 105 Kčs za dolar. To je dvojnásobek černého kurzu a sedminásobek oficiálního kurzu Státní banky, u níž má dolar hodnotu 15 Kčs za dolar.

Přispějte na sletový fond

Přípravy na VII. slet čs. sokolstva v zahraničí v Paříži ve dnech 5. - 9. července 1990 zdárně pokračují. Slet, nejkázalejší a nejvýznamnější podnik, jímž se čs. exil může pochlubit, nabývá na důležitosti a je na čs. veřejnosti, aby jej podepřela a zajistila jeho úspěch. Je zapotřebí, aby exilová a krajanská veřejnost dobrovolnými dary přispěla na úhradu nákladů, spojených se sletem. Dary na fond lze poukázat na konto sletového fondu 30-38200-6, Gewerbekasse Bern, SOKOL ABROAD, 370 694-413-08 nebo šekem na adresu správce fondu: Dipl.Ing. Stanislav Hladík, Wabersackergasse 25, CH-3097 Liebfeld, Schweiz. Ve Spolkové republi-ce Německo lze zaslat příspěvky na T.V. Sokol, München, Konto 4084 49-806, Bankleitzahl 700-100-80. Za příspěvek, ať sebemenší, díky

Čechoslováci v USA

Trápi Vás niektorá z nasledujúcich otázok?

- na mortgage by sme mali, ale ako našetríme z našich platov na downpayment?
- Len nedávno vyrastol Váš syn či dcéra z plienok a už sniva o vysokej škole?
- starí rodičia sú nám najbližší, ale čo keď ich počas návštevy stihne nejaká choroba alebo príhodi sa úraz?
- z čoho vlastne budeme žiť, keď budeme v dôchodku?
- kde investovať peniaze, ktoré som si našetril na penziu, tak aby som mal zaručený príjem až do smrti?

Ten správny čas na zamyslenie je tu. Kedy a ako podobné problémy predvídať, vyhnúť sa či riešiť — to Vám bezplatne poradím.

Šetriace plány — výhodnejšie ako klasická IRA, 401 K — a s veľkou výhodou — so život-ným poistením, dôchodkové plány, úrazové a nemocenské poistenie nie len pre Vašu rodinu, ale aj pre návštevníkov z domova — to všetko Vám vysvetlím v rodnej reči. Nevá-hajte a zavolajte. Už sa teším do počutia.

Vladimír Šykora
40 William Street
Wellesley, MA 02181
Tel.: 617-237-4900
508-883-3642

[24 hodín - nechajte odkaz]
Volajte collect

NEW
YORK
LIFE

Seifertova cena Karlu Šiktancovi

Nadace Charty 77 ve Stockholmu oznámila, že rozhodnutím poroty byla Cena Jaroslava Seiferta pro rok 1989 udělena českému básníku Karlu Šiktancovi za jeho nedávnou básnickou sbírku *Srdce svého nejez*. Šiktancova nová sbírka, shrnující ve vyzrálé syntéze jeho charakteristickou lyricko-epickou tvorbu z let 1981-86, se řadí k vrcholům veškeré, tedy nejenom současné moderní české poezie. Karlu Šiktancovi se podařilo vyjádřit přesvědčivě jakýsi novodobý mýtus člověka, zasazený smyslově-konkrétně do místopisu středních Čech a monumentalizovaný v kontinuitě času i lidského rodu.

Básník Karel Šiktanc, dnes 61letý, byl za vydání svých dřívějších sbírek odměněn mnoha literárními cenami. V roce 1968 se kriticky vyslovil jak o sovětské okupaci, tak o následném normalizačním režimu. Bylo mu znemožněno publikovat a ztratil zaměstnání. V minulých dvaceti letech vydává své sbírky v samizdatu a v exilových nakladatelstvích.

Básník Jan Skácel o Moravě

Na sklonku prvního zářijového týdne uspořádal Svaz slovinských spisovatelů ve slovinské Lipici u Terstu setkání středoevropských spisovatelů a intelektuálů. V rámci pořadu bylo - jako už na třech předcházejících setkáních - udělení mezinárodní literární ceny Vilenica, pojmenované podle známé jeskyně slovinského krasu. Letos byl touto cenou za své literární dílo, vyjadřující středoevropskou tradici, poctěn moravský básník Jan Skácel. Cenu slovinských spisovatelů přijal osobně a když za ni děkoval, řekl: Morava je podivuhodná země už proto, že je a není, kdysi, v dávné historii, bývala markrabstvím volně spojeným s českým královstvím, dnes splynula s Českou federativní republikou a její jméno se vyskytuje už jenom v celostátních předpovědích počasí a v národních písničkách. Ty jsou na Moravě překrásné, bez nich, bez jejich trochu drsné krásy, nebylo by skladatele světového významu Leoše Janáčka, který se na Moravě narodil a celý život žil. Zpívá se v nich o lásce věrné i nevěrné, tureckých bojích, vodách tekutých, vlastovkách, zbojnicích, koníčních sedláních i neseďlaných, o chlapci, kterého v lese zabili... Slova těch písní jsou ze zlata a melodie stříbrné... je to stříbro kavylu pročešávaných východním větrem, neboť tento kraj je otevřený k východu, odkud až na Moravu zajižděly tatarské vatahy a tlačila se turecká vojska... ne nadarmo se říká na Moravě kukuřici turkyně... Na Moravě mluvíme všichni česky, ale po moravsku. Pro cizince to může být velice záhadné, ale je tomu tak. Je Morava a nejsou Moravané, jsou Moravané, ale není Morava. Jak z takového protichůdného tvrzení ven, jak se z něho se ctí vymotat? František Palacký, národní buditel, učenec a autor obsáhlých dějin svého národa, napsaných vznešeným jazykem, o sobě prohlásil: Jsem Čech rodu moravského. To odpovídá skutečnosti a vystihuje to všechno. Takže Morava je i není, není a je, a především je půvabná. To si o ní pevně myslíme všichni my, kteří jsme Moravané a Češi zároveň. Češi jazykem a Moravané srdcem. A ještě něco máme a nemáme, totiž hymnu. Hymna Československé republiky se skládá ze dvou písní, které se zpívají za sebou. Z jedné české a druhé slovenské. Mezi nimi je malá pauza, asi dvě vteřiny, možná tři, ale ne víc. A tato zdánlivě nepatrná chvíle ticha je moravská hymna. Jsme na ni pyšní a domníváme se hrdě a s jistým humorem, že máme nejkrásnější hymnu na světě, TICHŮ. Ticho, které je dnes tak vzácné, ticho, které je vznešené a skromné zároveň, ticho beze slov, která by nás vyvyšovala nad jiné národy, které nelže a ve kterém tiše myslíme na svoji Moravu. Na onu zvláštní dobrou zemi, co není a přece jenom je...

Knihkupectví Arkýř — Jarka Binarová
München 40, Schellingstr. 20 (ve dvoře)

Ke koupi všechny knihy exilových nakladatelství a antikvární výtisky, vydané v Československu. Těšíme se na Vaši návštěvu!

Právě vyšlo

ANTONÍN ŠVEHLA
dokumentovaný profil
československého státníka.

Objednávky vyřizuje:
autor Dr. Vl. Dostál, 84-09 80th Road,
Elmhurst, N.Y. — 11373, USA

v Evropě do admin. **České Slovo**,
Postfach 860 604, D-8000 München 86
(Cena US dol. 15 a poštovné nebo DM 27)

Nakladatelské družstvo Atlantis v Brně

Letos v únoru vznikl v Brně plán založit nakladatelské družstvo s názvem Atlantis. Iniciátoři začali jednat s českým ministerstvem kultury, Městským národním výborem v Brně a se Svazem výrobních družstev, aby dosáhli registrace a tím i legalizace vydavatelské činnosti. V jednání se ještě pokračuje. Do družstva vstoupili někteří spisovatelé — Ludvík Vaculík, Jan Trefulka, Václav Havel, Eda Kriseová, Eva Kantůrová, Milan Šimečka a Milan Uhde. Za čestné členy byli přijati Ivan Jirous, František Stárek, Petr Cibulka, Miroslav Kusý, Ján Čarnogurský.

Družstvo plánuje vydávat knihy a časopisy, vycházející doposud v samizdatu. V prvním období by se vydaly hlavní knihy, které dosud nemohly tiskem vyjít, díla Ludvíka Vaculíka, Josefa Škvoreckého, Milana Kundery, Václava Havla, Karla Pecky, Dominika Tatarky, Petra Placáka. Družstvo má v úmyslu svou činnost co nejvíce rozšířit, zřizovat i vlastní knihkupectví, antikvariát a snad i sběrnou papíru, uživatelského pro nové knihy.

Z podnětu Václava Havla vznikl souběžně návrh založit ve Spolkové republice Německo spolek, který by činnost družstva Atlantis podporoval. Návrh se uskutečnil. Spolek přá-

tel družstva Atlantis byl 14. října ve Frankfurtu založen a činnost zahájil tiskovou konferencí na frankfurtském knižním veletrhu. Spolek reprezentovali předseda Tomáš Kosta, spisovatelé Jiří Gruša a Pavel Kohout, historik Vilém Prečan a velký přítel nezávislé české literatury, kníže Karel von Schwandenberg. Německá strana byla zastoupena nakladatelem Klausem Juenkerem, právníkem dr. Böhmem a Lindou Reischovou, vedoucí sociálně demokratického kulturního fóra v Bonnu. Na tiskovou konferenci přišli i dva hosté z Prahy, z nichž básník Petr Kabeš mohl vysvětlit, že družstvo potřebuje podporu ze Západu dodáním tiskařských strojů, papíru, získáním licenci. Bylo oznámeno a s povděkem přijato, že jako první příspěvek dostal Spolek přítel družstva Atlantis od Václava Havla cenu, která mu byla udělena ve výši 25 000 DM. Družstvo Atlantis je připraveno převzít vydávání měsíčníku Lidové noviny, jejichž šéfredaktor Jiří Ruml a redaktor Rudolf Zeman byli nedávno zadrženi. Nadějně zapůsobila zpráva, že český PEN-klub, nyní již oficiálně povolený, založení nezávislého družstva Atlantis podporuje a na ministerstvu kultury se zasazuje o to, aby bylo družstvo registrováno a mohlo zahájit činnost.

Premiéra Havlovy Asanace

Zatím poslední hra letošního laureáta mírové ceny německých knihkupců, spisovatele Václava Havla, s titulem Asanace byla 24. září uvedena curyšským Schauspielhausem. Je to opět, jako vždy u Havla, modelová hra. Ve vstupní síni středověkého hradu někde v Čechách plánuje skupina architektů jednoho pražského projekčního ústavu budoucnost. Mají asanovat podhradí, staré městečko, které hrad obklopuje. Ale obyvatelstvo se asanaci brání. Dva delegáti přicházejí na hrad s peticí, protestující proti asanaci. Obyvatelé se obávají, že asanaci by městečko sice získalo moderní hygienické vybavení, ale ztratilo by svou významitelnou historickou atmosféru. Stalo by se v malém vydání obměnou nehezkých velkoměstských sídlišť. Tlak zvenčí rozděluje team architektů, měnící se stranické direktivy si vymíní měnící se stanoviska architektů. Apatie a přizpůsobení se, taktiky k dosažení možného a otevřený protest s odpovídajícími důsledky pronásledování jedince, každé stano-

visko má svou logiku i své nebezpečí v totalitním systému. Během pěti jednání dozrává základní situace dvojité změny a asanaci zažívají ve svých osudech a vzájemných vztazích také architekti a architektky, tajemný stranický tajemník a kaskovští inspektoři, představující vládnoucí funkcionářskou moc. Havel se ve své hře nedrží jen svého obvyklého žánru absurdní grotesky, používá v ní také prostředků techniky psychologického dramatu. Tím je jeho varovný signál, obžalovávající metody pražského totalitního systému, mnohem působivější. Curyšská inscenace Joachima Bissmeiera interpretovala Havlovu komedii ve znamení hereckém obsazení velmi citlivě. Škoda jen, že švýcarskému obecnímu, které zaplatí Pánbůh - nikdy nepoznalo totalitní politický systém, některé situace zůstaly cizí. Závěrečný potlesk však právem odměnil moderního dramatika přece jen chápavým uznáním jeho odvážného uměleckého a občanského stanoviska.

Jan Procházka.

Kulturní zprávy z domova a ciziny

nevšední zájem diváků. ● Čs. sekce světové společnosti přátel dětské knihy v Praze poctila za zásluhy o dětskou knihu Lidvy Kyselovou, redaktorku nakladatelství Mladé letá a Waltera Scherfa, bývalého ředitele Mezinárodní knihovny pro mládež z Mnichova; udělila jim medaile Bohumila Říhy. ● Divadlo dnešku, celostátní, nesoutěžní výběrová přehlídka české a slovenské činohry, probíhala od 7. do 13. října v Ostravě za účasti dvaceti souborů, mezi nimi i obou Národních divadel. ● Bratislavské hudební slavnosti, jejichž jubilejní 25. ročník byl zahájen 28. září, vyhradily pět koncertů 13 mladým sólistům a komorním sborům z 11 zemí. O titul laureáta se ucházeli i mladí hudebníci z Mnichova přednesem Bachova dechového kvintetu B-dur. ● Tourfilm, karlovarský festival filmu cestovního ruchu, soustředil o letošním 22. ročníku 91 filmů z 21 zemí. Velkou cenu, zlatý květ českého křišťálu, dostal videosnímek Navštívitě Malajzii, stříbrný květ Československo za Poslední list, cestopis o Casanově pouti z Benátek do Prahy, bronzový květ Holandsko za snímek Holandsko za 500 minut. ● Na Flámském hudebním festivalu v Bruselu přednesl pěvecký sbor čs. rozhlasu spolu s Flámským královským filharmonickým orchestrem oratorium Hectora Berlioze Romeo a Julie. ● V Anglii na šesti koncertech komorní dechové kvinteto Academia uvádí skladby Antonína Rejchy, Ilji Hurníka, Otomara Kvěcha, Jana Málka. Pro BBC natočí novou rozhlasovou nahrávku a další kompaktní desku pro společnost Hyperion. ● Dětský zpěvácký sbor Bambini di Praga hostoval na čs. večeru, uspořádaném ve Frankfurtu nad Mohanem, 28. září.

Železniční muzeum v rakouské obci Deutsch Wagram uspořádalo výstavu železničářských uniforem všech států, sousedících s Rakouskem. A tak vedle západoněmeckých, italských, švýcarských, jugoslávských a maďarských uniforem jsou vystavovány i železničářské uniformy z Československa.

KUBELÍKŮV TRIUMF V MNICHOVĚ

Symfonický orchestr bavorského rozhlasu v Mnichově, jehož byl Rafael Kubelík osmnáct let dirigentem (od roku 1961 do 1979), oslavil 75. narozeniny svého milovaného, populárního šéfa - jak jinak - po muzikantsku. Věnoval mu k počtě 1. abonenní koncert, na jehož pořad Kubelíkův nástupce, Sir Colin Davis, dal Janáčkovu Symfonietu, Dvořákovu 8. symfonii G-dur a - což bylo to hlavní - oslavencovu vlastní skladbu, symfonickou peripetii pro varhany a orchestr. Provedení v Mnichově bylo evropskou premiérou této skladby. Je to dílo vervní, chvílemi dramatické, chvílemi lyrické, s meditativními momenty, inu - skladba kubelíkovská. Je těžko vědět, komu víc patřil potlesk, který Kubelíka pozdravil, zda osobně jemu jako dirigentovi nebo jemu jako skladateli. Ale zatleskali mu pořádně, i když některým asi vadilo, že nebyl za dirigentským pultem, ale seděl s chotí v první řadě jako čestný host a posluchač. Pro mnichovskou hudební obec, i pro ty, kteří hudbu provozují, i pro ty, kteří ji chodí poslouchat, je Rafael Kubelík stále jejich miláček.

Karel Steinbach 95letý

V napěchované newyorské sokolovně se v neděli 8. října oslavovaly 95. narozeniny českého lékaře a spisovatele dr. Karla Steinbacha. Dr. Vl. Dostál, předseda odborky Čs. společnosti pro vědy a umění, uvítal mezi hosty i operní pěvkyni Jarmilu Novotnou a býv. velvyslance dr. Jána Papánka. Přčetl pozdravné připsy od obou senátorů za stát New York, od primátora New Yorku Kocha, několika gratulantů, kteří dr. Steinbachovi děkovali za autorství knihy *Svědék téměř stoletý*. Byli to prof. Švejkovský, Pavel Tigrid a Ivan Sviták. Blahopřál, za neúčasti se omluvil, Tomáš Baťa, ale slíbil, že přijde určitě na oslavu stých narozenin a buď připomenut i pozdrav „drahý Kadelíku, zdraví tě rodina Kubelíků“. Jubilatovi k počtě zazpíval zpěvácký spolek Velehrad a zatančila skupina Limbora. Dr. Steinbach přiznal, že je šťasten, že jako lékař může pomáhat lidem, vzpomínal na první republiku, uložil exilu povinnost na domov a Prahu nezapomínat. Letitějším přátelům naordinoval, aby se nebáli stáří, jen musí trochu cvičit a namáhat mozek a půjde to. Vždyť on sám tancoval ještě nedávno... Na svatbě Veroniky Firkušné si pro něj po hostině nevěsta přišla, aby si s ní šel zatančit. Nejdřív myslěl, že ho raní mrtvice, ale přece jen srdnatě šel. Po několika kolech sklídl i s nevěstou aplaus a je šťasten, že kariéru tanečníka tak zdařile ukončil, i když — přiznal — to byl takový pomalý valčík, že se mohl na tunusu hrát.

Nové knihy vydané v exilu

Václav Havel: *Do různých stran*. Eseje a články, rozhovory a prohlášení z let 1965 - 1969. Uspořádal Vilém Prečan. Vydalo Čs. dokumentační středisko nezávislé literatury ve spolupráci s Nadací Charty 77 ve Stockholmu. Úvodní poznámky Viléma Prečana. Některé Havlovy projevy (Dopis Alexandru Dubčekovi z 9. srpna 1969) jsou otištěny poprvé. Stran 526. Cena neuvedena. Objednávky vyřizuje Index, Postfach 41 05 11, D-5000 Köln 41, Bundesrepublik Deutschland.

Vladimír Dostál: **ANTONÍN ŠVEHLA**. (Dokumentovaný profil československého státníka). Životopis, zasazený do rámce vzniku a historie agrární strany, doplněný běžnými poznámkami a vysvětlivkami, jmenným rejstříkem a obrazovou přílohou. 222 textových stran. Cena US\$ 15 a poštovné. Objednávky v Americe vyřizuje Vladimír Dostál 84-09 60th Road, Elmhurst, N.Y. 11373, USA. V Evropě dodávku zprostředkuje České slovo, Mnichov.

Nakladatelství ROZMLUVY, 18 Church Hill, Purley, Surrey CR 2 3QN England, vydalo:

Josef Híršál: **Vínec vzpomínek**. Vyprávění básníka a překladatele (nedávno vyznamenaného za překlady rakouskou státní cenou) o přátelích básníků, spisovatelích a o jiných lidech, s nimiž se v letech 1936 až 1953 setkával. Stran 351 - Cena - 7,50.

F.A.Hayek: *Cesta do otroctví*. (Reprint přílohy časopisu 150 000 slov). Významná studie proslulého národohospodářského badatele, poradce státníků (Churchill, Roosevelt). Stran 90. Cena - 5,00.

Vážení krajané, příznivci „Velké Moravy“

Mám mapu Moravy od J.A.Komenského. Pošlu fotokopii každému, kdo si o ni napíše, jen za úhradu výdajů. Včetně balení a poštovného : US dol. US dol. 5.-

Je to unikát, hodící se k záramování.

Adresa: J. M. White Hole Access
Rt. A Box 88 A
Filipin, AR 72634, USA

Malý oznamovateľ

Dr. jur. JUDR. Eva Pisut a JUDR. Fedor Pisut oznamujú krajské verejnosti, že jim byla povolena činnost v oblasti právního zastupování a poskytování porad ve věcech československého práva, zvl. v oblasti práva dědictvého, rodinného, správního a trestního. Od března je Dr. Fedor Pisut též soudním tlumočnickem a překladatelem z jazyka českého a slovenského pro **Baden-Württemberg.**
Adresa: Weckherlinstr.3, 7000 Stuttgart 50
Tel.: D - 0711 / 54 44 04

Úředně ověřuji překlady.

Poskytují porady při žádostech o propuštění z čs. občanství, při žádostech o německé státní občanství, při zápočtu let do Rentenversicherung. Vysokoškolsky vzdělaná, přísední soudní překladatelka

ELIAN S O T T

Musikantenweg 4, 6000 Frankfurt/Main 1
Tel.: 069/44 64 20
od 17-19 hod. mimo soboty a neděle
Prosím o písemné nebo telef. spojení.

Překlady z češtiny do němčiny a do angličtiny a z obou řečí do češtiny provádí a úředně ověřuje **přísežný, soudní překladatel**
LADISLAV SANTIAGO DE LA CRUZ
Guerickerstrasse 21, 8000 München 40
tel.: 089/36 17 404 nebo 36 17 405
Zároveň pojištění (životní, úrazové), právní, povinné ručení, domácnosti atd.
pro BAYERISCHE VERSICHERUNGSKAMMER

PŘEKLADY * INFORMAČNÍ SLUŽBY

— Překlady pro žadatele o azyl — Úřední spisy — Tlumočení — Porady v životních otázkách
Překlady a tlumočení z češtiny do němčiny — ruštiny a naopak provádí a ověřuje veřejné ustanovení a přísední, pro soudní a úřední účely připuštěný překladatel a tlumočnick s velkou praxí. Pomohu při kterémkoliv problému.

Antonin Mareš
Schleishelmerstrasse 14
8000 München 2; tel: 089/523 46 69

Ubytování ve Vídni vám poskytne MIROSLAV SEĎA

Wien 1070, Westbahnstr. 18
Tel.: (222) 93 88 112 nebo 64 57 415
Cena od 22 DM na osobu

Zn.: „Kdekollv v záp. Evropě“ č. 2-IX-89 — Pro svou známou, příjemnou a hez. dámu, šedesát., v důch., hledám charakt., zdravého muže 65-75 let s autem, pro klidný, společný podzim života.
Zn.: „Jsi-li sám“ č. 9-IX-89 — Jsi-li vdovec bez závazků a rozhodl ses začít ještě znovu — bolest ztráty znám. Žiji na jihu USA, je mi 54 roků. Ozvi se, myslíš-li to upřímně a vážně. Samota není příjemný pocit.

Zn.: „Slibný podzim“ č. 13-IX-89 — 36letá se 7letým synem hledá k seznámení upřímného a sympatického muže z Mnichova. Prosím foto (vrátím) a telef. číslo.

Zn.: „True blue“ č. 14-IX-89 — 25letá/172, Češka, žijící v Chicagu, hledá intel., pohledného partnera, nekuřáka do 33 let k vážnému seznámení. Najdu toho pravého, který mě vysvobodí z mé samoty? Foto uvítám, přednost USA.

Zn.: „Doktorka medicíny“ č. 16-IX-89 — toho času žijící v ČSSR — hledá vhodného partnera v záp. Evropě či zámoří. Milá blondýnka středního věku, hovořící německy a anglicky, se těší se svou 9letou dcerou na odpovědi.

Zn.: „Víc než přátelství“ č. 19-IX-89 — Sympatická 36/160/48, bez závazků, ze Skandinávie, hledá milého sportovního a podnikavého přítele se zájmem o cestování a o založení rodiny.

Zn.: „Odepišem každé“ č. 20-IX-89 — Mladý muž, 36 r., 185/85, žijící 7 mes. v Rakusku s 9roč. synem, hledají ženu, která dokáže mat radu. Důfáme a veríme

Zn.: „Zdena, NSR (?)“ č. 11-X-89 — Zdeno, ozvi se, hledá Tě „Hurvajs“, který žije v Bavorsku. Zprávy do adm. t.l.

Poplatek do 30 slov 20 DM, za dvojí otištění 30 DM, pro zámoří US dol. 15, při dvojím otištění US dol.20. Poplatek zašlete zároveň s objednávkou. V odpovědích uvádějte na obálce zřetelně značku tučně vytištěnou s následujícím číslem. Jinak nemůžeme zaručit doručení. Uzávěrka 25. předcházejícího měsíce.

Zn.: „Zálesák z USA“ č. 23-IX-89 — Jihomoravák, budující usedlost — „Homestead“ v lesním zátiší rekreační oblasti, hledá milý protějšek do 35 let. Má-li ráda přírodu, humor, klid a pohodu v rodinném kruhu, ozvi se. Pošleš-li foto, potěšíš.

Zn.: „Tomáš“ č. 25-IX-89 — 26letý Moravák, žijící t.č. v Salzburku, by se rád seznámil s příjemnou a sportovně založenou dívkou. Prosim foto — odpovím (Rakousko není podmínkou).

Zn.: „Zpátky cesta nevede“ č. 28-IX-89 — Důlní ing. (29) z Ostravy, žijící bez azylu v NSR, hledá sponzoraci do Kanady. Veškeré výdaje uhradím.

Zn.: „Millonář prosí o pomoc“ č. 29-IX-89 — V loterii žadatelů o emigraci do Spojených států (OP-I) jsem z 3,200.000 uchazečů vyhrál — ale nemohu emigrovat bez sponzora. Jsem svobodný, zdravý, 22letý zedník z Hradce Králové. Stavitelé, architekti, přátelé zedníci, Hradečáci, pomozte... Můžete psát přímo na Emil Majurník, Kohlstrasse 18, D-7900 Ulm, West Germany

Zn.: „SOS, SOS...“ č. 30-IX-89 — Slobodný lékař, t.č. v NSR, hledá spolehlivého sponzora v USA alebo v Australii. Verím, že mi pomůžeš. Ozvi sa, prosím.

Zn.: „Prostějovák“ č. 31-IX-89 — Hledám sponzora v Kanadě, jsem vyučený zámečnick, t.č. odborný učitel a spolu se synem (18 let) bych chtěl žít v Kanadě. Pavel Barták, Gasthof-Pension Fohlenhof, D-8581 Neudrossenfeld, Záp. Německo.

Zn.: „Prosba o radu“ č. 32-IX-89 — Německy mluvící Čechoameričan středního věku, technik, dlouholetá praxe v léc. elektronice, krátká v servisu počítačů, tiskáren a komunikace dat, hledá zaměstnání v NSR. Děkuji.

Zn.: „Foto vítáno — odepišu všem“ č. 33-IX-89 — Pohledný modrooký kluk, 24/185, z Bavorska, s azylem, hledá sympatickou dívku se smyslem pro sport a český humor

Zn.: „Sám Čech v poli“ č. 34-IX-89 — Soukromý podnikatel — řemeslník sportovního typu, nekuřák, bez závazků, 48/169/69 — hádají mi 38 let. Hledám dívku do 40 let. Žiji v USA. Foto vrátím.

Zn.: „Tvoje foto“ č. 1-X-89 — Úprimná stredoškolačka-hnedočka, 20/165/61 z Bratislavy so záujmom o kultúru, cestovanie a šport, rada sa zoznámi so sympatickým, veselým mládencom.

Zn.: „Jediné vážné“ č. 2-X-89 — 24/177, žijící toho času v BRD, hledá k vážnému seznámení krajanu z celého světa. Foto čestně vrátím

Zn.: „Zvěrolékař vítán — není podmínkou — kdekollv“ č. 3-X-89 — Tmavovláska, 38/160, SŠ, rozvedená, v sestr. zájmů, douds v Praze s osmiletým synem, ráda se seznámí se sympatickým nekuřákem přiměřeného věku. Setkání u příbuzných v NSR možné

Zn.: „Nejraději Mnichov.“ č. 4-X-89 — 45letá hledá partnera pro společný život

Zn.: „Vzájemná důvěra.“ č. 5-X-89 — Čech v NSR, 48/180 se 4letým dítětem hledá finančně také nezávislou partnerku, delší dobu žijící na Západě, event. s dítětem přibližně stejné starý. Porozumění pro mě i příp. své vlastní dítě.

Zn.: „Someone special“ č. 6-X-89 — 28/185, žijící v USA, by rád poznal upřímnou, pohlednou krajanu, která se také snaží najít someone special i za cenu odepsání na inzerát. Prosím foto, čestně.

Zn.: „Vánoce 89?“ č. 7-X-89 — Sympatický kluk 36/174, VŠ, z Mnichova, sportovní typ, by rád poznal partnerku (i s dítětem) pro společné podnikání, cestování a možná i vic. Prosím foto — výměním nebo čestně vrátím.

Zn.: „Lesy“ č. 8-X-89 — Mám rád hory, lyže, kajak, cestování a fotografování. Hledám ženu se stejnými zájmy

Zn.: „Potřebná důvěra“ č. 9-X-89 — VŠ, 31/168, štíhlá bruneta, hledá moudrého, pohledného, svobodného vysokoškolačka do 34 let. Nejlépe katolika. Prosím foto. Vrátim.

Zn.: „Blind date“ č. 10-X-89 — Čechoameričan, 28letý, z Kalifornie, hledá z nedostatku příležitosti krajanu, žijící v USA a která se citi také sama. Foto zašlu.

KUS DOMOVA V ALPÁCH

ČESKÝ PENSION MILAN

Celoroční lyžování, koupání, tenis, plachtění, koně, houby, tanec
5700 Zell am See, Rakousko, Zellermosstr. 75
Tel. 0043/6542/7113
Výlety Grossglockner, Kaprun, Salzburg, Innsbruck, Krimml.

Týdenní Wanderkarte pro všechny lanovky v létě 280 Sch.
Česká kuchyně.

Polopense od 26.- DM

zahájení zimní sezóny od 2. XII.
Píšte česky.

Krajané v celém světě: V pojištění, v podnikání, financování, půjčkách, prodeji a koupi lékařských praxí a jiných firem, Vám neutrálně poradí
AGENTUR PAZDERA
Kreuzplatz 20, CH-8008 Zürich
Tel.: CH: 01 932 32 22; BRD: 00411-932 32 22
Provoz 24 hod. denně, o nedělích i svátcích

Zn.: „Jlhozáp. Německo“ č. 12-X-89 — 29/182/75, s bytem, hledá sympatickou, upřímnou partnerku pro vše hezké, co partnerství může poskytnout. Chybíš my jenom Ty. Neváhej a napiš! Prosím foto — vrátím.

Zn.: „Emigrant s německým občanstvím“ č. 13-X-89 — Hledám absolventku stavební průmyslovky se základními znalostmi němčiny pro svou projekční kancelář. Nabízím ubytování, získání projekční praxe a dobrého přátelství.

Zn.: „Oblast Kloten“ č. 14-X-89 — 37letý Švýcar hledá vážnou známost se sléčnou do 30 let, bez závazků, která by měla zájem žít ve Švýcarsku. Ohlas z bližšího okruhu by nám umožnil, abychom se lépe poznali.

Zn.: „Charm a harmonie“ č. 19-VII-89 — Reprezentativní, charmatní, VŠ, výška 180, věk 26, blond, všestranných zájmů s 3letým synem, by se ráda seznámila s charakterním a inteligentním mužem do 45 let (i s dítětem), který má opravdový zájem o harmonický, rodinný život. Prosím foto, výměním nebo čestně vrátím. Jen seriózní zájem.

Zn.: „Dobrý řemeslník“ č. OB-903-IX-89 — Žiji v Holandsku, kde mám trvalé povolení k pobytu, ale hledám vhodnou práci kdekoliv. Jsem vyučený malíř-natěrač pro stavební výrobu s 6letou praxí. Vyznám se v tapetování, malování bytů, ovládám dobře lakování, stříkací techniku a jiné práce.

ANTIKVÁRNÍ I NOVÉ ČESKÉ KNIHY

PRODÁVÁ A KUPUJE

Alois Čížek

37, Avenue Joseph Segretlin,
F - 93220 GAGNY, TI. /1/43-88-24-68
France

Opět v prodeji domy ve Španělsku od 60.000 sFr.

Zajistíme financování na 50 procent ceny, výborná možnost celoročního podnájmu.
AGENTUR PAZDERA, Kreuzplatz 20,
CH-8008 Zürich, Švýcarsko
tel.: 00411-932 32 22

PRO SVATEČNÍ CHVÍLI VÁNOC 89

“STRAKONICKÝ DUDÁK,,

Český venkov, jihočeské kroje a písně, kultivovaný český jazyk - zpřijemní prožití vánočních svátků 1989

STRAKONICKÝ DUDÁK-národní báhorka podle J.K.Tyla-pro děti i dospělé na videokazetách firmy PROART, v barvě PAL, délka 1 hod. 45 min.

HRAJÍ:

Ladislav Pešek, Rudolf Hrušínský, Jaroslav Vojta, Rudolf Deyl st. Marie Tomášová, Josef Míxa, Vlasta Fabiánová, Jiří Průcha, Josef Bek, Josef Hlinomaz a další.

Nadále v prodeji NOC NA KARLŠTEJNĚ - romantický muzikál podle Jaroslava Vrchlického s hudbou Karla Svobody, texty písní Jiří Štaidl.

HRAJÍ:

Jaroslav Marvan, Karel Höger, Jana Brejchová, VI Brodský, Waldemar Matuška, Miloš Kopecký a mnoho dalších známých herců a zpěváků. Barva, délka 88 min.

Videokazety nahrané přímo z filmu, dokonale obrazové a zvukové kvality, v barevné knižní obálce v systému VHS/Pal k okamžitému dodání. Video 2000 a Beta pouze na objednávku. Cena kazety DM 60,- plus poštovné (nebo ekvivalent).

K dostání pouze u smluvních firem PROART: v **Rakousku:** BOHEMIA STORE, Petr Patrňák, 1070 Wien, Lindengasse 5 (poštou i na prodejní) ve **Švýcarsku:** B.Smetana, Postfach 67, CH-8360 Eschlikon ve **Skandinávii:** BOHEMIA VIDEO, Box 3119, S-183 03 Táby, Sverige v **NSR, Beneluxu, Anglii, Francii, Itálii, Austrálii, N.Želandsu:** u firmy PROART, D-8045 Ismaning b.München, P.O. Box 12 32, West Germany v **USA** a v **Kanadě:** v syst. NTSC (dokonalé kvality) u firmy: **Active-Video, P.O.Box 1218, SNOWDON, Montréal, Que, H3X 3Y3, Canada.** Cena: 44,- kan.dolarů + poštovné.

PODPORUJTE NÁS — KUPUJTE JEN ORIGINAL !!

ČEMU SE DOMA SMĚJÍ

„Promiňte, soudruzí, jestli můj referát byl příliš dlouhý,“ omlouvá se Miloš Jakeš na konci referátu. „Zapomněl jsem si doma hodinky a nevidím tu nikde hodiny na zdi.“

Odpovídá mu hlas ze zadu sálu: „Ale na zdi hned za váma visí přece kalendář!“

Povídá žadatel na úřadě referentovi: „Já vím, soudruhu, že jste nepodplatitelný. Ale co kdybyste se napřed poradil doma s manželkou?“

Přijímají do Sboru nového příslušníka a náčelník ho zkouší: „Mohou se, soudruhu, tramvaje předjíždět?“

„Nemohou, protože ty přece jezdí na kolejích za sebou,“ odpovídá nový příslušník.

V rámci přejmenování některých ulic v Praze byly prý podány tyto návrhy:

Ulice u Ústředního výboru KSČ se má přístě jmenovat Ve slepé uličce.

Ulice na Pohořelci má být přejmenována na Ulici hospodářských výsledků KSČ.

Soudruh Jakeš se prý k návrhům ještě nevyjádřil.

Příslušník vidí, jak jeho kolega sedí v kanceláři a drží ruce na Leninových Sebraných spisech.

„Prosím tě, co to děláš?“ diví se příslušník. „Ale soudruh náčelník mně slíbil, že když přiložím ruce k dílu, tak mi zvýší prémii,“ odpovídá tázaný.

Sovětský družstevník navštívil poprvé farmu v Austrálii.

„Co to tady roste na poli?“ ptá se sovětských Australana.

„To jsou melouny,“ odpovídá australský farmář.

„To my máme v kolchoze větší brambory než tohle,“ holedbá se sovětských. „A co je tohle na stromě?“

„To jsou jablka,“ odpovídá trpělivě australský farmář.

„Pchá, to my máme v kolchoze větší vinné brozny než tohle,“ chvástá se opět sovětských.

Vtom skáčou kolem tři klokani.

„Co to bylo?“ chce vědět sovětských.

„Copak vy nemáte v kolchoze luční kobylky?“ ptá se Australan.

Ptá se občan před prodejnou stavebnin: „Na co tu čekáte ve frontě?“

„Ale mají přivést cement. Tak tu tvrdnem,“ odpovídá někdo z fronty.

Ptají se při přijímacím pohovoru nového kuchaře: „Co rozumíte, soudruhu, pod pojmem pestrý jídelní lístek?“

„Dvanáct názvů pro dvě jídla,“ odpovídá kandidát.

Předseda federální vlády Adamec šel na Hrad podat prezidentu Husákovi hlášení o pokroku perestrojky v Československu. „Úroda obilí byla celkem dobrá,“ začal Adamec. „Trochu slabší jsme ve sladovnickém ječmeni, sklizeň okurek nám sežrala plíseň, ale vyrovnali jsme to na jiných úsecích. O mnoho procent stoupla výroba oceli, takže celkem procentuálně vzato, udělali jsme pokrok.“

„Co's mi tady říkal, se hezky poslouchalo,“ uznal Husák. „Ale já si ta procenta nedovedu dobře představit a tak mi, prosím tě, vysvětlí situaci odpověďmi na pár dotazů. Řekni mi třeba, zda je pro nás dost masa.“

„A to jó, masa je pro nás dost,“ ujišťoval Adamec.

„Dostávám stížnosti, že nejsou vložky pro ženy,“ konstatoval Husák.

„Ten nedostatek už přestal. Zachránili jsme to importem,“ oznámil Adamec.

„Bliží se vánoce. Že bude dost kaprů, to vím. Ale jak jsme na tom s jižním ovocem, s pomeranči, fíky, mandlemi? Bude toho pro nás dost?“ dotazoval se Husák.

„To taky pro nás bude, žádný strach,“ ubezpečoval předseda vlády.

„Denně mi docházejí stížnosti, že není toaletní papír. Co je na tom pravdy?“ chtěl vědět Husák.

„Výrobu toaletního papíru jsme rozjeli naplno, za pár týdnů ho budou všechny krámy. Už si děláme starosti, kam budeme exportovat přebytek,“ hlásil Adamec.

„A tak když maso je, pomeranče a fíky budou, vložky jsou, toaletního papíru bude přebytek, nač si tedy ti lidé vlastně stěžují?“ tázal se Husák.

„Jó ty mluvíš o lidech? Já myslím, že se ptáš, jestli bude dost masa a datlí pro nás dva...“ odpovídal užaslý Adamec.

**AGENTUR
PAZDERA**

Služba denně (i ve svátky) plných 24 hodin.

Kreuzplatz 20, CH-8008 Zürich
Telefony: 932 32 22 nebo 252 77 47
Předvolby: ze Švýcarska: 01
ze Spolkové rep. Německo: 00411
z Velké Británie: 010411

Váš Hubert Peter Pazdera

Čakáte návštěvu z ČSSR alebo iného štátu?

Iste Vám pride vhod možnosť uzavrieť výhodné nemocenské a úrazové poistenie (nie je veková hranica). Informujte sa u

VLADIMÍR SYKORA
1501 Stearns Hill Road
Waltham, MA. 02154. USA
Tel.: /617/ 647-0135

Služba 24 hodín denne, 365 dní do roka

Postrádáte-li kld, lesy, vodu, čistý vzduch, navštívte nás. Nabízíme Vám českou kuchyni, ubytování v útulných pokojích se snídaní za 20 DM

Týden dovolené s plnou penzí za 259 DM
Víkend pátek - neděle 80 DM s plnou penzí
Na Vaši návštěvu se těší a zve

Jaroslav Holub
Gaststätte „Zum Hirsch“
Arolser Str.17, 3538 Marsberg-Canstein
Tel.: 02993/615

ČESKÉ A SLOVENSKÉ KNIHY

vydané v ČR i v exilu, gramodesky, reprodukce a další Vám obstará **Zásilková služba knih:**

Mirka Vychytil, Postfach 102336,
D-6000 Frankfurt/M.- Napište si o seznamy.

Nabízím

100 % a okamžité financování nemovitostí (bytů, domů, pozemků firem)

100 % zajištění v případě nemoci, nezaměstnanosti, stáří či jiné pracovní neschopnosti;

Půjčky a pojišťování všeho druhu.

Zdeněk Kedroutek

Kurfürstenstr. 16

8034 Germering b. München

Tel.: 089/841 40 18

POJIŠTĚNÍ ŘIDIČSKÉHO PRŮKAZU

Pozor, novinka!

Nabízím pojištění řidičského průkazu pro řidiče z povolání a také řidiče-amatéry
Informace podá:

AGENTUR PAZDERA,

Tel.: CH-01-932 32 22

D 00411-932 32 22

Kreuzplatz 20, CH-8008 Zürich

V malebné předalpské krajině

ALPENGASTHOF RABENKOPF

(8113 Ried bei Kochel am See, tel. 08857/208)

má pro hosty moderní, hotelové ubytování s výbornou restaurací, s videňskou a českou kuchyní (oceněnou odbornými časopisy).

Možnosti horolezeckých a lyžařských tur, výletů a rybaření. Vhodné prostředí pro prázdníkový pobyt na zdravém vzduchu.

Jen 65 km, od středu Mnichova, 20 km od Garmisch-Partenkirchenu

Vyžádejte si nabídku, rádi posloužíme.

Zn.: „Ubytování v Kolíně“ č. OB-104-I-89 —
Poskytnu levné ubytování v Kolíně n/Rýnem
Tel.: 0221/419661.

Nový český pension PRAHA

v Bavorském národním parku - 160 km² s rezervací - **8490 CHAM**, Postfach 1465, Ludwigstr. 11,
Tel. 0049/9971/40158 - Západní Německo, **zve krajany:**

lyžování, let. sáňkování, koupání, houbaření, tenis, koně, turistika, kultur. programy atd., také možnost i jednodenní návštěvy Československa (vizum přímo na hraničním přechodu).

Cena od 22,-DM se snídaní

BOHEMIA BUCHHANDEL

Blanka Cernil

Ackerstr. 31, CH-8610 Uster, Švýcarsko
Tel.: 01/940 72 41

Oznamujeme našim zájemcům, že publikace anglického vydavatelství ROZMLUVY jsou opět na skladě!

J.Beneš : Žádné kvítí
V.Havel : O lidskou identitu
V.Havel : Stížené možnosti
J.Hirsal : Víněk vzpomínek
I.Klima : Soudce z milosti
Švandrlík : Černí baroni, anebo válčili jsme za Čepičky
A pro naše kuchařky o p ě t
Sandtnerová: **Česká kuchařka**

Zároveň prosím čtenáře, kteří objednané a zaslané knihy neplatí, aby je u mne neobjednávali! Máte na mysli nepřehledné řady čtenářů žijících v Československu, kteří by rádi publikace propláceli, ale valuty n e m a j í ! Ale kdykoliv ke mně přijdou, s prázdnou neodejdou a jsou u mě vždy vítáni! Máte-li doma snad knihu pohozenou, vraťte mně ji, prosím, mám ji vždy komu dát.
Děkuji za pochopení.

Černilová Blanca

V ČSSR víc potratů než porodů

K 1. lednu 1987 nabyla v ČSSR platnosti „dlouho diskutovaná“ novelizace zákona č. 68 z roku 1957 o umělému přerušení těhotenství — údajně z podnětu *českých* lékařů a zdravotníků — o níž příslušná úřední místa ústy ministra zdravotnictví ČSR, Jaroslava Prokopce, tvrdila, že poskytuje ženám skutečnou svobodu rozhodování“.

Byly zrušeny tzv. „interrupční komise“, které do té doby rozhodovaly, zda se žádaný zákrok smí či nesmí provést a podle „sociálních poměrů žadatelky“ stanovovaly výši poplatku. Počet zamítnutých žádostí v celostátním průměru nepřesahoval dvě procenta.

Podle nového zákona je „umělé přerušení těhotenství prováděno na písemnou žádost, nepřesahuje-li délka těhotenství 12 týdnů a nebrání-li tomu zdravotní důvody“ — jednoduše poplatek 500 korun. Ten se neplatí v případech, kdy je přerušení provedeno ze zdravotních důvodů a také tehdy, kdy „délka těhotenství nepřesahuje 8 týdnů“.

Samotný zákrok je převážně prováděn metodou tzv. „miniinterrupce“, laicky odsáním plodu podtlakem, ve většině případů ambulantně. Ministr Prokopce zdůraznil, že „tato nová metoda je pro ženu šetrnější a výrazně omezuje riziko zdravotních následků, zejména následné neplodnosti, z dřívějších 20ti až 30ti procent na 4 až 2 procenta“. Současně vyslovil přesvědčení, že „přechodné zvýšení počtu umělého přerušení těhotenství nepřesáhne 7 procent a projeví se jen v počátku“.

Nový zákon zavedl současně bezplatné po-

skytování antikoncepčních prostředků „ženám s více dětmi“ a zdůraznil potřebu „soustavné výchovy k plánovanému rodičovství“.

Jak vypadá situace dnes, po necelých třech letech platnosti nového zákona, dokumentuje zpráva ČTK ze 17. srpna:

„V roce 1988 bylo provedeno více než 160 tisíc umělých přerušení těhotenství. Ve stejném roce se narodilo 138 tisíc dětí.“

Tuto neradostnou statistiku doplňuje vysvětlení příčin — „nezodpovědnost, zanedbávání antikoncepce, sexuální nevázanost, nedbání vlastního zdraví a zdraví budoucí generace“. Jenže toto tvrzení není pravdou úplnou. V československých sdělovacích prostředcích se objevují čas od času i jiné údaje. Třeba o tom, že těhotná žena nemá prakticky žádnou šanci sehnat zaměstnání. Či o tom, že na mnoha pracovištích panují feudální poměry „šéfovy první noci“ — jde o postup, o zvýšení platu — v opačném případě často o ztrátu místa. Jindy se lze dočíst, že jen 21 procent žen plodného věku užívá antikoncepci, již je nedostatek. Že antikoncepční možnosti jsou „zastaralé a zdraví škodlivé“. Že mládež, místo aby hleděla „ke světlým zítřkům“, hledá východisko ze svých „pochopitelných“ problémů v útěku do „světa sexu“, aniž by byla řádně poučena.

Ať tak či onak — skutečností zůstává, že v Československu bylo v roce 1988 provedeno více potratů, než se narodilo dětí. Podle ČTK lze v letošním roce očekávat bilanci ještě nepříznivější. (ifa)

Drobné zprávy z domova

Plzeň. Na výstavě Móda, domov, domácnost byly 30. září za dopoledne vyprodány barevné televizory, elektrospotřebiče, oděvní doplňky, zejména džínsové košile. V nábytkovém oddělení byly vyprodány kuchyně, ložnice a k dostání byly sedací importované soupravy za 30.000 Kčs. Podnik Tvar z Klatov přijímal objednávky k dodání až na rok 1991.

Beroun. Od 29. září je v provozu nový úsek dálnice Praha — Plzeň, mezi Královým Dvorem a Bavoryní. Měří 9 km. Přínos úseku se odhaduje minimálně na 21 miliónů Kčs ročně.

Nový Jičín. Ve vojenském opravárenském podniku probíhá sériová demontáž vyřazených tanků, jejichž podvozky se využijí jako buldozery, meliorační stroje, odklizeče zeminy v povrchových dolech a drtiče kamene.

Komárno. V Kasárenské ulici v domě, obývaném sovětskými vojáky, vybuchl 25. září plyn. Tři lidé zahynuli, dům byl poškozen tak, že nestojí za opravu.

Liptovský Hrádek. V Dřevodůlně vybuchl 25. září požár, kterým přes rychlý zásah 17. požárního sboru zničil celou budovu. Škoda 27 miliónů korun.

Praha. Na nádraží v Holešovicích ukazovali elektrickou osobní vlakovou soupravu Pendolino, s níž výrobce Fiat docílil v Itálii rychlost až 250 km/hod. Při zkušebních jízdách na trati mezi Chocní a Zábřehem na Moravě docílil vlak rychlost až 165 km/hod. Uvažuje se o využití technologie Fiatu při obdobné výrobě u nás.

Nové Zámky. Vypuštěné sedimentační nádrže cukrovaru v Šulanech otrávil na 18ti kilometrovém úseku Váhu téměř 7 tun ryb. Řeka byla zamořena v rozloze přes 60 hektarů.

Karlovy Vary. Průtrž mračen, při které spadlo místy až 50 litrů vody na čtver. metr, začala zaplavovat hnědouhelné povrchové doly Jiří a Družba ve Vřesové. Bílá, kalná voda se z dolů odčerpávala a potokem odváděla do řeky Ohře. Úpravná voda v Radošově musela být odstavena, aby se nezničily filtry. Město Ostrov s 20.000 obyvateli se muselo zásobit vodou z dvaceti cisteren.

RESTAURANT HIRSCHGARTEN

Návštěva jedné z nejkrásnějších výletních restaurací zůstane pro Vás zážitkem

K naší staročeské a myslivecké kuchyni

točíme pizeňské a budějovické pivo

Velká terasa s výhledem
na jelení zahradu a minigolf
Salonky od 10-70 osob
pro rodinné slavnosti a hostiny.
Otevřeno denně kromě pondělí
od 11.00-23.00.

Na Vaši návštěvu se těší

Rodina Koubova
Elisabethenschneise
6380 Bad Homburg / Dornholzhausen
Tel.: 06172 - 33525

V SAMÉM SRDCI SAN FRANCISCA

Restaurant

685 Sutter/Taylor

(415) 441-5678

Almanach české poezie - **Na střepech volnosti**, vybral a uspořádal z prací „zakázaných básníků“ Zdeněk Hrubý, vydalo nakladatelství **Obrys** v Mnichově, kart., 176 stran, 30,- DM
Šik Ota. **Jarní probuzení** - Iluze a skutečnost, vzpomínky reformního ekonoma „Pražského jara“ vydal **Polygon** v Zürichu, kart., 287 stran, řada fotografií, 33,- DM
Utitz, Bedřich. **Svědčkové revoluce vypovídají** - rozhovory s nejdejšími spolupracovníky Lenina a Stalina, vydal **INDEX** v Kolíně nad Rýnem, kart., 195 stran, 19,- DM

...to jsou jen tři ukázky knižních novinek posledních týdnů. Tyto a řadu dalších knížek z produkce exilových nakladatelství, jakož i knihy z Československa, odborné a antikvární knihy, nahrané audiokazety a gramodesky, české filmy na videokazetách a mnoho jiného...
- to vše dostanete na adrese:

Knihkupectví DIALOG, Hess-Str. 88,
8000 München 40, tel. 089/52 57 10
Otevřeno: denně 13-18 hod., v sobotu 10-13 hod.

Napište - zavolejte - doporučte nás dále - PŘIJĎTE !!

Praha. Dne 1. října byla dána do oběhu nová stokoruna; je zelená a 67 mm široká. Grafik Albin Brunovský z Bratislavy zobrazil na lici Gottwalda, na rubu Hradčany. V levém dolním rohu lícni strany jsou znaky pro nevidomé. Staré stokoruny byly v oběhu 26 let a 10 měsíců a budou platit ještě dva roky.

Luhačovice. Československo je nejbohatší zemí na minerálku v Evropě, ale spotřebou 15 litrů na obyvatele za rok je až na sedmém místě.

České Budějovice. Čs. červený kříž pozval na srpen a září do jižních Čech děti z Arménie, která byla loni postižena zemětřesením.

Zásilkový do ČSSR

vyřídíme za Vás

Exportní ceny pro televize, rádia, computery a jiné.

Na požádání zašleme ceník.

WIP — Import — Export

Hummelsteiner Weg 22

8500 Nürnberg 40, tel.: 0911/43 58 20

ELVIA

Reise-Versicherungen

ČEKÁTE NÁVŠTĚVU

Z ČESKOSLOVENSKA?

již 10 let jsem samostatnou agenturou, která se specializuje na pojištění návštěv z Československa. Ráda Vám poradím dříve, než rozhodnete pojistku uzavřít, stačí zavolat.

POZOR — moje nová adresa:

Frau Lada Valovic-Hajek

Elvia Reiseversicherungs-Agentur

Wingertstr. 29

CH-8405 Winterthur - Schweiz

Tel.: 052/29 47 87 nebo

052/29 65 60 můj otec

z Bundesrepublik Deutschland:

0041/52 294787

TIP — TOP

Haarstudio „Jana“

—Příjemné prostředí

—Odborná poradenská služba

—Módní účesy a střihy všeho druhu pro celou rodinu

To vše Vám nabízí za přijatelné ceny:

Friseurmeisterin Jana Drobny

Franziskanerstr. 45, 8000 München 80

tel.: 089/48 28 04

Ve Vašich finančních záležitostech zdarma poradí nezávislý finanční poradce.

Máte-li zájem o

— ušetření určité částky měsíčně díky využití

státních dotací, daňových úlev atd.;

— výnosné úložky kapitálu v zahraničí;

— koupi nebo stavbu nemovitosti;

— zabezpečení svého stáří;

— informace o nemocenské reformě;

— prověření a srovnání Vašich pojistek.

pak se obraťte na

Vlastimír Broda

Konrad-Adenauer Str. 7, 5000 KÖLN 90

Tel.: 02203/33293 nebo na kancelář (německy)

RVP—Finanzdienstleistungen, Paulstr. 21, 53000

Bonn 1; tel.: 0228/656981-3

Strhující drama na Letné

Československo — Portugalsko 2:1

Kvalifikační boje o postup na XIV. fotbalové mistrovství světa r. 1990 v Itálii už vstupují do své rozhodující fáze. Naše pozornost je však upřena především k VII. evropské skupině, jejímž vítězem (nebo alespoň jedním z postupujících) bude reprezentační mužstvo Belgie, kdo ho však jako druhý doprovodí na tento vrcholný světový podnik fotbalistů? Čechoslováci nebo Portugalci? Momentálně přece jen větší šanci kvalifikovat se mezi 24 nejlepších světových jedenáctek má čs. národní mužstvo, které v pátek 6. října vyhrálo v Praze na hřišti Sparty na Letné duel s Portugalskem 2:1 (po poločasu 1:0) a získalo tak dva body ceny zlata.

Svěřenci dr. Jozefa Vengloše nemají však ještě vyhráno. Kdyby totiž 25. října porazili doma Švýcary (a v to všichni věříme), pak o všem rozhodne 15. listopadu lisabonská odvěta Portugalsko — Československo. Je dosti pravděpodobné, že nakonec rozhodne skóre. Portugalský trenér Julio Cernandes Pereira byl však i po prohraném utkání v Praze na tiskové konferenci sebedůvěrný, když prohlásil: „Prohráli jsme dnes s Československem bitvu, ale ještě ne válku.“

Střetnutí Československa s Portugalskem v Praze bylo úplným dramatem, na jaké se hned tak nezapomíná. Zápasem emocí, nesmlouvavou, brutální bitvou, ve které jeden druhému nezůstal nic dlužen. V tomto směru byli o poznání „důslednější“ Portugalci, kteří si chtěli za každou cenu z Prahy přivést alespoň bod a podle toho hráli: hned v nástupu chtěli záluďnými fauly zastrážit Čechoslováky, kteří si to ve většině případů nenechali líbit, a tak 30 000 diváků vidělo fotbal bez příkras, jehož jediným cílem byly body.

Utkání nezačalo pro čs. fotbalisty špatně. Hned na počátku zápasu se sice Portugalcům nabízel šance, ale byli to Čechoslováci, kteří se už v 10. minutě ujali vedení. V té chvíli se totiž Jozef Chovanec (hraje za mužstvo holandského mistra PSV Eindhoven) dostal sám před portugalského brankáře Alameda Silvina, byl však zezadu jedním z portugalských hráčů podržen a tak západoněmeckému rozhodčímu Schmidhuberovi z Ottobrunnu nezbyvalo nic jiného, než ukázat na značku pokutového kopu. A ten Spartán Michal Bílek bezpečně proměnil. Osm minut později přišla však na čs. mužstvo sprcha: Schmidhuber totiž poslal jednoho z nejlepších čs. fotbalistů, Spartána Stanislava Grigu, po druhém faulu ze hřiště a tak čs. tým musel hrát plných 72 minut pouze s devíti hráči v poli. Této situace chtěli Portugalci pochopitelně využít a postarat se o brzké vyrovnání. Měli víc ze hry, jejich převaha byla od minuty k minutě větší. Čechoslováci se však dobře bránili. Portugalský tlak však nervově nevydržel brankář čs. reprezentace Jan Stejskal (Sparta Praha), kterému v 74 minutě vypadl míč z ruky, přímo před nejnebezpečnějšího hráče soupeře Aguase, který ze vzdálenosti necelých dvou metrů vyrovnal na 1:1. Za této situace dal trenér Vengloš pokyn ke generální ofenzivě, neboť tento nerozhodný výsledek by pravděpodobně znamenal, že čs. kopaná nebude ani na mistrovství světa v Itálii zastoupena. Najednou zase s nadšením hrající čs. fotbalisté útočili, zatlačili soupeře do defenzivy. Sedm minut před koncem utkání bylo na stadionu Sparty boží dopuštění. Čs. tým měl totiž výhodu přímého volného kopu ze vzdálenosti osmnácti metrů, který šel střilet autor prvé branky Michal Bílek. Portugalci sice postavili zeď, v té však Bílek našel skulinu a bombou poslal míč podruhé za záda Silvina.

Pořadí VII. skupiny

1. Belgie	7	4	3	0	14: 4	11
2. Československo	6	4	1	1	10: 3	9
3. Portugalsko	7	4	1	2	11: 8	9
4. Švýcarsko	6	1	1	4	8:10	3
5. Lucembursko	6	0	0	6	1:19	0

Skvělý start Sparty a Ostravy v evropských pohárech

Ze čtyř prvoligových mužstev, která zasáhla do bojů evropských pohárových soutěží klubových celků 1989-90, pouze dvě se v 1. kole zhostila svého úkolu na výbornou a po nadšeném a fotbalovým uměním podloženém výkonu postoupila do dalších zápolení „fotbalové Evropy“. V nejslavnější soutěži — v Poháru mistrů evropských zemí — to byla pražská Sparta, která nad svým soupeřem, tureckým přeborníkem Fenerbahce Istanbul (v čele s bývalým brankářem reprezentačního týmu NSR Schumacherem) vyhrála obě střetnutí: doma na Letné 3:1, odvetu v Istanbulu 2:1. Prvá půle pražského utkání byla však úplnou fotbalovou bitvou (nejen na hřišti, ale i v hledišti, kde spartánští fandové vyprovokovali příznivce tureckého soupeře k nehezským potyčkám), ze které vyšli vítězně hosté, kteří se už v 19. minutě středoútočným Hakanem ujali vedení 1:0 a tento svůj náskok udrželi až do 12. minuty druhého poločasu, kdy se Čabalovi podařilo vyrovnat na 1:1. Od té chvíle Spartáné převzali hru do své moci a dvěma brankami Bílka v rozpětí šesti minut (od 73.-79. minuty - ta první byla z penalty za faul) rozhodli zápas ve svůj prospěch. Vyhráli 3:1 a přesto Sparta neodléta k istanbulské odvetě

s příliš velkým optimismem. Vždyť tureckému soupeři stačilo vyhrát doma 2:0 a Sparta by byla bývala opět z této nejoblíbenější soutěže klubových celků vyřazena. Navíc psychický tlak na hráče Sparty v istanbulsém hotelu i na hřišti při závěrečném tréninku (kdy došlo k útoku na autobus fotbalistů Sparty, při kterém byl zraněn na hlavě masér Sýkora) byl až příliš veliký. Přesto, naštěstí, všichni hráči spartánského týmu obstáli v této zkoušce nervů jako málokdy předtím, s plnou vervou se od prvních minut pustili do Turků a výsledkem velkého přehledu na hřišti byla ve 38. minutě Haškova branka, která bezpochyby posílila sebevědomí Pražanů. Domáci sice osm minut před koncem tohoto bojovného zápasu (hraného v bouřlivé atmosféře) Oguzem vyrovnali na 1:1, ale v poslední minutě P. Novák překonal Schumachera podruhé. V boji o postup do čtvrtfinále Poháru mistrů evropských zemí se Spartáné střetnou s bulharským přeborníkem Sredec Sofií. První zápas se hraje v Praze.

Skvělou premiéru mělo i mužstvo Baníku Ostrava, které v Poháru UEFA vyřadilo přední východoněmecký tým Hansa Rostock, když vyhrálo nečekaně prvé utkání v Rostocku 3:2, odvetu pak na ostravských Bazalech rozdílem třídy 4:0. V úvodním zápase na hřišti soupeře to v první půli vypadalo na debakl ostravských fotbalistů. Ti totiž prohrávali ve 37. minutě už 0:2 a vše nasvědčovalo tomu, že soupeř po změně stran svůj náskok zvýší. Ale nestalo se tak, záloha ostravského Baníku začala hned od počátku druhé půle pracovat podle svých schopností a svou chytrou kombinací hrou doslova srazil Němce na kolena. Pěknými góly Kuly (v 57. minutě), Hyrávského (v 66.) a Horvátha (v 75.) Baník ještě zvítězil 3:2 a prakticky už v Rostocku rozhodl o svém postupu mezi 32 nejlepších týmů Poháru UEFA. Ostravská odvěta byla pak už pouze jednostrannou záležitostí druhého nejlepšího čs. fotbalového celku, který brankami Nečase, Chýlky, Záleského a Pěcháčka vyhrál nad Hansou Rostock 4:0. V boji o účast mezi šestnácti mužstvy soutěže se nyní Baník Ostrava střetne s Dynamem Kijev (první zápas je v SSSR). K ostravskému utkání třeba dodat, že několik set východoněmeckých turistů (kteří odjeli do Ostravy) využilo cesty do Československa k tomu, aby v Praze „uprchlo“ na západoněmecké velvyslanectví a spolu se svými dalšími krajany se dostalo do NSR.

Bratislava a Nitra vyřazeny

Vstup bratislavského Slovanu do nového ročníku soutěže „držitelů trofejí“ (kterou Slovan v r. 1969 jako dosud jediný čs. tým vyhrál) byl přímo impozantní: fotbalisté ze slovenské metropole vyhráli totiž první utkání 1. kola doma nad švýcarským mužstvem Grasshoppers Curych 3:0 a tak se všeobecně očekával jejich postup mezi 16 nejlepších mužstev této druhé nejoblíbenější evropské soutěže klubových celků. V Curychu však hráči

Slovanu jen bezhlavě odkopávali míče ze své poloviny, hru zpomalovali (především brankář Schmucker), prostě byli přesvědčeni o tom, že se jim už nemůže nic přihodit. Když však v 57. minutě byl vyloučen bratislavský záložník Ekhardt, snažili se o to, „zabarikádovat“ svou obranu. Ale to se nesetkalo s úspěchem. Švýcaři (se svou švédskou hvězdou Grenem) se odhodlali k velké ofenzivě a čtyři minuty před koncem zápasu zvýšili svůj náskok na 3:0. Po devadesáti minutách muselo tedy dojít k prodloužení. A v tom — ve 110. minutě utkání — vstřelil Gren čtvrtý gól (4:0) a tak švýcarský odborný časopis „Sport“, vycházející v Curychu — mohl napsat: „Es gibt doch noch Fussball-Wunder“ — „Ještě se dějí fotbalové zázraky“.

Druhému slovenskému mužstvu Plastice Nitra se v utkání Poháru UEFA s předním mužstvem NSR 1. FC Kölnem z Kolína nad Rýnem nedávaly už od počátku velké naděje. Plastika také svůj první zápas v městě na Rýnu prohrála 1:4 a to už znamenalo prakticky vyřazení. V nitranské odvetě vsadili sice slovenští fotbalisté od první minuty vše na útok, když však ve 32. minutě dostali od Alfonse Higla gól a německý soupeř vedl 1:0, úplně kapitulovali; Němci se spokojili s tímto výsledkem a tak hra v druhé půli upadla do průměru, ne-li podprůměru.

Novomanžel Lendl se cítí Američanem

V pátek 15. září se v Greenwich v americkém státě Connecticut konala malá slavnost. Na místní radnici uzavřeli spolu sňatek: světový tenista číslo jedna Ivan Lendl se svou snoubenkou 21letou Samantha Frankelovou. Jak tohoto svatebního ceremoniálu, tak i pak hostiny v rezidenci Ivana Lendl, byli přítomni Lendlůvi rodiče: Jiří a Olga, stejně jako Lendlův dlouholetý přítel, jihoafrický tenista Christo Van Rensburg i další hosté z řad prominence z politického i sportovního života.

Po dvou dnech musel však už Lendl se svou novomanželkou odcestovat do Vídně, kde absolvoval exhibiční utkání s Rakušanem Thomasem Musterem, pro kterého to byl po dubnové autonehodě v Key Biscayne na Floridě comeback na mezinárodní scénu. Lendl toto utkání v poměrně klidném tempu vyhrál ve dvou setech 6:3 a 7:5, zajímavější však než tento zápas bylo interview, který Lendl poskytl rakouské televizi. V rozhovoru s Gerhardem Zimmerem Ivan Lendl mimo jiné řekl:

„Na mezinárodních tenisových turnajích mne vedou jako reprezentanta Československa proto, že nemám ještě americké občanství. To však dostanu. Do Československa bych se jednou se svou manželkou rád podíval. Ukázal ji, kde jsem vyrůstal. Ale natrvalo bych tam už zůstat nechťel. Žiji už dlouhá léta v USA a těžko bych si už v Československu na ten život zvykal. Už se skutečně cítím Američanem.“

A pak se už Ivan Lendl v rakouské televizi rozpovídal o svých plánech. Řekl, že příští rok vypustí ze svého tenisového programu mezinárodní přebory Francie v Paříži a od dubna se bude na Novém Zélandu a v Austrálii připravovat na neoficiální tenisové mistrovství světa ve Wimbledonu. Už však bezprostředně po vánočních svátcích odcestuje do Austrálie, kde se tři týdny bude připravovat na australské přebory, které letos v lednu poprvé vyhrál a nyní by chtěl v Melbourne toto prvenství obhájit. Rakouský reportér Gerhard Zimmer podotkl před Lendlem, že vyhrál všechny turnaje světa, ale do „sbírky“ mu bude asi chybět Wimbledon. K tomu Lendl podotkl: „Ještě jsem tenisovou dráhu neskončil. Udělám pro to nyní vše, abych získal i prvenství ve Wimbledonu.“

„Kompiúterová“ nelogičnost

Z Vídně odletěl Ivan Lendl se svou manželkou do Barcelony, kde se zúčastnil tradičního turnaje Grand Prix, v jehož semifinále prohrál tak trochu nečekaně se členem ekvádorského daviscupového družstva Andresem Gomezem, přesto si bodový průměr ve světovém žebříčku zlepšil o sedm bodů. A to znamenalo, že v tabulce ATP zvýšil svůj náskok před Němcem Borisem Beckerem na více než třináct bodů (Lendl 205, Becker 191,8). O týden později se sice Lendl stal vítězem soutěže ve francouzském Bordeaux, když tu v závěrečném utkání porazil Španěla Emilia Sanchezze 6:2 a 6:2, body, získané předtím v Barceloně, však znovu ztratil. Měl po tomto turnaji 198,84, zatímco Bececkovi zůstalo těch 191,8 bodů.

Stuttgartské finále čs. školy

Po dlouhé době přenášela západoněmecká televize přímým přenosem finále negrandslamovského turnaje, do kterého se nekvalifikoval některý z tenistů NSR. Stalo se tak na exhibičním turnaji „Stuttgart classics“ ve Stuttgartu, kde závěrečné utkání bylo záležitostí čs. tenisové školy, duelem Ivana Lendl s Miloslavem Mečířem. Po 3:14 hod. vyhrál zápas Lendl v pěti setech 6:3, 4:6, 4:6, 6:1 a 6:4, nutno však říci, že Mečíř byl Lendlův důstojným soupeřem, který dokonce ve druhé a třetí sadě suverénně udával tempo hry. Zdá se však, že nevydržel střetnutí kondičně. Stále ještě není docela fit, škoda, jinak by určitě na mezinárodní scéně dosáhl daleko podstatějších úspěchů. V zápasech s Rakušany Musterem a Skofem, stejně jako s Argentincem Mancinim a v semifinále se členem západoněmeckého daviscupového družstva Carlem Uwem Steebem (Mečíř vyhrál 6:3 a 6:4) však Mečíř naznačil, že je znovu na nejlepší cestě zařadit se mezi světovou špičku. Ivan Lendl, který za vítězství ve Stuttgartu dostal 100 000 dolarů (Mečíř 60 000), předvedl však nejlepší výkon v utkání s Američanem Johnem McEnroem, nad kterým zvítězil po skvělé hře hodné prvního hráče světa 6:4 a 6:4.

Vítězství v Sydney a v Hongkongu

Ivan Lendl vyhrál (v neděli 15. října) v Sydney už potřetí mezinárodní halové přebory Austrálie, když ve finále porazil Švéda Larse Wahlgre-na 6:2, 6:2 a 6:1 a stal se už vítězem letošního seriálu turnajů Grand Prix (za což dostane zvláštní prémii ve výši 800 000 dolarů). Miloslav Mečíř obhájil (přibližně ve stejnou hodinu) prvenství na exhibičním turnaji v Hongkongu, kde v závěrečném utkání zvítězil nad Američanem Michaellem Changem 4:6, 6:3, 6:3 a 6:2.

„Pohár tenisové federace“ do USA

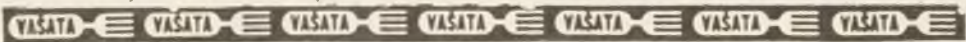
Reprezentační družstvo Spojených států v čele s Martinou Navrátilovou a Chris Evertovou se v pondělí 9. října stalo v Tokiu vítězem neoficiálního mistrovství světa tenisových družstev, když v závěrečném utkání porazilo Španělsko 3:0 a získalo tak „Pohár tenisové federace“ už potřinácté. Podle názoru odborníků, předčasným finálovým zápasem této soutěže bylo však semifinále mezi Spojenými státy a Československem, které Američanky vyhrály 2:0. Zatímco Jana Novotná prohrála s Chris Evertovou 2:6 a 3:6, podlehl Helena Suková Martině Navrátilové až po velkém boji 6:4, 1:6 a 4:6. K tomu na tiskové konferenci Chris Evertová řekla: „Vyhrála jsem sice nad Janou — zdálo by se — hladce, byl to však pro mne velice těžký zápas. Výsledek neodpovídá průběhu. Jana Novotná roste v hráčku světové extratřídy. Po mně — dodala Chris Evertová — získala našemu americkému družstvu druhý bod, potřebný k vítězství, Martina, ale ta to měla proti Heleně Sukové ještě těžší, než já proti Janě Novotné. Nakonec vyhrála. A to bylo dobré, nemusela se pak hrát už čtyřhra, kterou bychom asi s čs. tenistkami prohrály.“

Přestože čs. družstvo prvenství na tomto neoficiálním mistrovství světa reprezentačních tenisových týmů neobhájilo, může být se svým startem v Tokiu spokojeno. Nejlepší výkon podalo ve čtvrtfinále, ve kterém vyřadilo tenistky NSR v čele se Steffi Gráfovou 2:1, když rozhodnutí padlo v deblu.

Medaile z Moskvy

Nejúspěšnějším čs. reprezentantem na V. boxerském mistrovství světa v Moskvě byl Ladislav Husárik, který za své bodové vítězství ve čtvrtfinále nejtežší váhové kategorie nad 91 kg nad Salmanem z Iráku získal bronzovou medaili. Ačkoli čs. rohovnický sport se už může pochlubit třemi olympijskými vítězi, (Tormou, Zacharou a Němečkem) i evropskými mistry, na mistrovství světa Husárikův bronz byl první medailí vůbec.

K.Dráždanský

DOBŘE VAŘÍ—DOBŘE SLOUŽÍ

VAŠATA

VZORNÁ ČESKOSLOVENSKÁ RESTAURACE

339 EAST 75th STREET, NEW YORK, N. Y. 10021

TEL.: 988 - 7166 a 650 - 1686

